

İnjüli Matta Tafa'da tumma

Matta i'i ya aga ömö'di ma tulu'ba ma naguugaara ma Rööma ka Yasu ka tagümmünü i'i ma turna i'i keere. A Yasu tagesse i'i a'da alinggo nja kadafiini tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no. Matta arigiri a Yahüüdü a'da Yasu i'i ya Almasihi tiya Masala ka takiki a'da ara oogo tagürünü. Matta afa'da tumma ma sorne a nagereene ma kadaada alla aco ka Dawud nja Abrahiim. I'i iki a'da, Yasu atüimö tumma na nagane'bi ka tageema 'billi no.

Matta adiri tumma ma taneene ma tauugaara ma Masala kafaanya. I'i iki angnga a'da tauugaara ma Masala kama kadu in'dili na linggo eema ya Masala ka asaasa. Ka Yasu ka fiki'dö ndama inde ya, adirina eema a kadalaadene tanno iini a'da kungeene kaco talaana kadu nye'd'de amang kene ta kadalaadene tanno iini (Matta 28.20).

Kadaada ma Yasu (Lüüka 3.23-38)

¹ Sorne ya ma nagereene ma kadaada ma Yasu Almasihi, 'bii'bala ya Dawud, 'bii'bala ya Abrahiim.

² Abrahiim tageene Ishak,
Ishak tageene Yaguub,
a Yaguub tageene Yahüüsa nja nagöre tanno iini.

- ³ A Yahüüsa tageene Fares nja Zareh ndama
Tamar,
a Fares tageene Hasrüün,
a Hasrüün tageene Aram.
- ⁴ A Aram tageene Aminadab,
Aminadab tageene Nahashön,
a Nahashön tageene Salmöön.
- ⁵ A Salmöön tageene Büwas ndama Rihab,
a Büwas tageene Obiid ndama Rawus,
Obiid tageene Yessi.
- ⁶ A Yessi tageene Dawud ya uugaara ya.
A Dawud tageene Siliman ndama aka tammo
Üüriya.
- ⁷ A Siliman tageene Rahabam,
a Rahabam tageene Abiya,
Abiya tageene Asa.
- ⁸ Asa tageene Yüshafat,
a Yüshafat tageene Yüram,
a Yüram tageene Üsiya.
- ⁹ A Üsiya tageene Yüsam,
a Yüsam tageene Ahas,
Ahas tageene Hasakiya.
- ¹⁰ A Hasakiya tageene Manasi,
a Manasi tageene Amüün,
a Amüün tageene Yüsiya.
- ¹¹ A Yüsiya tageene Yakniya nja nagöre tanno
iini ka ürüünü ma tadasaga ka Babil.
- ¹² A kadu kanco ka tadasaga ka Babil ya,
a Yakniya tageene Shalttil,
a Shalttil tageene Zarbabil.
- ¹³ A Zarbabil tageene Abiyahüüt.
Abiyahüüt tageene Aliyakiim.

Aliyakiim tageene Asüür.

¹⁴ Asüür tageene Sadük,
a Sadük tageene Akiim,
a Akiim tageene Alyüd.

¹⁵ Alyüd tageene Aliaser,
a Aliaser tageene Mattan,
a Mattan tageene Yaguub.

¹⁶ A Yaguub tageene Yüüsif nyuri ya Mariyom
tammo ageene Yasu mo, ya ana eere a'da
Almasiihi ya.

¹⁷ A sere ya nye'd'de ndama Abrahiim öö'dö ka
Dawud, ö'dö ada'baaga afünü egüisö. Kandö'dö
ndama Dawud alla aaco ka tadasaga ka Babil,
a sere ya miini ya ö'dö ada'baaga afünü egüisö.
A sere ya ö'dö ndama Babil ya alla aaco ka
Almasiihi ö'dö ada'baaga afünü egüisö.

*Teenedene na Yasu Almasiihi
(Lüüka 2.1-7)*

¹⁸ Teenedene na Yasu Almasiihi kungngo,
ka Yüüsif ka tagümmünü Mariyom ku'bu ya,
maduna eyi yoono ka küröönö ndama Korong-
gore tiya Insili ya a'da küfürü ta'duga ajeene.

¹⁹ A Yüüsif i'i a'diila i'i taalo asaasa tanangnga
modolo oono ka oona, ikiri ka asaasa taadha
kono kumu kume ün'dügüngngö.

²⁰ A kini ka tasinggiri ma tumma tanno ya, a
tadhangga ma Masala ö'dö kini a kümböödö iki
iini, "Yüüsif 'bii'bala ya Dawud, fa tari'ba ma
ta'duga aka müüdü Mariyom kada aka tammo
üüdü, kudumma tagüröönö tanno oono ka oona
no, ndama Koronggore tiya Insili ya. ²¹ Mara
teene 'bii'bala nanangnga eere iini a'da Yasu,

kudumma iini kara toolona kadu niini ka eema tiya toroko ya.”

²² Tumma no ka inynyo ööye miini afa ma tiya Uugaara ka takatiraana a niinö tanno ne'bi Asaya no kungngo,

²³ “Badaada ma tölömü mara tagüröönö meene 'bii'bala kanangnga eere iini a'da Emanwiil” a'da, Masala nja angnga.

²⁴ Ka Yüüsif ka ajeene ka tarigide ya, adagal- inggo afa ma tiya tadhangga ma Masala ka tirina iini ya, a'duga aka miini. ²⁵ Lakiini i'i itaalo iyyü nja oono midhi ma tageene 'bii'bala yoono, a Yüüsif tanangnga eere iini a'da Yasu.

2

Kamasala

¹ Ka Yasu ka tageenedene ka Beetlaham ma Yahüüdiya ka ürüünü tanno Hirüdüs kadagau- ugaara ya, a'da köö'dö kamasala na ussu tumma ma midigi no ndama fiini ma ndanaaya, köö'dö ka Örsaliim. ² Kiki a'da, “Uugaara ma Yahüüdü ya ageenedene ya iyye? Kasala ungngo timidigi niini ka fiini ma ndanaaya, yungngo iidi köö'dö tafara kini.”

³ Ka Hirüdüs ka taföönyö tumma no ya, a ri'ba tömmü i'i nja kadu ma Örsaliim nye'd'de kungngo. ⁴ İkirı ka tawagaana naguugaara ma ka'boge koono nja katalaana ma seriye indini eege iki, “Ara Almasihi teenedene kiga?”

5 Kiki iini, “Ka Beetlaham ma Yahüüdiya, kudumma ne'bi ka tagarigiri ada ka sorne iki,
 6 ‘Ka Beetlaham anya ma Yahüüsa taalo o'o na dhilli ka naguugaara ma Yahüüsa, kudumma uugaara kara tö'dö ndama o'o öö'dö tafa ka kadu tanno eede Israyil.’ ”

7 İkirî Hirüdüs ka tagümmünaana kamasala koono kume kume indini eege ma uuru tanno timidigi ka tö'dö ko'do iini no. 8 İkirî ka tuurugu eege co Beetlaham iki eene, “Aaga agolo aaga co tawwa 'buugu ma 'bii'bala amussu kada kaduna i'i ya aaga tadirina a'a nöö'dö tafara kini tekere.”

9 Kene ka ndaföönyö tumma ka uugaara ya, kikirî ka tunggeene, kene ka tunggeene a timidigi neene ka tijöögö ka fiini ma ndanaaya no, kunggeene kene kidha kidhi köödhi ka üüdü ma 'buugu tiya 'bii'bala ka tanna kide ya. 10 Kene ka tasala timidigi kikirî ka tadhodho 'do. 11 Kikirî ka co a 'bügöörî kaduna 'bii'bala nja nïimö tammo iini Mariyom. Kikirî ka tüürü ku'bu ana küüge kamma kini, kikirî ka tafa'da nakanjoko neene kanangnga dahaba iini nja kondho nja maaga. 12 A Masala tiki eene a kumböödö a'da kafa tapadaga ka Hirüdüs kanno, kikirî ka tigaala ka fiini tökönö kaco anya tammo eene.

Tarünö ma co Misiri

13 Kene ka ndunggeene ya İkirî tadhanga ma Uugaara ka öö'dö ka Yüüsif a kumböödö iki iini, “Fiki'dö na'duga 'bii'bala nja nïimö narünö naco a Misiri nanna kide, ara a'a saga tirina o'o aaga sa köö'dö, kudumma Hirüdüs ka asaasa tawwa

'buugu ma 'bii'bala iidi i'i." ¹⁴ İkirı Yüüsif ka fiki'dö a'duga 'bii'bala nja nıimö ooso kungngo kaco Misiri, ¹⁵ adaganna kide idhi Hirüdüs teyi. Tumma no ka inynyo ööye miini afa ma tiya Uugaara ka takatiraana a nıinö tanno ne'bi Asaya no kungngo, "Natümmünü a'a 'bii'bala yeede ndama Misiri."

¹⁶ Ka Hirüdüs ka tassa ka kamasala katümmünü ünggü iini ya, İkirı ka agoroo'bo 'do, İkirı ka kürünü nasigira kagirina laala ya nagiide ya ka Beetlaham nja na'buugu tanno kete kide no, laala ma nagürünü keera kadara co tanno asigi kene no tamana ma uuru tanno iini ka taföönyö ka kamasala no. ¹⁷ A tumma na ne'bi Armiya ka tatiraana no taroro ka co ööye miini,

¹⁸ "Kaföönyö kadu takeere ka Raama, fara nja ndhiidhe ko'd'do.

Rahiil mafara kudumma laala tiya oono taalo masaasa kadu ka talomo oogo kudumma eene ka taalo kefe ka 'di."

Tafada ndama Misiri

¹⁹ Aga Hirüdüs ka ndeyi ya, İkirı tadhangga ma Masala ka öö'dö ka Yüüsif a kümböödö ka Misiri, ²⁰ iki iini, "Fiki'dö na'duga 'bii'bala nja nıimö nafada naco anya ma Israyil, kudumma kadu tanno asaasa tagiidi i'i no kaaya."

²¹ İkirı ka fiki'dö a'duga 'bii'bala nja nıimö aco anya ma Israyil. ²² İkirı ka föönyö a'da Arkilaus ümmü tauugaara na pupa tiya iini Hirüdüs ka Yahüüdiya, İkirı ka ari'ba co. A Masala tiki

iini a kumböödö, ikiri ka tunggeene aco Jaliil.
 23 Öö'dö ka anya tammo ana eere a'da Nasira
 mo adaganna kide, amang ka tumma tanno
 nagane'bi co ööye miini, "Ara tana eere a'da taga
 Nasira."

3

Yühanna ya tatambeese ya indinaana fiini
 (Murkus 1.1-8; Lüüka 3.1-18; Yühanna 1.19-
 28)

1 Ka naguuru tanno miini no, agöö'dö
 Yühanna ya Tatambeese ya, ka dhüile ma
 Yahüüdiya adünügü tumma ma İnjüli co a kadu,
 2 "Aaga aadha ka linggo ma eema tiya toroko
 ya kudumma tauugaara ma 'dotombo'do ka
 ndakete." 3 Yungngo a ne'bi Asaiya ka tageema
 tumma miini iki a'da,
 "Kafara takeere ka dhüile,
 'Aaga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu,
 aaga indinaana nafiini kini ku'bu, ka tad-
 hidho.' "

4 A Yühanna tagümmü en'di ma musa ma
 nagamalaga ka oona imi'di eedi ana jönnö ma
 öttö aagu müdüüni nja küde ma dhüile. 5 A
 kadu ta kicci kini ndama Örsaliim nja Yahüüdiya
 nye'd'de nja na'buugu tanno kete ka Ri ma
 Ürdün no. 6 Atagambeese eege ka Ri ma Ürdün
 eene ka tamma ka Masala kaadha ka eema tiya
 toroko ya.

7 A Yühanna tiji naFariisi nja Sadügiin dhabbu
 ka ticci kini ma tambeese, ikiri ka tiki eene,
 "Aaga na laala ma nööni no! Mada i'i yungngo

alaana aaga ka nafiini aaga tarüno ka tagoroo'bo tanno ungunu tö'dö no? ⁸ Aaga alinggo eema ya a'diila ya ara tanangnga kadu katussu a'da kaadha aaga ka eema tiya toroko ya. ⁹ Aaga tafa tiki ka nanggeyi tanno ada a'da Abrahiim ya pupa tiya ada, ñikiri a'a ka tiki aaga, Masala mana türü moonno kara ta'bele ñiigisi no kada laala tiya Abrahiim. ¹⁰ Asa kafa takete ka teedhe ereere ma naafa, fa ya taalo ö'dö ana iye ka'diila ya, atendhe apügünja ka issi.

¹¹ “Nambeese a'a aaga a 'biidi ma toolona tatoroko. Lakiini ömö'di inggide ara tö'dö kede keere agii'bi a'a nitaalo natambaanya tagildhe egide yiini ara tambeese aaga a Koronggore tiya Insili ya nja issi. ¹² Si'diga ma unngö iini agirnaana 'deeli ko'do iini awagaana migile miini koonu uurgu co 'boode, ara kafu issi ka koforo ka finne turi.”

*Yühanna ambeese Yasu
(Murkus 1.9-11; Lüüka 3.21-22)*

¹³ A Yasu ka ö'dö ndama Jaliil aaco Ürdün ka Yühanna a'da ambeese i'i. ¹⁴ Lakiini Yühanna anu iki iini a'da, “Nagala a'a ka asaasa o'o ka tambeese a'a, na o'o sa agala ka öö'dö kede adha?”

¹⁵ İkirı Yasu ka tiki iini, “Fa kide ama 'bitingngö, amang kaja tafara linggo na Masala.” Yunggo Yühanna ka tamma.

¹⁶ Ka Yasu kanda kambeesedene İkirı ka öö'dö ko'do ndama 'biidi, a 'dotombo'do tatanfa'da asala Koronggore ya Masala ka tunggunu aku'bu ka afeene nja ndalambo idhi kini ka oona. ¹⁷ A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, “'Bii'bala

yeede ka asaasa i'i dhorro ya, i'i yungngo, ka'diila oona eede ma iini."

4

Ebliisi a'b'ba Yasu

(Murkus 1.12-13; Lüüka 4.1-13)

¹ A Koronggore tüügü Yasu aaco dhüile iini, a Ebliisi co ta'b'ba i'i. ² Ümmü tenege a füngngö ukumu kadu keera ooso kungngo ana uuru miini, idhi iire tümmü i'i. ³ İkirı Ebliisi ka öö'dö kini iki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala, iki a nııgısı tanno ka tem'bele kada miteene."

⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, "Sorne ma Masala iki, 'Taalo miteene unngodho oogo mamana ömö'di keefe ka 'di iini, lakiini a tumma tanno Masala ka teema no nye'd'de.' "

⁵ İkirı Ebliisi ka 'duga i'i aaco anya tammo insili mo iini, anangnga i'i ka 'dingnge ka la ma Masala ka 'dasala ko'd'do. ⁶ İki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, püğü eyi yüüdü caa'bu kudumma sorne ma Masala ka tiki a'da, 'Ara Masala tiki a kadhangga tanno oono

a'da kaada o'o ana iisine kudumma misı kara teedhe o'o ka awwa.' "

⁷ İkirı Yasu ka tiki iini, "Sorne ma Masala iki a'da, 'Fa ta'b'ba Masala Uugaara müüdü ka oona.' "

⁸ Ebliisi ta'duga Yasu asirö anya ma dhonggoro mo iini, aala i'i ka tauugaara ma 'büdhülü nja türü miini nye'd'de kungngo. ⁹ İki iini, "Eema ya

nye'd'de kungngo ara a'a tanangnga o'o, küdü kara tüürü ku'bu kede kidha namma kede.”

¹⁰ İkirî Yasu ka tiki iini, “Sigi co kanna kede ka oona o'o na Ebliisi no, sorne ma Masala iki, 'Üürü ku'bu ana küüge kidha ma Masala Uugaara müüdü nalinggo ada oono ungodho oogo, üdü ka tüürü ku'bu namma kono.’ ”

¹¹ İkirî Ebliisi ka tinyi i'i ku'bu, a kadhangga tö'dö kalinggo ada iini.

Yasu alaana kadu ka Jaliil

(Murkus 1.14-15; Lüüka 4.14-15)

¹² Aga Yasu ka taföönyö a'da Yühanna ananja ka pabuusu ya, İkirî ka tunggeene aaco Jaliil.

¹³ İkirî ka tunggeene ka Nasira aco tanna ka Kafarnahööm ka tinggini ma to ma Jaliil, ka anya ma Zabalon nja Naftali. ¹⁴ Amang ka tumma tanno ne'bi Asaiya ka takiki no, co ööye miini.

¹⁵ “Ka 'büdhülü ma Zabalon nja Naftali, ndama nafiiini ma to ma tadigaala ka Ürdün, Jaliil ma kajeene.

¹⁶ Kadu na anna ka ndüüli no, kasala töyeene na dhabbu no a kadu na anna ka 'buugu ma ndüüli ma inde no ka'daranja töyeene kene ka oona.”

¹⁷ Ndama uuru tanno miini no İkirî Yasu ka talaana kadu iki, “Aaga aadha ka tatoroko kudumma tauugaara ma 'dotombo'do kanda kete.”

Kadalaadene na dhidha no
(*Murkus 1.16-20; Lüüka 5.1-11*)

¹⁸ A Yasu tagunggeene ka tinggini ma to ma Jaliil asala nagöre keera, Samaan yeene ka tömmünü i'i a'da Bütürs ya nja örre tiya iini Andraws kapapüğü sa'baka co to kudumma eene ka tömmü kilöögö. ¹⁹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö kede keere nalaana aaga ka kinne kadu." ²⁰ Kikiri karooro ka tinyi nasa'baka neene ku'bu kara kaduurna i'i keere.

²¹ Unggeene ndama kanna asala nagöre könö keera afe'de, Yaguub 'bii'bala ya Za'bedi nja örre tiya iini ya ana eere a'da Yühanna ya, kungngo ka mürkabü, nja pupa tiya eene Za'bedi kindinaana nasa'baka neene, ikiri Yasu ka tagümmünü eege. ²² Karooro ka tinyi mürkabü ku'bu nja pupa tiya eene kara kaduurna i'i keere.

Yasu oolona kadu ka maara
(*Lüüka 6.17-19*)

²³ A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya ma Jaliil nye'd'de kungngo, alaana kadu ka naala ma talaana adünügü tumma ma tauugaara ma 'dotombo'do eene, oolona kadu ka maara. ²⁴ A tumma miini tanyala ku'bu ka Süüriya nye'd'de kungngo, a kadu na maara no tö'dö kini nye'd'de nja tanno nagoronggore ka talinggo eege no, nja namügüre nja tanno ana insigiri no, oolona eege. ²⁵ A kadu ma Jaliil tuurna i'i keere kadhabbu, nja Naanya tanno ada'baaga no nja Örsaliim nja Yahüüdiya nja nda'da ma Ürdün.

5

Talaana na Yasu ka 'dikinya

¹ Aga Yasu ka tasala kadu kadhabbu ya, ikiri ka sirö 'dikinya emmi, a kadalaadene niini tö'dö kini kete, ² ikiri ka talaana eege iki,

³ “A'diila nja kadu tanno iicolo ka nanggeedi a koronggore no, kudumma eene ka taluna tauugaara ma 'dotombo'do.

⁴ A'diila nja kadu tanno afara no, kudumma Masala ma tayugu fara eene ka iye.

⁵ A'diila nja kadu tanno üpü nanggeyi neene co kudumma Masala no, kudumma eene kara takarna ka 'büdhlü.

⁶ A'diila nja kadu tanno iire kagu eege nja tenege ma tumma tanno dhorro no, kudumma eene kara tüüsü.

⁷ A'diila nja kadu tanno amana eema a kadu no, kudumma Masala mara tana 'bangnga meene.

⁸ A'diila nja kadu tanno insili ka nanggeedi no, kudumma eene kara tiji Masala.

⁹ A'diila nja kadu tanno alinggo ta'diila no, kudumma eene kana eere a'da, laala ya Masala.

¹⁰ A'diila nja kadu tanno kirimidene no kudumma eene kadho ka fiini, kudumma tauugaara ma 'dotombo'do kunggo eene.

¹¹ “A'diila nja aaga a kadu ka teela aaga ka linggo aaga kafünü korokoro kada ka oona ma eema tiya toroko ya kudumma eere tiya

eede. ¹² Aaga dhodho aaga ta'deema, kudumma eema ma talingnge unngo ada ka 'dotombo'do dhabbu, tafiigi meene ka tagüünî tatoroko a nagane'bi kada kidha.

Töyeene nja tangga'dala

(Murkus 9.50; Lüüka 14.34–35)

¹³ “Aaga ka tangga'dala ma 'büd'hülü, a tangga'dala kara tasügünî üürü tanye'denye'de miini kara titaalo 'dee, ara angnga tanangnga eege kada tanye'denye'de nya afe'de? Illi a kadu tadhifi co akürö a kadu tisîraana kide.

¹⁴ “Aaga ka töyeene ma 'büd'hülü, taalo nö'dî no ka anya ko'do no kara tadünggüd'hü. ¹⁵ A ömö'dî taalo ara tata issî ka lamba anangnga ka dhafala ka tüm'bü, lakiini a'diniga oogo ka ndanda amang kono töyeene ada ka kadu tanno ka 'bügöörî no. ¹⁶ Aaga fa ka töyeene tanno ada ka öyeene ada ka kadu kidha, nggeege amang kene tiji linggo naada na 'diila no kafünügü Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ko'do.

Talaana ma Serîye

¹⁷ “Aaga fa tiki kide a'da a'a nö'dö taadha ka tumma ma Serîye nja tumma ma nagane'bi, taalo a'a nö'dö taga'da, lakiini a'a nö'dö takî'dî eege ku'bu. ¹⁸ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, salla a 'büd'hülü nja 'dotombo'do tamanyaga, taalo 'bandumma ungodho kungngo a titaalo 'do salla idhilli kungngo ka tumma tanno serîye ara titaalo illi a tumma ma Serîye tafaradene 'do. ¹⁹ Ömö'dî ya aga'da tumma no, mûnda ya idhilli ya, ara ka talaana

kadu a'da üüni nggeege afa i'i ya, ara tidhilli ka tauugaara ma 'dotombo'do, illi ömö'di ya linggo iini dhorro ya, alaana kadu, ara tidhindhî ka tauugaara ma 'dotombo'do. ²⁰ Ara a'a tiki aaga, ka ta'diila tanno ada, taalo kagii'bi naFariisi nja katalaana ma seriye ya, tumma dhorro taalo aaga kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do.

Tagoroo'bo

²¹ “Kaföönyö aaga Seriyê ka takiki a kadu ma 'billi a'da, ‘Kafa tagirina kadu, ömö'di ya tagirina kadu ya, ara uugaara tümümü i'i iidaana.’

²² Lakiini a'a niki aaga, ömö'di ya agoroo'bo nja örre tiya iini ya, ara tahükümüdene afe'de, ömö'di ya iki örre tiya iini a'da sölömü ya, ara kadu ma la ma kadüüfi ma Yahüüdü tindini i'i, lakiini ömö'di ya iki o'o a'da 'baga ya ara co ka issi ma Jahanam.

²³ “Küdü kara tasaasa tirri a nïimö ma eriüdö ka misi ma tirri ya, nassa ka tagiigi tumma ma 'bandagoroo'bo unngo ada ku'bu nja örre tiya yüüdü ya. ²⁴ Nyi nïimö ma taraana yüüdü ka misi ma tirri. Ungeene naco teema tumma ma ta'diila nja örre tiya üüdü ka dhidha, nassa kico tirri a nïimö ma eriüdö tiya üüdü.

²⁵ “Areere na'diila nja diidi ma o'o a'da kaleefe aaga tunggeene ka fiini ma co ka seriye nja iini, ii'di tümünü o'o uugaara, a uugaara tümünü o'o a tamönggö, a tamönggö ta'duga o'o ungu ka pabuusu. ²⁶ Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, taalo o'o nara tö'dö kürö ndama iini, illi küdü ka anangnga gürüüsi ku'bu nye'd'de.

Temelö

²⁷ “Kaföönyö aaga ka kadu ma 'billi katiki a'da, 'Aaga fa tatemelö.’ ²⁸ Lakiini a'a niki ömö'di ya assa ka aka asaasa oogo ana eedi ya i'i afüngngö ana oogo ana eedi. ²⁹ Üürü ööye ma nīisö ma kuri yungngo ya nangnga o'o ka talinggo eema ya toroko ya, agodhe i'i nüpü co küdü ka oona, a'diila a tuu'da tökönö ka 'dugadene küdü ka oona, a tuu'da tafa co ka issi ma Jahanam nye'd'de. ³⁰ Üürü nīisö ma kuri nüüdü ka amana o'o ka talinggo tatoroko ya, rumuna eege co üdü ka oona, a'diila nggeege a tuu'da tökönö ka 'dugadene küdü ka oona, amang ka tuu'da tanno üdü nye'd'de tafa co ka issi ma Jahanam.”

Tadheene

(Matta 19.9; Murkus 10.11–12; Lüüka 16.18)

³¹ “Ageemadene a'da, 'Ömö'di ya adheene nja aka tammo iini ya, anangnga waraga ma tadheene oono.’ ³² Lakiini a'a niki aaga, ömö'di ya apa ka aka tammo iini ya, ara tanangnga oogo ka tatemelö illi kini ka aduna oogo ka füngngö nja ömö'di. Ömö'di ya arna aka ma adheene nja nyuri mo, i'i ya afüngngö ana oogo a nyooro.

Taküdüönö

³³ “Kaföönyö aaga, iini ka takiki a kadu ma 'billi, 'Aaga fa taküdüönö a korokoro, lakiini aaga fa ka taküdüönö tanno ada ka tagüünī ada Uugaara no.’ ³⁴ Lakiini a'a niki aaga, aaga fa taküdüönö 'do a 'dotombo'do kudumma eene kada 'buugu ma temmi tiya Masala. ³⁵ Aaga

fa taküdüönö a 'büdhülü kudumma iini kada 'buugu ma uune tanno oono i'i ya miini nja Örsaliim kada anya tammo Uugaara tiya Dhabu ya. ³⁶ Fa taküdüönö ana üüdü tiya yüüdü, kudumma üüdü taalo na tanangnga ndanawu ka unggodho kungngo ka ta'bassa nja eene ka ta'dü'd'dü. ³⁷ Lakiini aaga, fa ka tumma tanno ada a'da, 'İi' nja 'U'u,' ömö'di ya agusu nïimö öccö kide ya i'i ya ömö'di tiya toroko ya.”

Ta'diinä

(Lüüka 6.29–30)

³⁸ “Kaföönyö aaga iini ka tiki a kadu ma 'billi, 'Ööye nja ööye miini, tinggini nja tinggini.’
³⁹ Lakiini a'a niki aaga, aaga fa ta'diinä kömüsü ma eema tiya atoroko ya, ömö'di kara tabbü o'o ka tanggarama ma nïisö ma kuri ya, napelanaga könö iini. ⁴⁰ Üürü ömö'di öccö asaasa tasigi o'o a'duga ten'di müüdü ma teene mo ya, fa kini a'duga ten'di müüdü ma kürö mo afe'de. ⁴¹ Üürü ömö'di a'bunu o'o a'da nunggeene nja meelee ma unggodho ya unnggeene nja iini nameele keera. ⁴² Ka ömö'di ka arangnga nïimö küdü nanangnga iini, aga ömö'di ka asaasa nïimö küdü a kümüüsü nafa ta'duga kini.

Asaasa nadiidi nüüdü

(Lüüka 6.27–28, 32–36)

⁴³ “Kaföönyö aaga iini ka takiki 'billi, 'Asaasa ömö'di ya kete küdü ya, naanu ka diidi ma o'o.’
⁴⁴ Illi a'a niki aaga, aaga asaasa nadiidi naada, aaga tafara ka Masala kudumma kadu tanno

alinggo aaga no. ⁴⁵ Amang kada ta laala tiya Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya, kudumma iini ka anangnga ndanaaya ka öyeene ada a kadu tanno oroko no nja tanno a'diila no, amana tombo'do a kadu tanno a'diila no, nja tanno üünī ada kadu ku'bu no. ⁴⁶ Kada ka tasaasa kadu na asaasa aaga no, nīimō yaada ka taluna kide i'i iīye? Taalo kadu na ama tulu'ba no kalinggo eege? ⁴⁷ A kada kara tööjülü nagöre naada unggodho eege, ara aaga taluna minna ya a'diila ya kide? Taalo kadu na taalo kussu Masala no kalinggo nggeege? ⁴⁸ Aaga 'diila dhorro kudumma Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya, a'diila dhorro."

6

Nyi eema a kadu tanno eema katitaalo kene no

¹ "Aaga adini ko'do aaga tafa tamana eema a kadu ka kadu kidha, amang kene tiji aaga, nggeege ya taalo Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ara tanangnga eema aaga afe'de. ² Kūdū kara tanangnga nīimō ömō'dī, fa tabbü amba nja tīnīidō afa ma tiya kadu töccō ka talinggo ka naala ma talaana nja nafiini no kungngo, amang ka kadu tafünügü eege ko'do, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro kadu no ka nda'duga faana yeene nye'd'de. ³ Lakiini kūdū kara tanangnga nīimō ömō'dī ya, fa tafa ka nīsō ma küüle tafa kussu nīimō ya nīsō ma kuri ka talinggo ya. ⁴ Amang ka linggo tanno miini no tanna ka kūdühü, amang ka Pupa tiya yūüdū ya iji eema ka kūdühü, ya tanangnga talingnge nüüdū o'o.

*Tafara ka Masala nja tümmü tenege
(Lüüka 11.2-4)*

⁵ “Kada kara tafara ka Masala ya, aaga tafa tafeene nja kadu tanno a'diniga nanggeyi neene coo'do no, kasaasa tafara ka Masala ka naala ma talaana nja natinggini ma nafiini amang ka kadu tadinö kene, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu na miini no ka nda'duga faana yeene nye'd'de. ⁶ A küdü kara tafara ka Masala ya, kolo la tiya yüüdü neere ka inye, na o'o sa ka fara ka Pupa tiya yüüdü ya ka küdhü ya, a Pupa yüüdü ya iji o'o ka küdhü ya, i'i yungngo ara tanangnga talingnge nüüdü o'o. ⁷ Aaga fa teema tumma aaga tam'birinaana kada kara tafara ka Masala afa kadu na taalo kussu nafiini ma Masala no, eege kiki kide a'da Masala mara tamma kene ka tumma eene kadeema tumma kadhabbu. ⁸ Aaga fa tafeene nja eene, kudumma Masala Pupa yaada milli ka tussu nüimö yaada ka asaasa ya a'da küfürü aaga tarangnga.

⁹ “Aaga afara ka Masala afa ma tiya kungngo, 'Pupa yüüdi ya ka 'dotombo'do ya,
fa ka eere tiya yüüdü idhindhi.

¹⁰ Fa ka tauugaara tanno üüdü ka öö'dö
fa ka tumma tanno üüdü küünidene ka
'büdhülü nja 'dotombo'do.

¹¹ Nanangnga kuri ma uuru tanno unnggo.

¹² 'Duga tam'baga nüüdi kidi ka oona
afa müüdi ka afa ka kadu tanno üüni tatoroko
ana unnggo no.

¹³ Fa tafa kidi unnggo ta'dinggo ka ta'b'badene,
lakiini oolona unnggo ka tatoroko.'

¹⁴ Kada kara tüpü nanggeyi co ka eema tiya kadu ka talinggo ana aaga ya, ara Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya tafa ka tatoroko tanno ada.

¹⁵ A kada katitaalo kafa ka tam'baga tanno kadu, taalo Pupa yaada ata'duga tam'baga naada ada ka oona.

Tümmü tenege

¹⁶ “Kada kara tümmü tenege, aaga tafa tafa ka kadu kussu a'da kümmöönö aaga, aaga fa tafeene nja kadu tanno alinggo eema ka kadu kidha a'da kiji eege. Kamüürü kaga'da iye neene, kalaala a kadu amang kene tiki a'da eege kümmü tenege, nikiri a'a ka tiki aaga a'da kadu no kanda'duga faana yeene. ¹⁷ Lakiini küdü kara tümmü tenege na'bunaana uu'ba küdü ka üüdü nagala iye. ¹⁸ Amang ka kadu tafa tussu a'da nümmü o'o tenege, illi Pupa yüüdü ya anna ka küdhü ya i'i yungngo ussu, a Pupa yüüdü ya ka küdhü ya, ara tanangnga talingnge o'o.

Almaala ka 'dotombo'do (Lüüka 12.33–34)

¹⁹ “Aaga fa tawaana eema ma 'büdhlüü ada ku'bu, kudumma iini kara tala'ba a kü'düü'dü talimi nja kanyooro kara tagü'dü kanyooro.

²⁰ Lakiini aaga waanaga eema co 'dotombo'do kita a tasügünü katitaalo kide nja kü'düü'dü ya, amang ka kanyooro tafa tagü'dü ka 'duga.

²¹ 'Buugu ya eema tiya üüdü ka tanna kide ya ara eedi yüüdü tanna'daga co.

²² “Töyeene ma tuu'da tanno üüdü a'da ööye, ööye yüüdü kara ta'diila, ara oona nüüdü töyeene nye'd'de kungngo. ²³ Üürü ööye yüüdü

atatoroko ya ara oona nüüdü ta ndüüli a töyeene na küdü no kara ta ndüüli ara ndüüli miini tatoroko dhorro.

²⁴ “Taalo ömö'di kara tambaanya talinggo ada a kadu keera, kudumma iini kara tüüni ada ya ku'bu asaasa ya, ara tamma kada öccö aanu ka töccö, taalo aaga ka tambaanya talinggo ada Masala nja almaala.

Fa tadinigöögö

(Lüüka 12.22-34)

²⁵ “Ti yungngo eede ka tiki aaga, aaga fa tadinigöögö ma nangnga eyi tanno ada ma tooye nja kuri, nja en'di ma tagirni ka oona, taalo tefe ka 'di kagii'bi kuri, a tuu'da tagii'bi en'di? ²⁶ Aaga assa ka uyi ma 'dotombo'do taalo ka leele kitaalo karaana taalo kodhde kuurugu co na'boode, a Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya sa kaamana eema eene, taalo aaga kagu'daana aaga tagii'bi eege? ²⁷ Mada ana kada ara tagussu mitiri ka oona tanno iini kadhonggoro?

²⁸ “Minna agu tumma ma en'di kagu'du aaga ka oona? Aaga iiri togoogo ma lodho inggiridene nya taalo kadhügürü kayaana. ²⁹ Ara a'a tiki aaga, munda Siliman ka tidhindhi tanno iini 'do, taalo akümmü ten'di ka oona ka'diila afa ma togoogo tiya miini ya kungngo. ³⁰ Ooyo ma lodho ya abbü tuli 'bitingngö atinyogo taka, magirni Masala en'di ya a'diila ya kene ka oona adha illi aaga taalo mara tagirni en'di ada ka oona? Aaga na tumma ma Masala ka titaalo kada ka nanggeedi no. ³¹ Aaga fa tadinigöögö aaga tiki a'da, 'Ara ungnogo tagu minna ara angnga tooye minna, ara angnga tümmü minna ka oona?'

³² Kadu na taalo kussu Masala no eege kungngo ka asaasa eema nggeege, a Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ussu a'da kasaasa aaga eema ya nye'd'de kungngo. ³³ Lakiini aaga asaasa tauugaara ma Masala ka dhidha nja fiini tiya oono, eema ya nye'd'de assa ka kusunja kada kide. ³⁴ Nggeege aaga fa tadinigöögö ma eema ma taka, kudumma taka eema yeene inggide unggodho eege fa ka eema ma uuru tanno ama miini unggodho i'i.

7

Tafünü tumma ka kadu ko'do (Lüüka 6.37-38, 41-42)

¹ "Aaga fa tasigi kadu amang kada tafa tasigidene. ² Afa maada ka tasigi kadu ara aaga tasigidene tekere, yaada ka talinggo a kadu ya, ara talinggo adene ana aaga nggeege. ³ Minna agu o'o nadinö 'bandiisi yungngo ka örre tiya yüüdü ka ööye ya, ara o'o ka titaalo naana iye ka ndagee'di tanno üüdü ka ööye no. ⁴ Ara o'o tiki a tööjöögö a'da, 'Öödhī na'duga 'bandiisi küdü ka ööye,' a'da ndagee'di kungngo üüdü ka ööye kadhabbu. ⁵ O'o adha na 'dinigi eyi yüüdü coo'do no, 'duga ndagee'di küdü ka ööye tikinggi amang küdü tiji 'buugu dhorro, na o'o saga 'duga 'bandiisi ka tööjöögö ka ööye.

⁶ "Aaga fa tamana eema ya a'diila ya a tiini, aaga fa tamana eema yaada ya insili ya a nagüdürü, kudumma eene kara tisiiri kide ana uune kudumma eene kara tapadaga kada kadhagaana aaga ku'bu.

*Aaga arangnga amang kada taluna
(Lüüka 11.9-13)*

⁷ “Aaga arangnga amang eema tananja aaga, aaga asaasa eema amang kini tananja aaga, aaga adhoodho ñnye ka tanfa'da nja aaga. ⁸ Kudumma ömö'di tiya arangnga ya ara ta'duga niimö ya miini ya, ömö'di ka asaasa niimö aluna, a ya adhoodho ñnye ya kara tafa'danja iini. ⁹ Mada ana kada a 'bii'bala tiya iini kara tarangnga miteene kini anangnga misi iini. ¹⁰ Üürü asaasa midigilöögö kini anangnga ni iini. ¹¹ Aaga kada oroko kungngo kussu aaga kaamana eema ya a'diila ya a laala tiya ada, anda ara tafaanya a Pupa tiya ada ka 'dotombo'do ya kara tamana eema ya a'diila a kadu tanno arangnga i'i no. ¹² Eema yaada ka asaasa ka kadu kadalinggo ana aaga ya, aaga linggo nggeege ana eege tekere, kudumma talaana ma seriye nja nagane'bi eege kamiini nye'd'de kungngo.

*Ñnye na iciri no
(Lüüka 13.24)*

¹³ “Aaga tigaala ka ñnye tanno iciri no, kudumma ñnye tanno ömbölö ka falangnga no, fiini ma tara taama i'i ya miini, a kadu kadhabbu ka ndigaala kide. ¹⁴ Fiini ya iciri ya nja tiya iideene ya i'i yungngo amanaga kadu co fiini ma tefe ka 'di, a kadu ka idhilli eege kungngo kara taluna i'i.

*Fa nja üye miini
(Lüüka 6.43-44)*

15 “Aaga adīnī ko'do kudumma nagane'bi tanno korokoro no, kicci kada kafeene nja kid-heefele, lakiini ka nangeedi tanno eene kafeene nja öö tiya ümmü kadu ya. 16 Ara aaga tussu eege ndama linggo tanno eene, kira 'dee kara teene ki'bim'bi, a ndhaaru 'dee ara teene, indiiye? 17 Fa ya a'diila ya ara teene iye na a'diila no, fa ya toroko ya a teene iye na oroko no. 18 Taalo fa ya a'diila ya ara teene iye na oroko no, a fa ya toroko ya taalo ara teene iye na a'diila no. 19 Fa ya taalo eene iye ka'diila ya, a kadu teedhe i'i küpü ka issi. 20 Ndama linggo tanno eene ara angnga tussu eege.

Tumma nja linggo
(Lüüka 13.25–27)

21 “Taalo kadu no kümünü a'a a'da, ‘Uugaara, Uugaara,’ no nye'd'de kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do, illi ömö'di ya alinggo a tumma ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. 22 Kadu dhabbu kassa ka tiki a'a ka uuru tanno miini no a'da, ‘Ka Uugaara, Ka Uugaara, taalo ungnö kageema tumma ma Masala ana eere tiya yüüdü, ungnö tagasoro nagana'bu ka kadu ka oona ana eere tiya yüüdü, ungnö tagalinggo eema keefe ana eere tiya yüüdü?’ 23 Nikiiri a'a ka tiki eene, ‘Taalo a'a nussu aaga 'do agolo kannaa aaga na oroko no!’

Katarü'böönö ma nö'di keera
(Lüüka 6.47–49)

24 “A ömö'di ya aföönyö tumma neede alinggo iini ya, afeene nja ömö'di tiya a'dara ya arü'bü 'di yiini ka 'dokon'da ya. 25 A tombo'do ta'dinggö

a faaya a tanya ma talinggo 'dī asa ka taalo a'diinggō 'do, kudumma iini ka tarū'bū adene ka 'dokon'da. ²⁶ A ömō'dī ya aföönyö tumma neede asa ka taalo alinggo iini ya, afeene nja ömō'dī tiya a'baga ya, arū'bū 'dī yiini ka ndamugu. ²⁷ İkirī tombo'do ka öö'dö a tanya ka kürü 'dī yiini ku'bu a'diinggō, ta'diinggō miini ka toroko 'do.”

²⁸ Ka Yasu ka ndatiimö tumma niini, a kadu tadhere ka talaana tanno iini no. ²⁹ Kudumma iini ka talaana eege a türü, taalo kafeene nja tanno katalaana ma seriye no kungngo.

8

Yasu oolona ömō'dī ya ana kutukunya ka oona ya

(Murkus 1.40–45; Lüüka 5.12–16)

¹ Ka Yasu ka ta'bardaga caa'bu ndama 'dikinya ya, a kadu tuurna i'i keere kadhabbu. ² A ömō'dī ya ana kutukunya ka oona ya tö'dö üürü kini kidha, iki iini, “Ka Uugaara, üürü nasaasa o'o nanangnga a'a ka tinsili ka oona.”

³ İkirī Yasu ka kilina nīsö ümmü i'i ka oona iini, “Namma a'a a'da o'o tinsili.” İkirī kutukunya ka arooro ka tinsili, a kutukunya tarooro ka titaalo. ⁴ İkirī Yasu ka tiki iini, “Aföönyö fa tadirina ömō'dī töccö 'do, lakiini ungeene naco tala oona nüüdü a ta'boge, na o'o saga nangnga tırri na Müüsa ka tiki no ku'bu amang kene tussu iini.”

Yasu oolona ömō'dī ma linggo
(Lüüka 7.1–10)

⁵ İkirî Yasu kico Kafarnahööm, uugaara ma nasigira na ö'dö miya no ö'dö kini adageema nja iini. ⁶ İki iini, “Ka uugaara, ömö'di ya alinggo nja a'a ya amaara ada inni ka 'di afüngngö, oona kagu i'i 'do itaalo ambaanya tino.”

⁷ İkirî Yasu ka tiki iini, “Ara a'a tö'dö toolona i'i.”

⁸ İkirî uugaara ma nasigira ka tiki iini, “Uugaara, taalo a'a na'diila ma üüdü kara co 'di tiya eede, lakiini tiri tumma ün'dügüngngö, a ömö'di yeede a ta'diila. ⁹ A'a na uugaara ma nasigira kinggide kalinggo ada a'a nara tiki a tiya a'da, 'Unggeene,' aföönyö aco, niki a tiya a'da, 'Aayu,' aföönyö öö'dö, nara tiki ömö'di tiya alinggo ada a'a ya a'da, 'Alinggo kungngo,' aföönyö alinggo.”

¹⁰ A Yasu tadhère, iini ka taföönyö tumma niini no, İkirî ka tiki a kadu tanno ungeene nja iini no, “Tumma dhorro eege kungngo eede ka tadirina aaga, taalo ömö'di ma tamma ka Masala ana eedi afa ömö'di ya ka İsrayil. ¹¹ Nikirî a'a ka tiki aaga, kadu kinggide kadhabbu kara sa köö'dö ndama fiini ma ndanaaya nja ta'buugu köö'dö temmi nja Abrahiim nja İshak nja Yaguub ka tauugaara ma 'dotombo'do. ¹² Lakiini kadu na ma tauugaara no kara tuurunja co kürö ka ndüüli kabbünaana igini ka oona kide.”

¹³ İkirî Yasu ka tiki uugaara ma nasigira, “Kolo afa ma tamma tanno üüdü ana eedi no ara ta'diila.” İkirî ömö'di ya maara ya karooro ka'diila ka ööye miini.

Yasu oolona kadu kadhabbu

14 İkirî Yasu ka co kita Bütürs aluna 'berki miini ka tamaara ma füngngö. 15 İkirî ka tümümü oogo ka niisö a maara taadha kono, mafiki'dö müüni ada eema eene.

16 Ka 'buugu kanda siiya ya ikirî kadu ka öö'dö a kadu tanno indima no a Yasu kadhabbu, ikirî ka tagasoro nagoronggore ka kadu ka oona nye'd'de kungngo a tumma ma niinö oolona kadu na maara no nye'd'de. 17 A tumma na ne'bi Asaiya ka tageema no, co ööye miini, iini ka tiki, "A'duga tin'd'di kaja a'duga maara kaja ka oona."

Yasu alla kadu ma 'büdhülü
(Lüüka 9.57-62)

18 A Yasu tassa ka kadu ka tadhabbu kini ka oona ya, ikirî ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kada'da kaco tinggini ma to tökönö. 19 İkirî tatalaana ma seriye ka öö'dö kini iki iini, "Ka Tatalaana, ara a'a turna o'o keere kita üüdü kara co kita."

20 İkirî Yasu ka tiki iini, "Kijeene kungngo a nasura a nafü kungngo uyi ma 'dotombo'do, illi 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo 'buugu miini ka anangnga üüdü kide."

21 A könö ana ka kadalaadene tanno iini tiki iini, "Uugaara, fa kede naco tatü'bü pupa yeede tikinggi."

22 İkirî Yasu ka tiki iini, "Uurna a'a keere fa ka kadu tanno aaya no katü'bü kadu neene no aaya no."

Yasu arigî tanya
(Murkus 4.35-41; Lüüka 8.22-25)

23 Īkiri Yasu ka taka ka mürkabü, a kadalaadene turna i'i keere. 24 Īkiri tanya ka tagiisö dhindho, a 'büidi taküdhü mürkabü koonā a'da agarigide Yasu. 25 Īkiri kadalaadene niini ka co iini kete kiiji i'i kiki iini, "Uugaara, oolona ungnō ara ungnō taaya."

26 Īkiri Yasu ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga tari'ba? Kitaalo tamma ma Masala ada ka nanggeedi." Īkiri ka fiki'dö agirnaana ka tanya nja 'büidi ka to, a 'buugu tamusuli ku'bu amudhudhuli.

27 A kadu tadhēre kiki a'da, "Ömö'di öjö yungnō? A tanya nja to kaföönyö tumma niini!"

*Yasu oolona kadu keera
(Murkus 5.1-20; Lüüka 8.26-39)*

28 Aga Yasu ka ndala nda'da ma to kete ma Jadriini a kadu tö'dö kürö ndama naala ma oofō keera ana koronggore tanno oroko no ka tuurunja kene ka oona kindima, koreene nja iini a kadu tari'ba taalo kunggeene ka fiini tiya miini ya. 29 Kiidhe kiki, "Minna yüüdü nja ungnō, Yasu 'Bii'bala ma Masala, nö'dö kita ma tapusu ungnō a'da aleefe 'buugu?"

30 A'da nagüdürü kinggide kaguri ku'b'ba kadhabbu. 31 A nagana'bu tiki'ri ka tiki a Yasu, "Küdü kara tasoro ungnō ya, uuru ungnō ka nagüdürü ka oona."

32 Īkiri ka tiki eene, "Aaga agolo." Kiki'ri ka öö'dö kürö kafiri ka nagüdürü ka oona a nagüdürü tarünö ndama nsorondho kafiri co to nye'd'de kungnō ka'duuru 'büidi kaaya. 33 A katasaana tarünö kaco anya ka teene kadirina

eema a kadu ma eema tiya agalinggo adene ya a kadu tanno eera no, nanagana'bu ka taganna eene ka oona no. ³⁴ A kadu ma anya tammo iini mo, tö'dö kürö in'dili ma co toreene nja Yasu, kene kaduna i'i ya, kiki iini a'da ungeene ka anya tammo eene.

9

Yasu oolona mügüre (*Murkus 2.1-12; Lüüka 5.17-26*)

¹ A Yasu taka ka mürkabü ata'da to aaco anya tammo iini. ² A kadu tö'dö ana ömö'di iini ka sekede a mügüre, ikiri Yasu ka iji tamma neene, iki a mügüre, “Dhi oona ku'bu 'bii'bala eede, noolonadene o'o ka toroko tanno üüdü.”

³ A katalaana ma seriye könö teema ungodho eege kiki a'da, “Ömö'di ya eela Masala.”

⁴ İkiri Yasu ka tussu tumma neene, iki eene, “Minna agu aaga, aaga tūmmü tumma na toroko no ka nanggeedi? ⁵ Öjö i'i yungngo taalo agu'daana, 'Koolonadene tatoroko nüüdü,' alla tiki a'da, 'Fiki'dö nunggeene'? ⁶ Ara tala aaga amang kada tussu a'da 'Bii'bala ma Tadü'd'dü, türü kungngo iini ma eema ma 'büdhülü miini ka toolona tatoroko,” ikiri ka tiki a mügüre, “Fiki'dö na'duga eema ma füngngö yüüdü naco 'di tiya üüdü.” ⁷ Ömö'di tafiki'dö ungeene aco öö'di kita iini. ⁸ Ka kadu kadhabbu ka tasala tumma no nggeege ya, a ri'ba tūmmü eege, kafünügü Masala ko'do manangnga türü a kadu afa ma tanno kungngo.

*Yasu ümmünü Matta
(Murkus 2.13–17; Lüüka 5.27–32)*

⁹ A Yasu tunggeene asala ömö'di ka temmi ka 'buugu ma tulu'ba, ana eere a'da Matta, ikiri ka tiki iini, “Aayu kede keere.” İkiri ka fiki'dö uurna i'i keere.

¹⁰ Aga Yasu ka ndagu eema ka 'di kita Matta ya, a kadu ma tera tulu'ba tö'dö kadhabbu nja tanno oroko no kemmi nja Yasu nja kadalaadene tanno iini. ¹¹ A naFariisi könö tiji tumma no, kiki a kadalaadene tanno iini, “Minna agu tatalaana yaada aguri nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no?”

¹² A Yasu taföönyö tumma neene iki, “Taalo kadu na 'diila no ka asaasa Digtöörö, illi kadu na maara no. ¹³ Aaga unggeene aaga co tussu tumma no, ‘Nasaasa a'a 'bangnga taalo taraana ma eriidö.’ ” Taalo a'a nöö'dö tümmünü kadu na 'diila no lakiini na oroko no.

*Tümmü tenege
(Murkus 2.18–22; Lüüka 5.33–39)*

¹⁴ A kadalaadene na Yühanna ya Tatambeese ya tö'dö ka Yasu kiki iini, “Minna agu ungnö nja naFariisi ungnö tümmü tenege ara kadalaadene nüüdü katitaalo kümmöönö?”

¹⁵ İkiri Yasu ka tiki eene, “Ara kadu ma ömö'di tiya arna ya, tagoroo'bo ana i'i kide kungngo? Lakiini uuru kinggide a tatarna kara ta'dugadene kene ka söödö ya, kassa ka tümmü tenege. ¹⁶ Taalo ömö'di ara tar'da 'banten'di ya issi ya ka ten'di tiya illi ya kudumma iini kara töörese ten'di ya illi ya anangnga ööye miini

ka tadhabbu. ¹⁷ Taalo ömö'di ara tuuru ngeeli ka 'belde tammo illi mo kudumma oono kara töörese muuru ngeeli co, a 'belde taga'dadene, lakiini kuuru angnga ngeeli na aleefe tedhe no ka 'belde tammo issi mo amana ka 'belde nja ngeeli tütü ka'diila."

*'Badaada ma eyi mo nja aka ma maara mo
(Murkus 5.21–43; Lüüka 8.40–56)*

¹⁸ Ka Yasu ka aleefe teema nja eene ya, ikiri uugaara ma la ma talaana ka tüürü ku'bu kini kidha iki iini, "Badaada meede manda eyi, lakiini aayu nümmünü iisine nüüdü kono ka üüdü amang kono tefe ka 'di." ¹⁹ A Yasu tafiki'dö uurna i'i keere nja kadalaadene tanno iini.

²⁰ Aka minggide eriidö ka tiisö kono mandagu'du nagürüünü kada'baaga kafünü eera, mö'dö ndama iini keere maa'ba tinggini ma ten'di ma oona tammo iini. ²¹ Kudumma oono ka tiki ana eedi ka teene a'da, "Kede kara taa'ba ten'di ma oona miini a niisö ün'dügüngngö, narooro ka a'diila."

²² Ikiri Yasu ka tassala keere asala oogo iki, "Idhi oona ku'bu 'badaada eede, tamma nüüdü ka oolona o'o." Aka tarooro ka a'diila ka ööye miini kungngo.

²³ Ka Yasu ka co la ma uugaara ma Yahüüdü, asala kadu na üwe tüüsü no, anno co kalumuli.

²⁴ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Aaga agolo kürö taalo 'badaada meyi, oogo marigide," kikiiri ka takiji i'i.

²⁵ A kini ka nduurugu kadu co kürö ya, ikiri ka co la ümmü oogo ka niisö mafiki'dö. ²⁶ A tumma no tanyala njaana ku'bu ka 'buugu koona nye'd'de kungngo.

Yasu oolona kisinsoro keera

²⁷ Aga Yasu ka ndunggeene kita miini kita ya, a kisinsoro tako'd'do kini keere keera kiidhe kiki, “Ka 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma ungnngo.”

²⁸ A kini ka co a 'bügööri, a kisinsoro na eera no, tö'dö kini kete, ikiri Yasu ka tiki eene, “Kamma aaga a'da ara a'a talinggo dhorro?”

Kikiri ka tiki iini, “Ii kamma ungnngo Uugaara.”

²⁹ Aa'ba eege ka iyye iki, “Ara talinggo adene afa ma tiya ada ka tamma a nanggeedi ya kungngo.” ³⁰ Iyye neene tatanfa'da ikiri Yasu ka tirina tumma dhorro, “Aaga fa tadirina ömö'di töccö.” ³¹ Lakiini kene kico a kürö kanyalaana tumma no ka 'buugu koono nye'd'de kungngo.

Yasu oolona möri

³² Aga kisinsoro ka öö'dö kürö ya, a'da kadhe kadu a möri, a na'bu ka taka kini. ³³ Aga Yasu ka tagasoro na'bu ya, a möri teema, a kadu tadhere kiki, “Taalo ungnngo kadini ka niimö afa ma tiya kungngo ka Israyil.”

³⁴ Lakiini naFariisi kiki a'da, “I'i asoro naEbliisi ana uugaara ma naEbliisi.”

Yasu ana 'bangnga ma kadu

³⁵ A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya nja nadaara 'do, alaana kadu ka naala ma talaana miini, adünnü tumma ma İnjüili ma tauugaara ma Masala, oloona kadu ka namaara kada tonggoonyo. ³⁶ İkiri ka tasala kadu a 'bangnga meene tagu i'i kudumma eene ka tagi'di a niimö kitaalo kene kaneene afa kidhefele na tadasaana ka titaalo kene no kungngo. ³⁷ İkiri

ka tiki a kadalaadene tanno iini, “Asa linggo tadhabbu, illi kadu ma linggo kadhilli. ³⁸ Aaga arangnga Uugaara ma linggo a'da agürünü kadu ma talinggo linggo niini.”

10

Kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no (Murkus 3.13-19; Lüüka 6.12-16)

¹ A Yasu tagümmünü kadalaadene niini no ada'baaga kafünü eera no. Anangnga türü eene ma tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona koolona eege ka namaara dhabbu. ² A nagereene na kadafiini na öö'dö kada'baaga kafünü eera no eege kungngo, ya dhidha ya, Samaan, yeene ka tümmünü i'i a'da Bütrüs ya, nja örre tiya iini Andraws, nja Yaguub, 'bii'bala ya Za'bedi nja örre tiya iini Yühanna, ³ nja Filibüs nja Bartülmaws, nja Tööma, nja Matta ya ama tulu'ba ya, nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa nja Tatawus, ⁴ nja Samaan ya tatagu'daana ka eedi ya nja Yahüusa Askaryüüti ya agümmünü Yasu a naguugaara ya.

Yasu agürünü kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no (Murkus 6.7-13; Lüüka 9.1-6)

⁵ A Yasu tagürünü eege iki eene, “Aaga fa co anya ma kajeene aaga tafa co anya ma Samira. ⁶ Lakiini agolo ka kidheefeale ma Israyil na aama no. ⁷ Kada kara tunggeene aaga tadünügü eema a kadu ka nafiini a'da, ‘Tauugaara ma 'dotombo'do ka ndakete.’ ⁸ Aaga oolona kadu na maara no, aaga tinji kadu na ake no, aaga

tanangnga kadu na ana kutukunya ka oona no katinsili, aaga tasoro nagorongore na oroko no ka kadu ka oona. Ka'duga aaga ün'dügüngngö a'da taalo aaga kafaana, aaga amana a kadu ün'dügüngngö. ⁹ Aaga fa ta'duga gürüüsi dahaba nja fudda nja tanyaanya ka taganna kada ka naganjoko. ¹⁰ Aaga fa taagufu 'belde ma eema ma kuri, aaga fa tagona en'di eera, aaga fa ta'duga kuufi, kudumma ömö'di tiya alinggo ya ara ta'duga talingnge niini.

¹¹ “Kada kara co anya alla daara ya, aaga tawwa ömö'di ya ara tamma kada aaga taneene nja iini ya, aaga tanna kide aaga tunggeene ndama iini. ¹² Kada kara co a 'bügööri aaga tööjülü kadu miini. ¹³ Kadu ma 'bügööri tiya miini ya, ka ta'duga tööjülü kada a tööjülü naada tütü nja eene, a kene kara tanu ka tööjülü tanno ada a tööjülü naada tütü kada. ¹⁴ Ömö'di ya ara tanu kada ya itaalo asaasa taföönyö tumma naada, aaga ungeene ka 'di tiya miini ya nja anya tammo iini mo aaga tafidhi ndhünggürü miini kada ka uune. ¹⁵ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara uuru ma tahükümü ma naanya ma Sadöma nja Amuura ara tapalpala adagii'bi anya mü.

*Tö'dö ma uuru ma talinggo kadu
(Murkus 13.9-13; Lüüka 21.12-17)*

¹⁶ “Ara a'a tagürünü aaga afa kidheefele ka öö ka teene kungngo, aaga ungeene a ta'dara afa nöönä, aaga tiicolo afa alambo. ¹⁷ Aaga adini ko'do kudumma kadu, kara tümümü aaga a naguugaara kabbü aaga ka naala ma talaana,

18 kummü aaga kamanaga aaga ka naguugaara kidha kudumma eere tiya eede amang kada tussu iini kidha nja kajeene. 19 Kene kara tūmmünü aaga a naguugaara aaga tafa tadinigöögö, a'da ara aaga tiki nya aaga teema minna ka uuru tanno miini no ara tumma tananja aaga, aaga teema iini. 20 Taalo aaga kungngo kara teema, lakiini Koronggore ya Pupa tiya ada yungngo ka 'dotombo'do ya i'i yungngo ara teema kada ka oona.

21 "Ara ömö'di tūmmünü örre yiini kummünü ka inde afe'de, a laala talinggo kafaafa meene kagirina eege. 22 A kadu takirimī aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede, lakiini ömö'di ya idhi oona ku'bu ta'billi ya ara toolonadene.

23 Kadu kara talinggo aaga ka anya ya, aaga arünö aaga co anya tökömö, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tö'dö a'da küfürü aaga tafara naanya ma Israyil nye'd'de.

24 "Taalo tatalaadene agii'bi tatalaana yiini, a tasaga taalo ara tii'bi ömö'di ya ana i'i ya. 25 Ara tatalaadene tagala kafeene nja tatalaana tiya iini, a tasaga tafeene nja ömö'di ma 'di ka tiki iini a'da Balsabül eege ka ndatūmmünü kadu ma 'di nya?

26 "Aaga fa tari'ba eene kudumma nīimö tiya aküdhü ya ara tabbü 'dala, a nīimö ya ka kume ya ara tussu adene. 27 Nīimö yeede ka tirina aaga a 'buugu ka talüllü ya aaga tiraana a 'buugu ka öyeene, a yaada ka föönyö kadadayaaya ya aaga asirö na'daala aaga teema iini ko'd'do. 28 Aaga fa tari'ba a kadu tanno agirina tuu'da ma ömö'di no kassa kitaalo kara tambaanya tiidaana ma

koronggore, lakiini aaga ari'ba ömö'di tiya ara tiidi koronggore nja tuu'da ka issi ma Jahanam ya. ²⁹ Taalo uyi eera anadene ana girisi ungodho? Lakiini taalo könö ungodho kungngo ada'dinggö ka 'büdhülü a'da taalo Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ussu. ³⁰ Lakiini awu ma nanggüüdü tanno aada aginnidene nye'd'de kungngo. ³¹ Aaga fa tari'ba kudumma ada ka tagii'bi uyi dhabbu.

³² “Ömö'di ya amma kede ka kadu kidha ya, ara a'a tamma kini kidha ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. ³³ Ömö'di ya 'düsünü a'a ka kadu kidha ya, ara a'a ta'düsünü i'i kidha ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya.

³⁴ “Aaga fa tiki kide a'da a'a nö'dö a ta'diila ka 'büdhülü, taalo a'a nö'dö a ta'diila, nö'dö a'a a koro'bo.

³⁵ 'Nö'dö a'a tanangnga ömö'di ka takirimi pupa yiini

a 'badaada takirimi niimö moono

aka ma 'bii'bala takirimi taada moono.

³⁶ A kadu ma 'di tiya ungodho ya tanu aana ka oona.'

³⁷ “Ömö'di ya asaasa pupa yiini alla niimö miini ara kanu kede ya, taalo a'a nara tamma kini, ömö'di ya asaasa 'bii'bala yiini alla 'badaada miini ara kanu kede ya taalo a'a nara tamma kini. ³⁸ Ömö'di ya taalo a'duga salii'bi yiini uurna a'a keere ya, taalo a'a nara tamma kini.

³⁹ Ömö'di kaafa ka oona tanno iini ya ara taama, Ömö'di ya ara tüpü eyi yiini co ka üüdü ma a'a ya, ara taduna.

40 “Ömö'di ya amma kada ya amma kede, ömö'di ya amma kede ya amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya. 41 Ömö'di ya amma ka ne'bi kudumma iini kada ne'bi ya, ara taduna faana yiini ka ne'bi, ömö'di ara tamma ka ömö'di ya a'diila ya a'da ara taduna faana yiini ka ömö'di tiya a'diila ya. 42 Ömö'di ya inyi 'bīidi ya iicolo a laala tiya dhiidhi ya kudumma iini ka tatalaadene tiya eede taalo faana yiini ara taama.”

11

Yasu nja Yühanna tiya Tatambeese ya (Lüüka 7.18–35)

1 Aga Yasu ka ndatīmō tumma niini nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, ikiri ka tunggeene ndama kanna ma co talaana kadu keema ka tumma ma İnjīli co kadu ka naanya ma Jaliil.

2 A Yühanna taföönyö tumma linggo tanno Almasihi a'da unngo ka pabuusu, ikiri ka kürünü kadalaadene niini, 3 kaco tiki iini a'da, “O'o nungngo nara tö'dö alla unngo tindhigi ömö'di öccö afe'de?”

4 A Yasu tapadaga tumma eene iki, “Aaga fada aaga co tadirina eema a Yühanna ma eema tiya ada ka taföönyö aaga tadinö kide ya, 5 kisinsoro kiji 'buugu a kadu na sogo'do no tunggeene, a kadu ma kutukunya tinsili a nakinggiri taföönyö eema, a kadu na ake no tafiki'dö ka inde, a kadu na eema ka titaalo kene no taföönyö tumma ma

İnjüli. ⁶ A'diila nja ömö'di tiya ya ri'ba ma a'a katitaalo kagu i'i ya."

⁷ Aga kadalaadene tanno Yühanna ka ndafada ya, ikiri Yasu ka tema tumma Yühanna nja kadu iki eene, "Kinynyo aaga a dhüle aaga tiji minna 'bandam'bala a tanya ka tiisö iini? ⁸ Alla kö'dö aaga kürö aaga tiji minna? Ömö'di ümmü en'di ya nyulinyuli ya? Kadu na ümmü en'di ya nyulinyuli ya kanna ka nöö'di ma naguugaara. ⁹ Lakiini kö'dö aaga kürö aaga tiji minna ne'bi? İi ara a'a tiki aaga a'da, i'i ya miini lakiini i'i agii'bi ne'bi. ¹⁰ I'i yungngo a sorne ka tageema tumma miini iki,

'Ara a'a tagürünü tafiini yeede küdü kidha
aco tindinaana nafiini üdü ku'bu.'

¹¹ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo ömö'di ana ka kadu ageenedene ndama iya taalo ömö'di ma tagii'bi Yühanna ya Tatambeese ya, lakiini ömö'di ya idhilli ka tauugaara ma 'dotombo'do ya idhindhi adagii'bi i'i.

¹² Ndama uuru tanno Yühanna ya Tatambeese ta'bitingngö, kaleefe tauugaara ma 'dotombo'do tinggiridene a türü tanno oono, ömö'di ya asaasa tö'dö kide ya a kadu takirimı i'i. ¹³ A nagane'bi nja seriye tiya Müüsa tageema tumma ma tauugaara ma 'dotombo'do idhi a Yühanna tö'dö.

¹⁴ A kada kara tasaasa tamma kide ya, aaga tussu a'da Yühanna i'i ya İliya ya kadu ka takindhigi i'i ya miini. ¹⁵ Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö ya fa kini aföönyö.

16 “Ara a'a tiki a'da sere ya afeene nja minna, afeene nja laala tiya emmi ka 'dadillö ma mansala, kiidhaana ka oona kiki,

17 ‘Kabbü ungnö kaaru aaga,
aaga taalo kasiili,
ungnö teema ngooro
aaga taalo kafara.’

18 A Yühanna tö'dö taalo agu eema itaalo ooye kiki a'da, ‘Na'bu ungnö iini.’ 19 A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tö'dö agu eema ooye, kiki a'da, ‘ömö'di ya aguri ake ka ngeeli, a teefe ma kadu ma tulu'ba no nja tanno oroko no,’ a ta'dara na Masala kussu adene dhorro a linggo tanno eene.”

*Naanya na taalo kamma ka Masala no
(Lüüka 10.13–15)*

20 İkirı Yasu ka asanna ka kadu ma naanya tanno iini ka takalaala türü niini eene kadhabbu no, lakiini eege kitaalo kaadha ka tatoroko tanno eene. 21 “Kadu ma Korosiin am'ba kada, kadu ma Beet Sayida am'ba kada kudumma türü tanno agüüni adene ka Suur nja Saiyda no, ara kadu miini takilli ka takaadha ka tatoroko kagirni en'di ma nataliisi kene ka oona küdhü fü'dö eene ka nanggüüdü. 22 Lakiini ara a'a tiki aaga a'da ara uuru ma tahükümü ta'diila ada Suur nja Saiyda adagii'bi taneene naada. 23 O'o no Kafarnahööm no, nasaasa o'o ta'dinigi oona nüüdü co 'dotombo'do? Kaw, ara o'o saga co ka ta'buugu ma inde, üürü eema ya agalinggo adene keefe ka Sadöma ara tagaleefe ta'bitingngö. 24 Lakiini ara a'a tiki aaga, ka uuru ma tahükümü tanno Masala kara tö'dö, ara

Masala tana 'bangnga ma kadu ma Sadöma mara kafa kada.”

*Aaga ö'dö kede aaga talingnge
(Lüüka 10.21-22)*

²⁵ Ka uuru tanno miini no ageema Yasu iki, “Ara a'a tanangnga ta'diila o'o Pupa, Uugaara ma 'dotombo'do nja 'büd'hülü, kudumma üüdü kaala eema ya kaküdhü ya a kadu tanno dhiidhi no, ara o'o ka titaalo nala a kadu tanno 'dara kussu eema no ²⁶ İi, Pupa a'diila küdü nggeege.

²⁷ “Pupa yeede anangnga eema a'a nye'd'de, taalo ömö'di ma tussu 'Bii'bala illi Pupa, ömö'di ma tussu Pupa taalo illi 'bii'bala nja kadu tanno 'bii'bala ka asaasa tala oona eene no.

²⁸ “Aaga kö'dö kede aaga in'dili aaga no agi'di a dhügürü ma linggo ma eema tiya indhi ya nanangnga aaga ka lingnge. ²⁹ Aaga kirmi kadhollu neede kada ka nanggeyi aaga tümümü talaana neede, nana a'a 'bangnga niicolo ka eedi. Aaga taluna talingnge ma nagoronggore tanno ada. ³⁰ Dholle yeede taalo indhi a niimö yeede kara tanangnga aaga ya ipalapala.”

12

*Uugaara ma Sa'bidi
(Murkus 2.23-28; Lüüka 6.1-5)*

¹ Ka naguuru tanno miini no akunggeene Yasu ka nasigeene ka uuru ma Sa'bidi, ikiri iire ka tümümü kadalaadene niini. Kikiri ka tuu'bu migile kuyu kaguri. ² İkiri naFariisi ka tasala eege kikiri ka tiki a Yasu, “Assa ka kadalaadene

nüüdü ka talinggo nümö ya taalo alinggo adene ka uuru ma Sa'bidi ya.”

³ İkirî Yasu ka tapadaga tumma eene iki, “Taalo aaga kakiiri tumma ma Dawud ka sorne ka iire ka tummü i'i nja kadu tanno kungeene nja iini no? ⁴ Inynyo la ma Masala katamü miteene ma tirri a'da taalo ama eene kaguri kudumma oono kada tammo ka'boge unggodho eege. ⁵ Taalo aaga kaduna tumma ka Sorne ma seriyê ka tiki a'da ka'boge kaga'da Sa'bidi ka la ma Masala ka uuru ma Sa'bidi a'da taalo ömö'di ma tindini eege. ⁶ Ara a'a tiki aaga a'da ömö'di unngo idhindhi adagii'bi la ma Masala. ⁷ Üürü kada kara tagussu tumma no ya, ‘Nasaasa a'a 'bangnga taalo a'a nasaasa tirri,’ taalo aaga kara tagümmü kadu na hetti ka titaalo kene no. ⁸ 'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i yunggo Uugaara ma Sa'bidi.”

⁹ Ungeene ndama kann aco la ma talaana tiya eene. ¹⁰ İkirî ka tuna ömö'di inggide eyi ka nüüsö, kikirî ka tindini i'i kawwa emama ma tummü i'i iini, kiki, “A'diila aja kara toolona ömö'di ka uuru ma Sa'bidi?”

¹¹ İkirî ka tiki eene, “Mada ana kada ana dheefe unggodho ka 'dinggö co ööye ka uuru ma Sa'bidi taalo tummü i'i ungu i'i ko'do? ¹² Ömö'di idhindhi adagii'bi dheefe yunggo a linggo tanno a'diila no kara talinggo adene ka uuru ma Sa'bidi.”

¹³ İkirî Yasu ka tiki ömö'di tiya miini ya, “Kilina nüüsö.” İkirî ka kilina eege kikirî ka'diila kafeene

nja tööje. ¹⁴ İkirı naFariisi kico akürö kafünü ajeene ma tiidi Yasu.

Ömö'di ma linggo ya Masala ka tagesse i'i ya

¹⁵ Ka Yasu ka tussu tumma no ya, İkirı ka tunggeene ndama kannu, a kadu turna i'i keere kadhabbu oolona eege ka maara nye'd'de kungngo. ¹⁶ Adagadünügü eema eene a'da kafa tadirina tumma miini a kadu 'do. ¹⁷ Amang ka tumma tanno ne'bi Asaiya ka tatiraana no kinynyo ööye miini.

¹⁸ “Ömö'di ma linggo yeede ka tagesse i'i ya, yungngo eede ka asaasa i'i ana eedi, ka'diila oona eede miini, ara a'a tuuru Koronggore yeede kini ka oona amang kini tadünügü tumma ma tadhidho co kajeene in'dili.

¹⁹ Taalo ara tadiidi nja ömö'di itaalo a tiidhe ko'd'do a ömö'di taalo taföönyö tumma niini ka nafiini.

²⁰ Tam'bala na ko'ddo no taalo ara ta'buna, itaalo ara tadhülü lamba ma finne mo ku'bu, idhi a tumma ma tadhidho tii'baana.

²¹ A kadu 'do tindhigi eere yiini.”

Yasu nja Balsabül

(Murkus 3.20–30; Lüüka 11.14–23)

²² A kadu tö'dö ana ömö'di a Yasu a soro, itaalo eema kudumma na'bu ungngo iini ka oona. A Yasu toolona i'i arooro ka tafa'da iyye iji 'buugu eema. ²³ A kadu tadhère kindini ajeene kiki, “Taalo 'Bii'bala ya Dawud i'i yungngo?”

²⁴ Lakiini ka naFariisi ka taföönyö tumma no, kikiriri ka tiki a'da, “Ömö'di ya asoro nagana'bu a türü ma Balsabül uugaara ma naEbliisi.”

²⁵ İkiriri ka tussu tumma no, eema iki eene, “Ka tauugaara kara tasümünü njaana ku'bu kara tatangga'da, a kadu ma anya tammo unggodho mo nja siliga kara tasümünü njaana ku'bu taalo ka tütü ka ta unggodho. ²⁶ Üürü Ebliisi a tasoro Ebliisi nggeege asümünaana oona ku'bu unggodho i'i ara tauugaara niini tidhi oona ku'bu nya? ²⁷ Üürü a'a nasoraanaga nagana'bu kürö ana Balsabül, a laala yaada ara tasoro mada? Eege kungngo ka tümümü aaga ka tatoroko. ²⁸ Lakiini üürü a'a nasoro nagana'bu a Koronggore ma Masala ya, tauugaara ma Masala ka ndöö'dö kada. ²⁹ Ara ömö'di tambaanya co 'bügöörü tiya ömö'di tiya ana türü anyooro eema yiini nya? Illi kini ka timi'dini i'i ku'bu ka dhidha, asa ka tanyooro 'di yiini.

³⁰ “Ömö'di ya taalo aneene nja a'a ya, i'i ya diidi ma a'a, ömö'di ya taalo awaana koona nja a'a ya, i'i ya aparsaana ku'bu. ³¹ Nikiriri a'a ka tiki aaga, a'da tatoroko nja teelaana nye'd'de ara Masala tafa ka kadu kide, lakiini teelaana ma Koronggore tiya Insili ya, taalo Masala mara tafa kide. ³² Ömö'di ya tadirina tumma ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka oona ya, ara tafa kini kide, illi ömö'di ya tirina ka Koronggore tiya Insili ya ka oona ya, taalo ara tafa kini alla ka ürüünü tiya alla ka tiya tö'dö ya.

³³ “Aaga fa ka fa tiya a'diila ya eene laala ya a'diila ya, fa ya toroko ya ara teene laala

ya toroko ya, kussu kadu fa ana iyye miini. ³⁴ Aaga laala ma nöönī, ara aaga teema tumma no dhorro nya a'da ka oroko aaga, kudumma nīimō tiya ka ömō'dī ka eedi ya, i'i yungngo iini ka teema iini. ³⁵ Ömō'dī ya a'diila ya ö'dö ndama nīimō tiya iini ya a'diila ya, ömō'dī ya toroko ya ö'dö ndama nīimō tiya iini ya toroko ya, eema tumma na toroko no. ³⁶ Lakiini ara a'a tiki aaga, tumma na eemadene ün'dügüngngö no ara tahükümü iini ka uuru ma tahükümü kara tö'dö. ³⁷ Tumma nüüdü kara tanangnga kadu ka tapa küdü, a tumma nüüdü afe'de kara tanangnga o'o ka tahükümdene."

*NaFariisi kasaasa tassa ka türü
(Murkus 8.11-12; Lüüka 11.29-32)*

³⁸ A katalaana ma seriye könö nja naFariisi tiki iini, "Ka tatalaana, kasaasa ungnö tiji türü küdü." ³⁹ İkirī ka tiki eene, "Sere ya oroko a temelö asaasa türü, taalo kara tasala kide illi türü na ne'bi Yünan. ⁴⁰ Afa ma Yünan ka taganna ka midigilöögö tammo dhabbu mo ka eedi a füngngö iidoona ana ooso miini, nggeege ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tanna ka 'büdhülü ka teene a füngngö iidoona ana ooso miini. ⁴¹ Ara kadu ma Ninawa saga fiki'dö ka uuru ma tahükümü nja sere tiya kümmü eege kudumma eene ka taadha ka tatoroko kadaföönyö tumma na Yünan, a 'bitingngö ömō'dī ungnö kita agii'bi Yünan. ⁴² Ara Uugaara ma küülü saga fiki'dö ka uuru ma tahükümü nja sere tiya mümmü eege, kudumma oono ka öö'dö ndama 'büdhülü keere ku'b'ba

ma tö'dö taföönyö tumma ma ta'dara na Siliman, ömö'di unngo kita agii'bi Siliman.

⁴³ “Ka koronggore tiya toroko ya kara tö'dö kürö ndama ömö'di, ikiri ka talöole ka dhüle awwa 'buugu ma tagünü kide itaalo aduna.

⁴⁴ Iki, 'Ara tapadaga co 'di tiya eede ka öö'dö ndama iini ya,' afada aduna i'i ka ta'döngngönyö insili kada akindininjaana ku'bu. ⁴⁵ Ikiri ka tunggeene aco öö'dö a nagoronggore ka iidümmü kafünü eera ka oroko kadagii'bi i'i. Kaco kanna kide a taneene na ömö'di tiya miini ya, katoroko ka tagii'bi na dhidha no. Taneene ma sere tiya oroko ya kara tafigi nggeege.”

*Yasu nja nïimö nja nagöre tanno iini
(Murkus 3.31–35; Lüüka 8.19–21)*

⁴⁶ Aga Yasu ka taleefe teema nja kadu ya, a nïimö miini nja nagöre tanno iini ta'dingeene ko'do kürö kasaasa teema nja iini. ⁴⁷ A ömö'di öccö tiki, “Nïimö müüdü nja nagöre tanno üüdü ka'dingeene ko'do kürö kasaasa teema nja o'o.”

⁴⁸ Ikiri Yasu ka tiki iini, “Nïimö meede oogo miïye a nagöre neede eege kiiye?” ⁴⁹ Ikiri ka laga niisö ka kadalaadene tanno iini iki, “Nïimö meede nja nagöre tanno eede eege kungngo. ⁵⁰ Kudumma ömö'di tiya alinggo a tumma tanno Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya i'i ya örre tiya eede nja ñnye tammo eede nja nïimö tammo eede.”

13

*Tafeene ma tumma ma taleele
(Murkus 4.1–9; Lüüka 8.4–8)*

¹ Ka uuru tanno miini no ö'dö Yasu kürö ndama 'di aco a tinggini ma to emmi kide. ² A kadu tarügü kini ka oona kadhabbu, ikiri ka sirö mürkabü emmi kide a kadu tadigi ka tinggini ma to nye'd'de kungngo. ³ Adageema tumma nja eene a tafeene ma tumma dhabbu iki, “Unggeene taleele ma taco a siga tadini tööyö ka siga tanno iini. ⁴ A kini ka tadini migile ikiri kömö ka a'dinggö ka fiini, uyi tö'dö eeraga a'duuru. ⁵ A kömö ta'dinggö ka 'buugu tiya 'dokon'da ya, ya kuraaga ka taalo kadhabbu kide ya afü'döönö areere kudumma kuraaga taalo kinynyo aa'bu. ⁶ A ka ndanaaya köö'dö ko'do ma tinyogo, kudumma ereere katitaalo kene ma'bayaga ko'do. ⁷ A kömö ta'dinggö ka immi ka teene, immi teesere mamir'di oogo. ⁸ Ammo ta'dinggö ka tüm'bööri tanno a'diila no, ammo tö'dö a kadu kiidümmü, ammo tö'dö ana iye a kadu kiidoona, ammo tö'dö ana iye kukumu ömö'di aaco iisine adhabbu a tiya adinidene ya. ⁹ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo kide.”

¹⁰ I'i yungngo a kadalaadene kö'dö ka Yasu kindini i'i, “Neemaga o'o kene a tafeene ma tumma amana?”

¹¹ Iki eene, “Tumma ma tauugaara ma 'dotombo'do na küdhü no ananja aaga, illi eege taalo kananja eene. ¹² Ömö'di ya ana eema dhabbu ya ara könö tagusunja kini kide dhabbu, a ömö'di ya eema ka titaalo kini ya, munda ya idhilli ya kini ya ara ta'dugadene kini. ¹³ I'i yungngo eede ka tema nja eene a tafeene ma tumma kudumma eene kadinö kide kassa

katitaalo kijöögö, katoodo kide kasa kitaalo kaföönyö kitaalo kussu.

¹⁴ Amang ka tumma tanno ne'bi Asaiya co ööye miini,

'Salla aaga taföönyö taalo aaga kara tussu,
aaga tadinö kide aaga sa kitaalo kara tijöögö.

¹⁵ Kudumma eedi tiya kadu tanno akidhō
kөөdhī iisine neene ka'bürü iīye,
kudumma eene taalo kasaasa taföönyö ana iisine
kussu a nanggeedi tanno eene

amang kene taadha ka tatoroko noolona eege.'

¹⁶ Lakiini a'diila nja aaga kudumma iīye tanno
ada kiji 'buugu iisine naada taföönyö eema.

¹⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, nagane'bi
kadhabbu nja kadu tanno insili ka nanggeedi
no, kasaasa tadinī ka eema tiya ada ka ijöögö
'bitingngö ya kitaalo kijöögö, ka asaasa taföönyö
eema yaada ka föönyö ya taalo kaföönyö.

¹⁸ "Aaga föönyö tafeene ma tumma ma taleele.

¹⁹ Ka ömö'di kara taföönyö tumma ma tauugaara
saga titaalo assumunaana kide ya, Ebliisi tö'dö
ökösö tumma no adininja kini ka eedi no. Töoyö
ma tadinidene ka fiini mo. ²⁰ Aya adini ada

ka 'dokon'da ya i'i yungngo aföönyö tumma
na Masala amma ereere adhodho. ²¹ Lakiini

kudumma ereere ka titaalo kini ya atagünü
idhilli kungngo. A 'buugu kara tiideene a kadu
talinggo eege kudumma tamma ma Masala ka-
reere ka tapadaga oona keere. ²² Aya adinidene

ka immi ka teene ya, i'i yungngo aföönyö tumma,
adinigöögö ma eema ma 'büdhlü nja tallogo
ma almaala, kamir'di tumma itaalo ana iīye.

²³ Aya adinidene ka tüm'bööri ya i'i yungngo aföonyö tumma na Masala assumunaana kide, i'i yungngo ara tö'dö a tööyö, ammo tö'dö a tööyö mukumu kadu ka iidümmü (100), ammo tö'dö ana iye a kadu kiidoona (60), ammo tö'dö ana iye kukumu ömö'di aco iisine (30) a dhabbu a tiya adinidene ya."

Tafeene ma tumma ma moome

²⁴ A Yasu tadirina tafeene ma tumma könö eema eene afe'de iki, "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ömö'di tiya adini tööyö ma 'diila mo ka siga tanno iini. ²⁵ Ka ooso töccö a kadu ka ndarigide ikiri diidi yiini ka öö'dö adadini moome ka migile ka teene assa ka tunggeene. ²⁶ Ka migile ka ndafü'döönö ma ungu koforo kürö ya, ikiri moome kabbü 'dala nja oono.

²⁷ "Ikiri kadu na linggo ka siga no, kadindini i'i kiki a'da, 'Ka ömö'di eede, nadini o'o tööyö ma 'diila mo ka siga tanno üüdü a moome sa öö'dö nya?'

²⁸ "Ikiri ka tapadaga tumma eene iki, 'Diidi ma a'a i'i yungngo agalinggo nggeege.'

"Kikiri ka tiki iini, 'Nasaasa o'o ungu kico tafanna moome ku'bu?'

²⁹ "Ikiri ka anu iki eene, 'Aaga fa kide ii'di aaga tafanna migile ku'bu nja moome. ³⁰ Aaga fa ka moome masere nja migile tikinggi ara uuru ma taraana köö'dö, na a'a sa ka tiki a kadu tanno araana no aaga awagaana moome koonna ka dhidha aaga tami'daana aaga tüfü issi kide

ara aaga ka tödhe migile aaga tuurugu co 'boode tiya eede.' ”

Tafeene ma tumma ma tanuure
(*Murkus 4.30-32; Lüüka 13.18-19*)

³¹ Adirina tafeene ma tumma eene afe'de iki, “Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ndaniïye ma tanuure na ömö'di ka 'duga adadini ada ka siga tanno iini ³² A'da ka yoyo iïye miini, lakiini kene ka tasere ka ta fa ya dhabbu ya liganaafa ma siga nye'd'de kungngo uyi tüüfü nafü ka naseldhe miini.”

Tafeene ma tumma ma tigüidi
(*Lüüka 13.20-21*)

³³ A Yasu tafada adirina tumma no eene a tafeene ma tumma tökönö afe'de iki, “Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja tigüidi aka ka a'duga manangnga ka nyalemelö iidoona idhi elö tüüfü nye'd'de kungngo.”

Yasu eema a tafeene
(*Murkus 4.33-34*)

³⁴ Tumma no nye'd'de kungngo adirina Yasu a kadu a tumma kafeene itaalo eema nja eene ün'dügüngngö illi a tumma kafeene. ³⁵ A tumma na ne'bi co ööye miini,
“Kede kara teema eema a tumma keefe,
nadiri eema ya aganna ka küdhü ma 'billi ya
a'da üfürü 'büdhülü tadinadene.”

Yasu asaana tafeene ma tumma ma moome ku'bu

³⁶ İkirî Yasu ka tinyi kadu ku'bu ara kico 'dî, İkirî kadalaadene niini ka öö'dö kini kiki iini, “Asaana ana tafeene ma tumma ma moome ma siga kîdî ku'bu amang kîdî tussu.”

³⁷ Apadaga tumma eene iki, “Ömö'dî ya adinî tööyö ka'diila ya, i'i ya 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. ³⁸ A siga a'da 'büdhülü, a tööyö ma'diila mo ka laala ma tauugaara ma 'dotombo'do, a moome ka laala ma Ebliisi. ³⁹ A diidi ya adinî moome ya i'i ya Ebliisi uuru ma taraana a'da tödhe ma 'büdhülü a katarana a'da kadhangga. ⁴⁰ Afa ma taleele ka tawaana moome koona üfü İssi kide ara tafeene nggeege ka töödhi ma 'büdhülü. ⁴¹ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tagürünü kadhangga niini kagesse kadu na oroko no nja tanno aga'da 'buugu ka tauugaara tanno iini no. ⁴² Kadhifi eege ka İssi ma tambürüü'dî kita eene katafara kabbünaana igini ka oona. ⁴³ A kadu na 'diila no töyeene afa ndanaaya ka tauugaara tanno Pupa tiya eene. Ömö'dî ya ana iisine ya fa kini atoodo kide.

Tafeene ma tumma ma almaala tiya küdhü ya

⁴⁴ “Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja gürüüsü tiya aküdhüdene ka siga ya, a ömö'dî taluna aküdhü a dhodho tagu i'i ka oona, adanege ana eema tiya iini nye'd'de ateeffe tana siga na miini no.

⁴⁵ “A tauugaara ma 'dotombo'do tafeene afe'de nja ömö'dî tiya anadene ana eema ya agawwa lüülü ya agu'daana ya. ⁴⁶ Kini ka ndaluna lüülü ya agu'daana ya, İkirî ka tanege ana eema tiya iini nye'd'de kungngo eenege i'i.

Tafeene ma tumma ma sa'baka

⁴⁷ “A tauugaara ma 'dotombo'do tafeene nja sa'baka ma kilöögö a kadu tanno akinni no, kadara'baga co to kummü kilöögö kadhoonyo. ⁴⁸ Kini ka ndadigine, kikirī ka 'dinigi i'i ka tinggini ma to. Kikirī ka tagesse kilöögö na 'diila no kadhifi kene ka naayo kara katadhifigi na oroko no co. ⁴⁹ Ara tafiigi nggeege ka uuru ma töödhi ma 'büdhlü. A kadhangga tö'dö kagesse kadu na oroko no ka kadu tanno 'diila no ka teene. ⁵⁰ Kadhifi eege ka issi ma tambürüü'di ka teene, kita eene kafara kabbünaana igini ka oona.”

⁵¹ İkirī Yasu ka tindini eege iki, “Kussu aaga tumma no nye'd'de kungngo?”

Kiki iini, “Kussu ungngo.”

⁵² İki eene, “Tumma no a'da tatalaana ma serīye ya talaana kadu na anangnga tauugaara afeene nja ömö'di ma 'di tiya amanaga tööyö ma 'bitingngö mo nja tammo illi mo kürö.”

*Kadu ma Nasira kanu ka Yasu
(Murkus 6.1–6; Lüüka 4.16–30)*

⁵³ Ka Yasu ka ndatüimö tafeene ma tumma ya ikirī ka tunggeene ndama kannu. ⁵⁴ Aaco anya tammo iini alaana kadu ka la ma talaana tiya eene, a kadu tadhere kindini ajeene kiki, “Aduna ta'dara nja türü tanno kiga? ⁵⁵ Taalo i'i yungngo a 'bii'bala ma tadasaana ma kee'di? A niimö miini mana eere a'da Mariyom a nagöre niini a'da Yaguub nja Yüüsif nja Samaan nja Yahüüsa? ⁵⁶ Taalo naginye niini kungngo kita nye'd'de nja angnga, assa aduna tumma no kiga?”

⁵⁷ Kitaalo kamma kini, ikiri ka tiki eene, “Taalo kadu ma tanu ka ne'bi illi kadu ma anya tammo iini nja kadu ma 'di tiya iini.” ⁵⁸ Itaalo ala türü eene dhabbu kudumma eene taalo kamma ana eedi.

14

Inde na Yühanna tiya Tatambeese ya (Murkus 6.14-29; Lüüka 9.7-9)

¹ Ka uuru tanno miini no aföonyö uugaara Hirüdüs tumma na Yasu. ² Ikiri ka tiki a kadu tanno alinggo nja iini no a'da, “Yühanna ya Tatambeese ya afiki'dö ka inde, i'i yungngo iini ka talinggo eema keefe a türü.”

³ Kudumma Hirüdüs ka tagümmü Yühanna adimi'di i'i anangnga ka pabuusu, kudumma Herüdiya aka ma örre tiya iini Filibüs. ⁴ Kudumma Yühanna ka tageema nja iini, iki iini a'da, “Taalo a'diila küdü kara ta'duga Herüdiya aka ma örre tiya yüüdü.” ⁵ Asaasa tiidi i'i illi i'i ari'ba a kadu kudumma eene ka tümmü Yühanna kada ne'bi.

⁶ Ka uuru ma taanyara ma teenedene tanna Hirüdüs, a 'badaada ma Herüdiya tasiili kide a'diila ka Hirüdüs ka oona adhodho. ⁷ Adimi'di tumma nja oono iki a'da, nümö yoono ka asaasa ya ara i'i tanangnga oono. ⁸ Ikiri nümö ka tagalaana oogo, mikiri ka tiki a Hirüdüs, “Nanangnga üüdü ya Yühanna ya Tatambeese kide ka dho tammo.” ⁹ Uugaara tagoroo'bo, lakiini i'i anangnga kadu köö'dö iini, kudumma iini ka timi'di tumma ka kafala tanno iini kidha. ¹⁰ Agürünü kadu kateefe tarmuna

üüdü ya Yühanna ka pabuusu. ¹¹ Köö'dö iini ka dho a'duga anangnga a 'badaada, mikiiri ka 'duga mateefe tunggu co nñimö, ¹² İkiiri kadalaadene na Yühanna ka öö'dö ka'duga oofu yiini katatü'böönö kassa ka co kadiriniga co Yasu.

Yasu amana kuri a kadu kö'dö ana alif ka iidümmü
(*Murkus 6.30-44; Lüüka 9.10-17; Yühanna 6.1-14*)

¹³ Ka Yasu ka taföonyö tumba no ya, ikiiri ka tunggeene ndama kanna aka ka mürkabü aaco lodho ungodho i'i. Lakiini kadu kadhabbu ka tussu kuurna i'i keere ndama naanya tanno eene ana uune. ¹⁴ A kini ka nda'barda ndama mürkabü asala kadu kadhabbu a 'bangnga meene tümmü i'i oolona eege ka maara tammo eene.

¹⁵ A 'buugu kanda siiya ya, ikiiri kadalaadene niini ka köö'dö kini kiki iini a'da, "Asa 'buugu tefe co, dhüile i'i yungngo iki a kadu ka ungeene kaco nöö'di ma tana eema ma taguri."

¹⁶ İkiiri Yasu ka tiki eene, "Taalo kama tunggeene adha, aaga inyi eema eene kaguri."

¹⁷ Kikiiri ka tiki iini, "Taalo nñimö kidi illi miteene ma iidümmü a kilöögö keera."

¹⁸ İkiiri Yasu ka tiki eene, "Akö'dö iini a'a kita."

¹⁹ İkiiri ka anangnga kadu nye'd'de katemmi ka ooyo, ikiiri ka 'duga miteene miidümmü mo nja kilöögö tanno eera no, asala co 'dotombo'do anangnga baraka kide asümünaana miteene ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini kata-mana a kadu. ²⁰ Kadaguri in'dili kungngo küüsü.

Kadagawaana türeene miini koonna kadigi nas-
inggili kada'baaga kafünü eera. ²¹ A kadu na kuri
no nagiide no kö'dö na alif ka iidümmü (5,000)
a'da taalo kakinni iiya nja laala tiya dhiidhi ya.

Yasu unggeene ka 'büidi
(*Murkus 6.45-52; Yühanna 6.15-21*)

²² İkirı Yasu ka anangnga kadalaadene niini ka
taka ka mürkabü kadhe ko'do kaco ka nda'da
ma to ndama 'dakeyi tiya faga co kanna ya ara
kaduru kadu ka tino. ²³ Kini ka nduru eege ka
tino ya, İkirı ka sirö 'dikinya unggodho i'i afara
ka Masala. Idhi a 'buugu ta siiya. ²⁴ A tanya
tagürü mürkabü kasigi oogo co ku'b'ba ndama
tinggini ma to, kudumma tanya ka talinggo oogo
ndama dhugudha.

²⁵ A na'bu ma taka a Yasu tunggeene ka 'büidi
ana awwa unggunu ka kadalaadene tanno iini.
²⁶ Ka kadalaadene tanno iini ka tasala i'i ka
tunggeene ka to ya, a ri'ba tümmü eege kiki,
“Koronggore i'i yungngo,” kafara ari'ba kagu
eege.

²⁷ İkirı Yasu karooro ka tiki eene, “Aaga idhi
oona ku'bu a'a namiini, aaga fa tari'ba.”

²⁸ İkirı Bütrüs ka tiki iini, “Üürü o'o namiini
Uugaara, fa kede nunggeene ka 'büidi ana awwa
nöö'dö küdü kanna.”

²⁹ A Yasu tiki, “Aayu.” İkirı Bütrüs ka ta'barda
ka 'büidi ndama mürkabü unggunu ka Yasu.
³⁰ Ari'ba tümmü i'i iini ka tassa ka tanya ka
tiisö dhindho, anda öö'di ka 'büidi iidhe iki, “Ka
Uugaara, ma oolona a'a.”

³¹ İkirî Yasu ka tunggu nūsö iini ümmü i'i, iki iini, "Minna agu tamma nüüdü ka idhilli kungngo minna agu o'o na'doore ka eedi?"

³² Kene ka ndasirigö co mürkabü ya İkirî tanya katöodhi. ³³ A kadu na kanna ka mürkabü no, tüürü ku'bu kamma kini kiki, "O'o no 'Bii'bala ma Masala timin'da."

Yasu oolona kadu ka maara
(*Murkus 6.53-56*)

³⁴ Kikirî ka tada'da to kaco kata'daga co Genisaret. ³⁵ Aga kadu miini kandussu Yasu ya, kikirî ka tanyala tumma ka naanya ka oona 'do, köö'dö a kadu tanno amaara no iini. ³⁶ Kiki iini a'da, kasaasa a'da kakara taa'ba 'dakeyi ma ten'di tammo iini ün'dügüngngö, a kadu na aa'ba i'i ka oona no toolonadene nye'd'de kungngo.

15

Tinsili nja nyoro
(*Murkus 7.1-23*)

¹ İkirî naFariisi nja katalaana ma seriye köö'dö ka Yasu ndama Örsaliim, kindini i'i, ² "Minna agu kadalaadene nüüdü kasilli eema ma kadaada kadagümmünü angnga ma 'billi ya, kitaalo kagunu iisine kassa kagu eema."

³ Yungngo Yasu ka tapadaga tumma eene indini eege, "Minna agu aaga, aaga tasilli tumma na Masala ara aaga katümmü talaana na kadaada ma aaga. ⁴ Masala miki a'da, 'Ümmü pupa yüüdü nja nñimö tammo üüdü,' kudumma 'ömö'di tiya eela pupa yiini nja nñimö tammo

iini ya, ara tiididene.’ ⁵ Lakiini aaga kiki a'da, ömō'dī ya ana eema ma tamana a pupa tiya iini nja nīimō tammo iini, assa kagala ka tiki eene a'da, ‘I'i anangnga a Masala.’ ⁶ I'i taalo asaasa tumma ma pupa tiya iini, nggeege kaga'da aaga tumma na Masala ara aaga katümmü talaana na kadaada ma aaga. ⁷ Aaga na ümmü nanggeyi naada ka tii'baana no. Tumma na ne'bi Asaiya ka tatiraana ma aaga no kinynyo ööye miini, kini ka tageema a'da Masala miki a'da,

⁸ ‘Kadu no akümmü a'a a nīinō ün'dügüngngö lakiini nanggeedi neene kagu'b'ba kede.

⁹ Taalo kümümü a'a ana eedi dhorro kara talaana tumma ma nakömō'dī taalo talaana neede.’”

¹⁰ A Yasu takümünaana kadu koona iki eene, “Aaga toodo kede aaga tussu. ¹¹ Taalo eema ya ömō'dī ka amana kini ka nīinō i'i yungngo amana ömō'dī ka tanyoro, lakiini eema ya icci a kürö ndama nīinō ya i'i yungngo amana ömō'dī ka tanyoro.”

¹² İkirī kadalaadene niini ka öö'dö kini kiki, “Nussu o'o a'da kagoroo'bo naFariisi kene ka taföönyö tumma nüüdü no?”

¹³ İkirī ka tapadaga tumma eene iki, “Fa ya pupa tiya ka 'dotombo'do ya, taalo adho oogo ara tafannadene ana ereere miini. ¹⁴ Aaga fa kene kudumma eene kada katalaana tanno kisinsoro no, üürü ka soro ara tümünü soro ka tino ya, kara ta'dinggö co ööye ateera meene.”

¹⁵ İkirī Bütürs ka tiki iini, “Asaana tumma no kidi ku'bu.”

16 İkirî ka tiki eene, “Küfürü aaga tussu ta'bitingngö? 17 Taalo aaga kussu a'da nîimö ya ömö'di ka tunggu co a nîinö ya adheedhe ko'do aco eedi ndama eedi aco kürö ndama tuu'da? 18 A nîimö ya ara tö'dö kürö ndama nîinö ya i'i ya ö'dö kürö ndama eedi, i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro. 19 Kudumma tumma tanno toroko no kicci akürö ndama eedi, tagirina kadu nja taga'da 'buugu nja nyooro, temelö, tadhe kadu nja teelaana. 20 Eema ya, yungngo amana ömö'di ka tanyoro, lakiini tagu kuri ana iisine kada nyoro taalo i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro.”

*Tamma ka Masala na aka ma Kanaan
(Murkus 7.24-30)*

21 İkirî Yasu ka tunggeene ndama kannu aco a riifö ma Suur nja Saiyda. 22 İkirî aka minggide mada Kanaana möö'dö kürö ndama kita miini kita, miidhe miki iini, “Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud, ma ana 'bangnga ma a'a na'bu aka ka 'badaada tammo eede, üünî midhi ku'bu ana oogo 'do.”

23 A Yasu taalo adirina nîimö oono, İkirî kadalaadene niini ka öö'dö kiki iini, “Uuru oogo ka tino kudumma oono ma to'd'do kaja keere miidhe.”

24 İkirî Yasu ka tiki, “Masala magürünü a'a ka kidheefele ma Israyil na aama no unggodho eege.”

25 Lakiini mö'dö müürü ku'bu kini kidha miki, “Uugaara, oolona a'a.”

26 A Yasu tiki, “Taalo a'diila kaja ka 'duga kuri ya laala angnga tanangnga a tiini.”

27 Aka tikiri ka tiki iini, “Tumma dhorro eege kamiini Uugaara, a tiini 'do ya kera eema ya oreene asusuli ndama naadho tanna kadu tanno eene.”

28 I'i yungngo Yasu ka tiki oono, “Aka, kidhindhī tamma ka Masala nüüdü, nīmō yüüdü ka asaasa ya ara tananja o'o.” A 'badaada moonoo tarooro ka'diila ka ööye miini kungngo.

Yasu oolona kadu kadhabbu

29 A Yasu tunggeene ndama kannaa aco a 'dakeyi ma to ma Jaliil. Asirō anya emmi kide. 30 A kadu tawagaana oona kini ka oona kadhabbu, namügüre nja kisinsoro, nja kadu tanno sogo'do no nja nakinggiri nja kadu könö kadhabbu kö'dö ana eege ka Yasu kidha oolona eege. 31 A kadu tadhere eene kataasala nakinggiri kadeema a kadu na sogo'do no toolonadene, a namügüre tunggeene, akisinsoro tiji 'buugu, kindhigi Masala ma Israyil ko'do.

Yasu anangnga kuri a kadu kö'dö ana alif ka egüsö

(Murkus 8.1-10)

32 A Yasu tagümmünü kadalaadene niini iki eene, “Magu 'bangnga a'a ma kadu tanno, kudumma eene ka ndiyyü kita nja a'a afüngngö tiidoona a nīmō meene kaguri kitaalo nitaalo nasaasa tuuru eege ka tino ana iire kudumma eene kara co tagi'di ka fiini.”

33 İkiri kadalaadene niini ka tiki iini, “Ara angnga taduna kuri kiga ka dhüle kita ma ta'dimo ka kadu tanno in'dili no?”

³⁴ İkirİ Yasu ka tindini eege iki, “Namiteene kungngo ada kaanya?”

Kiki a'da, “Namiteene ka İdÜmmü kafünü eera ana liga kilöögö idhiidhi.”

³⁵ İkirİ Yasu ka anangnga kadu katemmi ka 'büdhülü. ³⁶ A'duga namiteene na İdÜmmü kafünü eera no nja kilöögö anangnga ta'diila a Masala asümünaana ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini katamana a kadu. ³⁷ Kadaguri eege nye'd'de kungngo küüsü, kikirİ ka tawagaana türeene miini koono kadigi nas-İnggili ka İdÜmmü kafünü eera. ³⁸ A kadu na aguri no tö'dö na alif ka egİsö a'da taalo iiya nja laala tiya idhiidhi akinidene. ³⁹ İkirİ Yasu ka tuuru kadu ka tino ara ka taka ka mürkabü aco anya ma Majdan.

16

Tasaasa ma eema keefe no (Murkus 8.11-13; Lüüka 12.54-56)

¹ A naFariisi nja Sadügiin tö'dö kini kasaasa ta'b'ba i'i ka eyi, kasaasa i'i a'da aala nİimö eene keefe ndama 'dotombo'do. ² Apadaga tumma eene iki, “Ka ndanaaya kara caa'bu, siiya kungngo a 'dotombo'do tadhöyö, aaga tiki a'da a'diila 'buugu. ³ A 'buugu tara ta ndüüli ka tadhöyö, ligitaka kungngo aaga tiki a'da, ara tombo'do tede. Kussu aaga tasaana tumma ma 'büdhülü ku'bu illi eema ma naguuru tanno ara tö'dö no taalo kara tussu ka tasaana ku'bu. ⁴ Ara oroko ma sere tiya na temelö no taalo a'diila ya, asaasa tassa ka türü ma 'dotombo'do, lakiini

eege taalo kara taduna illi türü na Yünan no.”
İkiri ka tinyi eege ku'bu ara ka tunggeene.

Tigüidi ma naFariisi nja Sadügiin
(*Murkus 8.14-21*)

⁵ Ka kadalaadene tanno iini ka tada'da to ya, küürü ma ta'duga miteene meene. ⁶ A Yasu tiki eene, “Aaga adini ko'do kudumma tigüidi tamma naFariisi nja Sadügiin.”

⁷ Kikiri ka teema ungodho eege, “Ti iki nggeee kudumma aja ka titaalo kagufu eema ma taguri nja angnga.”

⁸ A Yasu tussu tumma neene, ikiri ka tiki, “Aaga no tamma ka Masala tanno ada ka tidhilli no, kö'dö aaga nya aaga tiki a'da miteene mitaalo kaja? ⁹ Küfürü aaga tussu ta'bitingngö? Taalo aaga kagügi namiteene na iidümmü no ma kadu tanno öö'dö na alif ka iidümmü kadigi aaga nasinggili kaanya a miteene? ¹⁰ A miteene ma iidümmü mafünü era mo ma kadu tanno öö'dö na alif ka egiisö no, kadigi aaga nasinggili kaanya? ¹¹ Taalo aaga kussu tumma no nya, taalo a'a neema tumma ma miteene nja aaga? Aaga adini ko'do afa ma tigüidi ma naFariisi nja Sadügiin.” ¹² A kadalaadene tussu a'da i'i iki eene a'da kafa taföonyö talaana naFariisi nja Sadügiin, taalo tigüidi ma miteene.

Bütrüs ussu a'da Yasu atimin'da
(*Murkus 8.27-30; Lüüka 9.18-21*)

¹³ Ka Yasu ka ndö'dö ka riifö ma Kaiysariya Filippi ya, ikiri ka tindini kadalaadene niini iki, “Kadu kiki nya ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü?”

14 Kiki iini, “Kadu könö kiki a'da Yühanna ya Tatambeese ya, a könö tiki a'da İliya, anno tütü katiki a'da Armiya alla ne'bi öccö.”

15 İkirî ka tiki eene, “Aaga kiki a'da a'a na minna?”

16 İkirî Samaan Bütrüs ka tiki, “O'o na Almasi-
ihi 'Bii'bala ma Masala ma efe ka 'di mo.”

17 İkirî Yasu ka tiki iini, “A'diila nja o'o no Samaan 'bii'bala ya Yüna, tumma no taalo kadherenja o'o ndama ömö'di, lakiini Pupa yeede yungngo ka 'dotombo'do ya i'i yungngo ala o'o. 18 Ara a'a ka tiki o'o na Bütrüs no, o'o na 'dokon'da, ka 'dokon'da tammo ara a'a tarü'bünü kaniisa meede kide, a 'buugu ma inde taalo ara tii'bi oogo. 19 Ara a'a tanangnga nangafata ma tauugaara ma 'dotombo'do o'o, nïimö yüüdü ka timi'daana ka 'büdhülü ya, ara timi'didene ka 'dotombo'do, a nïimö yüüdü kara tagildhe ka 'büdhülü ya, ara tatinggildhe ka 'dotombo'do.”

20 İkirî Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kafa tadirina tumma no a ömö'di a'da i'i ya Almasihi.

*Yasu eema tumma ma inde nja tafiki'dö
(Murkus 8.31—9.1; Lüüka 9.22–27)*

21 Ndama uuru tanno miini no, İkirî ka ndadünügü eema a kadalaadene tanno iini kene ka İye kungngo a'da ara i'i co Örsaliim aco adhügürü ana eema dhabbu ka nïisö ma kadïifi nja naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye kiidi i'i afiki'dö ka inde a füngngö iidoona.

22 İkirİ Bİtrİs ka tagedhe i'i asanna kini iki a'da, "Ka Uugaara, a Masala tafa tō'dō a tumma tanno."

23 İkirİ Yasu ka tafele assa ka Bİtrİs ko'do iki iini, "Sigi co kanna kede ka oona o'o na Ebliisi no, nakara o'o kede kidha kudumma a tumma tanno üüdü no tumma ma nakōmō'di eege kamiini taalo tumma na Masala eege kamiini."

24 İkirİ Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Ömō'di ya asaasa tō'dō kede keere ya fa kini üpü eyi yiini co a'duga salii'bi yiini öö'dō ke de keere. 25 Kudumma ömō'di tiya asaasa toolona eyi yiini ya, fa kini aama eege kudumma ömō'di ya üpü eyi co ka üüdü ma a'a ya, ara taluna eege. 26 Ara ömō'di taluna minna kini kara tümümü eema ma 'büdhülü nye'd'de ara ka taama eyi yiini, i'i atoolona eyi yiini a minna? 27 Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü sa köö'dō a tidhindhİ ma Pupa tiya iini nja kadhangga tanno iini öö'dō tümümü kadu ana tamana ma linggo tanno iini ka tagalinggo no. 28 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu könö kungngo kita, taalo kara tassa ka inde ka oona a'da küfürü tasala 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tō'dō a tauugaara tanno iini."

17

Yasu a'bele oona (Murkus 9.2-13; Lüüka 9.28-36)

1 A füngngö ka ndō'dō iidümmü afünü ungodho ya, İkirİ Yasu ka 'duga Bİtrİs nja Yaguub nja örre tiya iini Yühanna, agedhe eege asirö anya ma dhonggoro mo nja eene. 2 A'bele oona eene kide kungngo, a dhugudha yiini töyeene

afa ndanaaya, en'di ma oona yiini töyeene kata'bassa. ³ A Müüsa tadhe kene ka oona nja İliya keema nja Yasu. ⁴ İkirî Bütrüs ka tiki Yasu, “Ka Uugaara, a'diila 'do aja kara tanna kita, üürü o'o nasaasa ara a'a talinggo ligangga iidoona kita, müüdü nja tammo Müüsa nja tammo İliya.”

⁵ A kini ka tema ya, a tülüügü tö'dö ka öyeene kene kaküdhü eege ka oona, a tumma tö'dö ndama tülüügü kiki, “Bii'bala yeede ka asaasa i'i ya yungngo yeede ka tamma kini ya, aaga föönyö tumma niini.”

⁶ Aga kadalaadene ka taföönyö tumma no ya, ari'ba tümmü eege ka'dinggo a nadhugudha. ⁷ İkirî Yasu ka öö'dö ümmü eege ka oona a niisö iki eene, “Aaga fiki'dö aaga fa tari'ba.” ⁸ Kikirî ka ta'dinigi iye coo'do taalo kasala ömö'di illi Yasu ungodho i'i.

⁹ Kene ka nda'bardaga aku'bu ndama anya ya, ikirî Yasu ka tiki eene a'da, “Kafa tadirina eema yeene ka tadini kide ya ömö'di, illi a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka fiki'dö ndama inde.”

¹⁰ İkirî kadalaadene niini ka tindini i'i, “Minna agu katalaana ma seriye kiki a'da İliya ara tö'dö ka dhidha?”

¹¹ İkirî ka tiki eene, “İi ara İliya tö'dö ka dhidha öö'dö tindinaana eema ku'bu nye'd'de kungngo.

¹² Lakiini ara a'a tadirina aaga a'da ö'dö İliya illi kadu taalo kussu i'i illi eege kagalinggo niimö yeene ka asaasa ya ana i'i, eege kara talinggo tatoroko a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü afe'de nggeege.” ¹³ İkirî kadalaadene niini ka tussu a'da i'i eema ka Yühanna ya Tatambeese ya ka oona.

*Yasu oolona na'bu ka 'bii'bala ka oona
(Murkus 9.14–29; Lüüka 9.37–43)*

¹⁴ Kene ka ndapadaga ka kadu ka teene ya, ömö'di tö'dö ka Yasu üürü kini kidha ana küüge.

¹⁵ Iki iini, “Ka Uugaara, oolona 'bii'bala yeede, kudumma insigiri kungngo iini kalinggo i'i 'do a'dingögögi ka issi nja 'biidi. ¹⁶ Nö'dö ana i'i a kadalaadene tanno üüdü kitaalo kambaanya toolona i'i.”

¹⁷ İkirı Yasu ka tiki, “Ara a'a taneene nja aaga taagaada? Sere yaada taalo ümmü Masala ana eedi kaama, aaga na oroko no. Ara a'a tafa kada tagaada? Aaga ö'dö a 'bii'bala tiya kede kita.”

¹⁸ İkirı Yasu ka kirnaana kini, a na'bu tö'dö kürö ndama 'bii'bala, arooro ka'diila ka ööye miini.

¹⁹ İkirı kadalaadene ka co ka Yasu unggodho eege kindini i'i kürö kiki iini, “Minna agu unngo titaalo kambaanya toosoraana ma koronggore tiya toroko ya?”

²⁰ İkirı Yasu ka tiki eene, “Kudumma ma tamma tanno ada taalo kakidhö, ara a'a tadi-rina tamma aaga dhorro a'da kara takara tana tamma ka Masala ököje nja ndanüye ma tanu-ure, ara aaga tiki anya tammo, 'Mooso ndama kita maco kanna mara tooso,' a nüimö ma tara tii'bi aaga kungngo titaalo. ²¹ [Na'bu afa ma tiya kungngo ya taalo angnga kasoro i'i ün'dügüngngö illi a tümmü tenege nja tafara ka Masala.”]

Yasu eema tamma ma inde tanno iini nja tafiki'dö

(Murkus 9.30–32; Lüüka 9.44–45)

²² Aga kadalaadene ka ndö'dö ka Jaliil ya, a Yasu tiki eene, “Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tömmününja a kadu ka iisine. ²³ Kara tiidi i'i atiiimö fungngö iidoona afiki'dö ka inde.” İkirı kadalaadene kada müürü.

Yasu amana tulu'ba ma la ma Masala ku'bu

²⁴ Aga Yasu nja kadalaadene tanno iini ka ndapadaga co Kafarnahööm, a kadu ma tulu'ba ma la ma Masala tö'dö ka Bütrüs kindini i'i, “Taalo tatalaana yaada ara tanangnga tulu'ba ma la ma Masala ku'bu?”

²⁵ İkirı ka tiki iini, “İi.”

Aga Bütrüs kico a 'bügöörı ya, İkirı Yasu ka tata'da i'i ko'do, İki iini, “Niki o'o nya Samaan? Ka mada eege kungngo a naguugaara ma 'büdhülü kama tulu'ba kene ndama laala tiya eene alla ndama kadu ma ajeene?”

²⁶ Yungngo a Bütrüs ka tiki iini, “Ka kadu ma ajeene.”

A Yasu tiki, “Üürü nggeege ya taalo laala ara tamana ku'bu. ²⁷ Lakiini angnga taalo kasaasa modolo ka ömö'di ka oona. Kolo a to napüğü ca'bune co 'büüdi, nümmü midigilöögö ma dhidha mo nunggu oogo kürö nafa'da oogo ka niinö, ara o'o taluna nakajine ka egiisö nanangnga yeede ku'bu nja tiya yüüdü.”

18

Mada i'i yungngo a dhabbu

(Murkus 9.33-37; Lüüka 9.46-48)

¹ Ka uuru tanno miini no a kadalaadene tö'dö ka Yasu kindini i'i, “Mada i'i yungngo İdhindhi ka tauugaara ma 'dotombo'do?”

² İkirî Yasu ka tagümmünü 'bii'bala ya idhilli ya anangnga i'i ka 'dingnge kene ka söödö. ³ İki, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, üürü aaga kitaalo kapadaga oona keere aaga tafeene afa laala ya dhiidhi ya, taalo aaga kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do. ⁴ Ömö'di ya üpü eyi yiini co ya, afeene nja 'bii'bala tiya idhilli ya, i'i yungngo idhindhi ka tauugaara ma 'dotombo'do. ⁵ Ömö'di ya amma ka 'bii'bala afa ma tiya kungngo ana eere tiya eede ya, i'i ya amma kede.

⁶ “Ömö'di ya üpü laala ya dhiidhi ya amma kede ya ka tatoroko ya, aheere a kadu ma tafin'da misî ma tawöönö ma dhabbu mo, kassa ta pügü i'i co tüm'bü ma to. ⁷ Am'ba ka kadu ma 'büdhülü ka eema tiya ara tanangnga 'buugu ka tatoroko, lakiini ara tatoroko nja ömö'di tiya ara talinggo eema ya. ⁸ Üürü nîsö nüüdü nja awwa tiya üüdü kanangnga o'o ka tüünî tatoroko ya, rumunaga eege co, a'diila küdü kara co ka tefe ka 'di ta'billi bala üüdü kana iisine nja uune nassa kaco ka issî ta'billi. ⁹ A ööye yüüdü kara tanangnga o'o ka tüünî tatoroko ya, agodhe i'i nüpü co, a'diila üdü kara co ka tefe ka 'di ta'billi ana ööye unggodho, bala üüdü ka ana iïye nassa kaco ka issî ma Jahanam.

*Tafeene ma tumma ma dheefele tiya aama ya
(Lüüka 15.3-7)*

¹⁰ “Aaga adîni ko'do aaga fa tadaana laala ya idhiidhi kalama, niki aaga a'da kadhangga neene kungngo ka 'dotombo'do kadîni ka dhugudha ma Pupa tiya eede ka 'dotombo'do. ¹¹ [Kudumma

'Bii'bala ma Tadü'd'dü ö'dö miini ka toolona kadu na aama no.]

12 “Kiki aaga nya? Üürü ömö'di inggide ana kidheefele a kadu ka iidümmü (100) assa ka taama unggodho, taalo ara tinyi na öö'dö kadu ka egüisö ada'baaga iidümmü afünü kide egüisö (99) inyi eege ka na'dikinya ara kico tawwa dheefele ya aama ya? 13 A kini kara taluna i'i 'dee, taalo ara tadhodho iini adagii'bi na öreene na öö'dö a kadu ka egüisö ada'baaga iidümmü afünü kide egüisö? Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro ara tadhodho iini a tagii'bi türeene miini na taalo kaama no. 14 Nggeege yungngo a Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya ka titaalo asaasa ömö'di öccö ana ka laala tiya idhiidhi a'da kaama.

*Tafaana ka oona
(Lüüka 17.3)*

15 “Üürü ka örre tiya üüdü kara tüüni tatoroko ana o'o ya, kolo kini nadirina tatoroko niini iini unggodho aaga, a kadu tafa tanna kide, kini kara taföönyö tumma nüüdü ya, nggeege nafada o'o örre tiya yüüdü ka tatoroko tanno iini. 16 Üürü anu ka tumma ya, 'duga ömö'di öccö unggodho üürü keera 'amang kene tussu adene a kadu tanno adinö kide no keera nja eene kara tiidoona.' 17 A kini kara tanu ka tumma tanno eene ya, tirina a kadu ma kaniisa, a kini kara tanu ka tumma ma kadu ma kaniisa ya, aaga ümmü i'i kada ömö'di tiya taalo ussu Masala ya nja ömö'di ma tera tulu'ba kungngo.

18 “Ara a'a tadünügü tumma aaga dhorro, nñimö yaada kara tami'daana ka 'büd'hülü ya, ara timi'didene ka 'dotombo'do, a nñimö yaada kara tagildhe ka 'büd'hülü ya, ara tatinggildhe ka 'dotombo'do.

19 “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, a kadu kara timi'di tumma ka 'büd'hülü eege keera ana kada ya meene ka asaasa nñimö ka Masala ya, ara aaga taluna ka Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. 20 A kadu kara temmi keera üürü kiidoona ana eere tiya eede ya, ara a'a tanna kene ka söödö.”

Ömö'di ya taalo ana 'bangnga ya

21 İkirî Bütrüs ka tasigi ka Yasu kete indini i'i iki iini, “Ka Uugaara, ara örre yeede tatangga'da nja a'a taanya na a'a saga fa kini na'diila nja iini tiidümmü afünü eera?”

22 İkirî Yasu ka tiki iini, “Taalo tiidümmü afünü eera, lakiini ukumu kadu kiidoona aco iisine tiidümmü afünü eera.

23 “Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja uugaara tiya asaasa tadhifi eema yiini ka kadu ma linggo tanno iini ya. 24 Kini ka ndamaana kene ya, İkirî ka asaasa ka töccö ka oona gürüüsü ö'dö na alif kada'baaga. 25 A nñimö titaalo miini ka anangnga ku'bu, ömö'di yiini ka talinggo nja iini ya, ka tiki a kadu a'da katenege ana i'i nja aka tammo iini nja laala tiya iini nja eema tiya iini nye'd'de kungngo. amang kini tanangnga faana miini ku'bu.

26 “İkirî ka tüürü ku'bu kini kidha oolomo i'i iki iini, ‘Fa kede ara a'a tanangnga eema yüüdü yeede ka oona nye'd'de kungngo.’ 27 A 'bangnga

miini tagu ömö'di uuru i'i ka tino aadha kini ka eema turi.

²⁸ “Aga ömö'di tiya miini ya ka ndunggeene ikiri ka toreene nja tööje miini iini ka asaasa kömüsü kini ka oona ana nakajine ukumu kadu kiidümmü, ikiri ka tümmü i'i ka eyi ndakete kamir'di i'i, ikiri ka tiki iini, ‘Nangnga kömüsü meede ma küdü mo a'a.’

²⁹ “Ikiri ka tüürü kini kidha oolomo i'i iki iini a'da, ‘Anangnga füngngö iini idhilli assa ka nanangnga iini.’ ³⁰ Ikiri ka anu eedhe ku'bu ümmü i'i anangnga i'i ka pabuusu, ara kanangnga eema yiini iini tikinggi. ³¹ A kadu na linggo no tiji eema ya agalinggo adene a tagoroo'bo tümmü eege dhorro kunggeene kaco ka uugaara tiya eene kadirina eema ya agalinggo adene ya iini.

³² “Ikiri uugaara yiini ka tagümmü i'i iki iini, ‘O'o na tasaga nitaalo o'o na'diila, naadha a'a ka eema tiya eede ka asaasa küdü ka oona ya nye'd'de, kudumma üüdü ka takoolomo a'a.

³³ Taalo o'o ama tana 'bangnga ma ömö'di tiya afa meede ka taana 'bangnga ma o'o kungngo?’

³⁴ Uugaara yiini tagoroo'bo 'do ümmünü i'i a nasigira a'da kapusu i'i, idhi anangnga eema ya ku'bu nye'd'de kungngo.

³⁵ “Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ara talinggo ana aaga nggeege üürü taalo aaga kana 'bangnga aaga tafa ka kadu ma kömüsü ndama eedi tiya iini ka teene.”

Tarna nja tadheene
(*Murkus 10.1-12*)

¹ Ka Yasu ka ndatiimö tumma ya, ikiri ka tunggeene ka Jaliil öö'dö ka naanya ma Yahüüdiya ndama nda'da ma Ri ma Ürdün. ² A kadu tuurna i'i keere kadhabbu oolona eege kannna.

³ A naFariisi tö'dö kini kindini i'i ma tasaasa ta'b'ba i'i, kiki iini, "A'diila ömö'di kara tadheene nja aka tammo iini a 'baniimö idhilli kungngo?"

⁴ İkiri ka tiki eene, "Taalo aaga kagiiri sorne ma Masala ka dhidha, Masala marü'bü ömö'di ya miide ya nja aka tammo linyanya mo? ⁵ A Masala ka tiki a'da, 'I'i yungngo ömö'di ka tinyi pupa yiini ku'bu nja niimö tammo iini ara kada ungodho nja aka tammo iini, eege na eera no ata tuu'da na ungodho.' ⁶ Nggeege taalo kara teera afe'de, lakiini kara tatuu'da ka ungodho sugi, niimö ya Masala ka tami'daana ya, taalo ömö'di ma tagildhaana ku'bu."

⁷ İkiri naFariisi katindini i'i kiki iini, "A minna agu Müüsa iki a'da ömö'di tanangnga waraga ma tadheene a aka tammo iini ka dheene?"

⁸ İkiri Yasu ka tiki eene, "Kudumma ma takidhö ka nanggeedi tanno ada no, eege kungngo kanangnga Müüsa ka tamma a'da aaga tadheene nja iiya tanno ada, lakiini taalo akafiigi kungngo ka dhidha. ⁹ Lakiini ara a'a tadirina tumma aaga, taalo ömö'di ara tadheene nja aka tammo iini illi kono ka tafungngö nja ömö'di töccö anyooro, assa ka tapa kono kini ka arna aka ökömö i'i atemelö."

¹⁰ Yungngo a kadalaadene tanno iini ka tiki iini, “Üürü afigi nggeege ana ömö'di nja aka fa kini afa tarna 'do.”

¹¹ İkirî Yasu ka tiki eene, “Taalo kadu nye'd'de kara tamma ka tumma tanno, illi kadu na Masala kanangnga eene no. ¹² Kadu kinggide kageene-dene kada kadheemu ndama nakaniiimö ka nanggeedi, könö kinggide a kadu kata'dili eege a kadu könö ka'dili nanggeyi neene kudumma tauugaara ma 'dotombo'do, ömö'di yasaasa tamma kide ya amma.”

*Yasu amana baraka a laala tiya dhiidhi ya
(Murkus 10.13-16; Lüüka 18.15-17)*

¹³ A kadu tö'dö ana laala iini a'da ümmünü iisine kene ka nanggüüdü ara kafara ka Masala kudumma eene. Lakiini kadalaadene ka agir-naana kene. ¹⁴ İkirî Yasu ka tiki eene, “Aaga fa ka laala öö'dö kede kita aaga fa tafaga eege keere kudumma tauugaara ma 'dotombo'do ka tanno neene.” ¹⁵ İkirî ka tagümmünü iisine kene ka nanggüüdü ungeene ndama kannu.

*Ömö'di ya ana eema dhabbu
(Murkus 10.17-31; Lüüka 18.18-30)*

¹⁶ Ömö'di inggide ö'dö ka Yasu iki iini, “Ka Tatalaana, minna i'i yungngo a'diila eede kara talinggo amang kede taluna tefe ka 'di ta'billi?”

¹⁷ İkirî Yasu ka tiki iini. “Niki o'o a'da a'a na'diila amana, taalo ömö'di ma ta'diila ungodho kungngo illi Masala, üürü o'o nasaasa co ka tefe ka 'di ya, ümmü tumma ma Masala dhorro.”

¹⁸ İkirî ka tiki iini, “Tumma öjö?”

Yungngo a Yasu ka tiki iini, “Fa tagirina kadu, fa tatemelö, fa tanyooro, fa tiki a'da o'o nadini ka niimö tiya alinggo adene a korokoro. ¹⁹ Ümmü pupa yüüdü nja niimö tammo üüdü ana eedi dhorro, asaasa ömö'di ya akete küdü afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.”

²⁰ İkirı ömö'di ya miini ya ka tiki, “Nussu a'a eema ya 'do aminna i'i yungngo öreene afe'de?”

²¹ İkirı Yasu ka tiki iini, “Küdü ka asaasa tinsili ka eedi dhorro ya, kolo ta tanege ana eema tiya üüdü nye'd'de nasümünaana gürüüsü miini ka kadu tanno eema katitaalo kene no ku'bu, amang ka eema tanno küdü ka 'dotombo'do dhabbu na o'o saga tuurna a'a keere.”

²² Ka ömö'di tiya miini ya ka taföönyö tumma no ya, ikirı ka tunggeene kada 'bandagoroo'bo ka oona kudumma iini ka taana eema dhabbu 'do.

²³ Yungngo a Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tiideene ana ömö'di tiya ana eema dhabbu ya kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do. ²⁴ Ara a'a tiki aaga afe'de, tadigaala ma malaga ka ööye ma ibira taalo ara tagu'daana afa ma ömö'di tiya ana eema ya kara co ka tauugaara ma Masala.”

²⁵ Ka kadalaadene ka taföönyö tumma no ya kadhere 'do kindini i'i, “Amada i'i yungngo ara toolonadene?”

²⁶ İkirı Yasu ka tassa kene ko'do iki eene, “Eema afa ma tiya ara tiideene ana ömö'di, illi i'i taalo ara tiideene a Masala.”

19:19 19.19 Tö'dö kürö 20.12-16; Serıye ya eera ya 5.16-20

19:19 19.19 Lawi 19.18

²⁷ İkirı Bütürs ka tiki iini, “Kinyi ungnko eema yıidi ku'bu nye'd'de ara ungnko kadurna o'o keere. Ara ungnko taluna minna kide?”

²⁸ A Yasu tiki eene, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara temmi ka kööyö ma tidhındhi ma tauugaara tanno iini ka ürüünü tiya ara tö'dö ya, ara aaga sa katemmi aaga na urna a'a keere no ka nagöoyö tanno ada'baaga kafünü eera no, aaga tümümü siliga ma İsrayil na ö'dö kada'baaga kafünü eera no. ²⁹ Ömö'di ya inyi 'di yiini ku'bu nja nagöre tanno nagiide no nja tanno iya no nja pupa nja nıimö nja laala nja nasigeene kudumma eere tiya eede ya, ara taluna eema agusunja kini kide öö'dö a kadu kiidümmü, aluna tefe ka 'di ta'billi. ³⁰ Lakiini kadu na dhidha no kadhabbu kara co keere, anno eere no kaco aadha.”

20

Kadu ma linggo ma ki'bim'bi

¹ “Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ömö'di ma raaga ya illi ka fiki'dö ligitaka so'd'do ma tara co tawwa kadu ma linggo ka raaga tiya iini. ² Adimi'di tumma nja eene a'da kalinggo ana jine ungnodho* ka uuru ka ungnodho uuru eege co raaga. ³ İkirı ka tunggeene ana ndanaaya ka iidümmü afünü egiisö, öö'dö asala kadu könö ka'dingnge ana ko'do ka mansala, a linggo ka titaalo kene. ⁴ İkirı ka tiki eene, ‘Aaga

* **20:2** 20.2 Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru ungnodho.

afe'de agolo a siga ma ki'bim'bi tanno eede a'a saga nangnga faana miini aaga.' ⁵ Kikiri ka co. Unggeene afe'de uuru ka teene ana ndanaaya kiidoona amuru ma siiya adagüünĩ nggeege afe'de. ⁶ Unggeene siiya kungngo ana ndanaaya ka iidümmü aduna kadu öccö ka'dingnge ana ko'do alinggo katitaalo kene, ikiri ka tiki eene, 'Minna agu aaga aaga ta'dingnge ana ko'do uuru na in'dili no a'da taalo aaga kalinggo?'

⁷ "Kiki iini, 'Taalo ömö'di ma tagümmünü ungnngo alinggo.'

"Ikiri ka tiki eene, 'Aaga ungngeene aaga co a siga ma ki'bim'bi tanno eede aaga co talinggo afe'de.'

⁸ "A 'buugu kanda siiya, ikiri ömö'di ma raaga ka tiki ömö'di tiya amanaga kadu co raaga ya, 'Ümmünü kadu na kalinggo ka raaga no nye'd'de nanangnga talingnge eene in'dili kungngo, nanangnga a kadu tanno ö'dö keere no ka dhidha no sa anangnga a tanno ö'dö ka dhidha no keere.' ⁹ A kadu na ö'dö ana ndanaaya ka iidümmü no, tö'dö ka taama nakajine ka ungnodho. ¹⁰ A kadu na kalinggo ka dhidha no tö'dö kiki kide a'da ara eege ta'duga yeene adhabbu, kadaama nakajine ka ungnodho. ¹¹ Kadaama nakajine kassa ka ta'digini ömö'di ma siga. ¹² Keema kiki a'da, 'Kadu na ö'dö keere no kagalinggo ana ndanaaya ka ungnodho nassa ka tanangnga ungnngo kada köje nja eene amana? Kidi ka tagalinggo uuru na in'dili no ka ndanaaya ka teene.'

¹³ "Ikiri ömö'di ma siga ka tiki ömö'di töccö ana kene, 'Ka teefe ma a'a taalo a'a nüünĩ ada o'o

ku'bu, taalo a'a nimi'di tumma nja o'o a'da faana ana jine ungodho? ¹⁴ 'Duga yüüdü nunggeene. Ömö'di ya ö'dö keere ya nasaasa a'a tanangnga iini afa ma o'o kungngo. ¹⁵ Nasaasa a'a tüüni näämö yeede ka asaasa ya ana almaala a maraada tammo eede, o'o nana käärimä kudumma eede ka'diila?' "

¹⁶ İkirä Yasu ka tiki, "Kadu na eere no katö'dö ka dhidha a kadu na dhidha no kaganna keere."

Yasu ageema tumma ma inde tanno iini nja tafiki'dö

(Murkus 10.32-34; Lüüka 18.31-34)

¹⁷ Aga Yasu ka sörö aco Örsaliim ya, İkirä ka tagümmünü kadalaadene niini ungodho eege na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, eema nja eene ka fääni iki, ¹⁸ "Angnga kungngo kasirögö co Örsaliim a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara täämmününja a naguugaara ma ka'boge nja katakana ma seriye, kümmünü i'i ka inde. ¹⁹ Kümmünü i'i a kajeene, küüni midhi ku'bu ana i'i kabbü i'i kassa kabünnü i'i ka salii'bi assa ka fiki'dö a füngngö iidoona."

Näämö ma Yaguub nja Yühanna masaasa näämö

(Murkus 10.35-45)

²⁰ A näämö ma Yaguub nja Yühanna laala ya Za'bedi tö'dö kini nja laala tiya oono ateera meene, müürü ka Yasu kidha ana küüge masaasa i'i alinggo ada näämö ya 'diila ya oono.

²¹ İkirä Yasu ka tiki oono, "Nasaasa o'o minna?"

Miki iini, "Nasaasa a'a o'o a'da neema tumma dhorro a'da nanangnga laala yeede ya eera ya

katemmi, aya temmi küdü ka nīisö ma kuri aya temmi küdü ka nīisö ma küüle ka tauugaara tanno üüdü.”

²² İkirī Yasu ka tiki, “Taalo aaga kussu nīimö maada ka asaasa ya, ara aaga tambaanya dhügürü yeede ka tadhügürü ya?”

Kiki iini a'da, “Ara ungnö tambaanya.”

²³ İki eene, “Timin'da ara aaga tambaanya dhügürü afa a'a, lakiini temmi kede ka nīisö ma kuri nja nīisö ma küüle taalo a'a nungngo nara tanangnga aaga, illi kadu na Pupa tiya eede ka tindinaana kene ku'bu no.”

²⁴ Aga kadalaadene na ada'baaga no ka taföönyö tumma no, kagoroo'bo nja nagöre tanno eera no. ²⁵ İkirī Yasu ka tagümmünü eege nye'd'de kungngo iki eene, “Kussu aaga a'da naguugaara ma kajeene kapusu eege a kadu neene na iifi no tüüni dhanu ku'bu ana eege.

²⁶ Taalo a'a nasaasa tumma afa ma tanno ka tanna ka kadu ka söödö, ömö'di ya tadhabbu ana kada ya, fa kini alinggo ada aaga. ²⁷ A ömö'di ya asaasa tanna ka kadu kidha ana kada ya, fa kini ada tasaga tiya ada. ²⁸ Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo ö'dö a'da a kadu talinggo ada iini, lakiini ö'dö talinggo ada eene üpü eyi yiini co, amang kini toolona kadu dhabbu.”

*Yasu oolona kisinsoro keera
(Murkus 10.46-52; Lüüka 18.35-43)*

²⁹ A kene ka ndunggeene ka Ariiha ya a kadu kadhabbu tako'd'do ka Yasu keere. ³⁰ A kisinsoro kungngo ka tinggini ma nafiini keera, kaföönyö a'da Yasu ara tadigaala kita, kikirī ka tiidhe kiki, “Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud,

ana 'bangnga ma ungngo.” ³¹ A kadu kadhabbu tagirnaana kene a'da ki'döönö lakiini eege ka kardha ku'bu kiidhe dhindho, “Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma ungngo.”

³² İkirî Yasu ka töödhî a tümünü eege iki eene, “Kasaasa aaga a'a a'da nönynyö ana aaga?”

³³ Kiki iini, “Nafa'da ungngo ka İiye, Uugaara.”

³⁴ A 'bangnga meene tümü Yasu anangnga niisö eene ka İiye, karooro ka tasala 'buugu kuurna i'i keere.

21

Yasu inynyo Örsaliim

(*Murkus 11.1-11; Lüüka 19.28-38; Yühanna 12.12-19*)

¹ Kene ka ndakete ka Örsaliim ya kikirî köö'dö ka Beet Faji ka Anya ma 'Dikidiyö, İkirî Yasu ka kürünü kadalaadene niini keera. ² İki eene, “Aaga kolo a nöö'di tanno ada kidha no aaga taluna kisine mimi'dinja ku'bu nja 'bing kisine aaga tagildhe eege aaga tö'dö ana eege a'a. ³ Üürü ömö'di öccö iki aaga a'da nüümö ya, aaga tiki iini a'da Uugaara asaasa eege, assa ka tafada ana eege areere.”

⁴ Amang ka tumba tanno ne'bi ka takiki no co ööye miini.

⁵ “Aaga tirina eema a kadu ma Sahyüün a'da, 'Uugaara yüüdü unggunu küdü taalo an'dinigi eyi yiini coo'do, aka ka 'bing kisine.’ ”

⁶ İkirî kadalaadene na eera no ka co kadalinggo afa ma tiya Yasu kadirina eene ya kungngo. ⁷ Kikirî köö'dö a 'bing kisine kadhifi en'di yeene kide İkirî Yasu ka taka kide. ⁸ A kadu töö'dö kadhabbu kakese en'di yeene ka nafiini anno tasede iisine ma naafa kakese ka fiini. ⁹ A kadu na ungeene ka Yasu kidha no nja tanno ö'dö kini keere no kiidhe kiki a'da, "Aaga amana tidhindhî a 'Bii'bala tiya Dawud. Aaga nangnga ta'diila ömö'dî tiya ö'dö ana eere ma Uugaara ya nja tidhindhî ka fiini ma ndanaaya."

¹⁰ Aga Yasu ka ndö'dö ka Örsaliim anya co kamuli muli nye'd'de kungngo a kadu tindini ajeene kiki a'da, "Mada i'i yungngo."

¹¹ A kadu kadhabbu tiki a'da, "Yasu i'i ya miini ne'bi ma Nasira ka Jaliil."

Yasu asoro kadu na anadene ka la ma Masala no
(*Murkus 11.15-19; Lüüka 19.45-48; Yühanna 2.13-22*)

¹² A Yasu co ka la ma Masala adagasoro kadu na anadene ana eema ka la ma Masala no. Apudu naterbeesa na kadu na aregere gürüüsü no nja eema ma temmiimi ma kadu tanno anadene ana alambo no. ¹³ İkirî ka tiki eene, "Tumma no ka sorne kiki a'da, "Dî yeede ama tema nja Masala kide,' " aaga kanangnga i'i kada 'tumba ma kanyooro.'

¹⁴ A kadu na kisinsoro no nja kadu tanno sogo'do no tö'dö kini ka la ma Masala oolona

eege. ¹⁵ İkirî naguugaara ma ka'boge nja a katalaana ma serîye kene ka tasala türü na Yasu ka tagalinggo no, nja ndhiidhe ma laala tiya dhiidhi ya ka la ma Masala kagu'du eege ka oona eene ka tiidhe kiki a'da, "Tidhîndhî na 'Bii'bala tiya Dawud."

¹⁶ Kikirî ka tiki a Yasu, "Naföönyö o'o tumma na laala no?"

I'i yungngo iini ka tiki eene, "İi, taalo aaga kagüiri sorne ka tiki a'da,

'Ndama nanîinö ma laala tiya dhiidhi ya

tumma ma tafünügü ko'do kungngo eene ka nanîinö' "?

¹⁷ İkirî ka tinyi eege ku'bu ara ka öö'dö kürö aco anya ma Beet Aniya iyyü kide.

Yasu aga'da fa ma indiiye

(Murkus 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Aga Yasu ka ndafada unggunu co anya ligitaka kungngo ya iire tûmmü i'i. ¹⁹ Asala fa ma indiiye ka tinggini ma fiini öö'dö kide asala co, taalo asala nîimö kide illi dhaaru miini. İkirî ka tiki eene, "Taalo o'o nara teene afe'de turi." İkirî indiiye karume ka ööye miini.

²⁰ Aga kadalaadene ka tasala eema ya, kadhere kiki, "Karume indiiye nya areere kungngo?"

²¹ İkirî Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kada kara tamma aaga tafa ta'doore ka nanggeedi ya taalo aaga kara ka tûünî ana eema yeede ka tagüünî ana fa ma indiiye sugi, lakiini afe'de ara aaga tiki anya tammo, 'Fiki'dö napügü eyi yüüdü co to,' ara

tafiigi nggeege. ²² Nüümö yaada ka asaasa ya a'da kafara aaga ka Masala a tamma ya, ara aaga taluna.”

Türü kananja a Yasu
(*Murkus 11.27-33; Lüüka 20.1-8*)

²³ İkirı Yasu kico la ma Masala alaana kadu, a naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya tö'dö kini kiki iini, “Türü öjö eege kungngo üüdü ka talinggo iini, a mada ya anangnga türü o'o nalinggo iini?”

²⁴ İkirı Yasu ka tiki eene, “Ara a'a tindini aaga ma nüümö ungodho, kada kara tadirina a'a ya, ara a'a tiki aaga a'da türü öjö eege kungngo eede ka talinggo iini unngo. ²⁵ Türü na Yühanna ka tambeese iini no ö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?”

Kikirı ka teema ungodho eege kiki, “Kaja kara tiki a'da, 'Ndama 'dotombo'do ya,' ara tiki a'da, 'Aminna agu aaga aaga taalo kamma kini?’ ²⁶ A kaja kara tiki a'da, 'Ndama kadu ya,' kari'ba angnga a kadu kudumma eene 'do ya kummü Yühanna kada ne'bi.” ²⁷ Kikirı ka tiki a Yasu, “Taalo unngo kussu.”

İkirı ka tiki eene, “A'a tekere taalo a'a nara tadirina aaga a'da türü öjö eege kungngo eede ka talinggo iini.”

Tafeene ma tumma ma laala eera

²⁸ İkirı Yasu ka tiki, “Kussu aaga minna? Ömö'di inggide ana laala eera, adagümmünü ya dhidha ya iki iini, “Bii'bala eede, ungeene naco talinggo ka siga ma ki'bim'bi tanno eede.’

²⁹ “A 'bii'bala tiki, 'Taalo a'a nasaasa co,' lakiini agere eedi yiini unggeene aco.

³⁰ “Öö'dö ka 'bii'bala tiya eera ya asaasa niimö yiini ka tasaasa ka 'bii'bala tiya dhidha ya iki, 'Ara a'a co uugaara,' lakiini i'i taalo inynyo.

³¹ “Mada i'i yungngo agalinggo a tumma tanno pupa tiya iini ungnogo?”

Kiki a'da, “Ya dhidha ya.”

İkiri ka tiki eene, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro kadu ma tulu'ba nja katemelö kara tadhe aaga kaco ka tauugaara ma Masala. ³² Kudumma Yühanna ya Tatambeese ya öö'dö ada ala aaga ka fiini tiya dhorro ya, aaga taalo kamma kini, a kadu ma tulu'ba nja kadu tanno temelö no tamma kini, aaga tijöögö aaga taalo kafada ka tatoroko keere aaga tamma kini.

Kadu ma linggo ma ki'bimb'i
(*Murkus 12.1-12; Lüüka 20.9-19*)

³³ “Aaga toodo ka tafeene ma tumma töccö afe'de, akodho ömö'di naafa ma ki'bim'bi adagasaara ataasa anya ma tiyaana kide atagalinggo 'dasala anangnga tamönggö kide anangnga a kadu ma linggo töccö ara ka tunggeene. ³⁴ Ka uuru ma tawaana ki'bim'bi koono ka ndö'dö ya, ikiri ka kürünü kadu ma linggo niini kene a'da kaco ta'duga ki'bim'bi. ³⁵ Kikiri kadu na linggo no ka tümümü eege katabbü ya, kada kiidi ya, kada tiidiri könö a niigisi. ³⁶ İkiri ömö'di ma ki'bim'bi ka kürünü kadu ma linggo niini afe'de kadhabbu a tanno adhidha no kadagüüni ana eege afa ma tanno dhidha no. ³⁷ Keere kungngo

ya ikiri ka kurunu 'bii'bala yiini kene iki a'da,
'Kara tari'ba a 'bii'bala tiya eede.'

³⁸ "Lakiini kadu na linggo no ka tasala 'bii'bala ya, kiki ka teema ana ka oona ungodho eege kiki a'da, 'Tandaya ara takarna ka eema ya, i'i yungngo kada kiidi i'i, angnga ta'duga eema yiini.' ³⁹ Kummü i'i kapükü co kuro ndama raaga ma ki'bim'bi kadagiidi i'i.

⁴⁰ "Aga omö'di ma raaga ma ki'bim'bi kara tö'dö ara tonyö a kadu tanno?"

⁴¹ Kiki iini, "Ara tagirina oroko ya 'do ara ka anangnga raaga ma ki'bim'bi a kadu töccö no, ara tanangnga ki'bim'bi iini ka uuru miini no."

⁴² Iki Yasu ka tiki eene, "Taalo aaga kagüiri tumma ka Sorne ma Masala?

'Misi ma katüböönö kanu kide mo,
oogo mungngo ma misi ma kadese,

ma Uugaara ka tadina mo

yungngo a kadu katadhere.'

⁴³ "I'i yungngo eede ka tiki aaga, ara Masala ta'duga tauugaara noono kada manangnga a kadu tanno ara talinggo köö'dö keere a töyö tammo dhorro mo. ⁴⁴ Omö'di ya a'dinggö ka misi tammo ya, atili oona, aya misi ka'dinggö kini ko'do ya manyiki'daana i'i ku'bu."

⁴⁵ Aga naguugaara ma ka'boge nja naFariisi ka ndaföönö tafeene ma tumma tanno Yasu no, kussu a'da i'i yeema kene ko'do. ⁴⁶ Ka asaasa tarefe i'i illi eege kari'ba a kadu kudumma eene katummü i'i kada ne'bi.

22

Tafeene ma tumma taanyara ma tarna (Lüüka 14.15-24)

¹ A Yasu tageema nja kadu a tafeene ma tumma afe'de iki, ² "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja uugaara agüünī ada taanyara ma tarna a 'bii'bala tiya iini. ³ İkirī ka kürünü kadu na linggo nja iini no a'da kaco tümünü kadu a'da köödö ka taanyara ma tarna, illi eege ka'dükü co. ⁴ Agürünü kadu könö afe'de a'da kiki a kadu tanno akümmünüdene no, 'Nakindinaana a'a kuri needhe a'a nagodha na indhī no, nakindinaana eema ku'bu nye'd'de kungngo, aaga ö'dö ka taanyara ma tarna.' ⁵ Lakiini eege taalo kindineene, ömö'di ya co a siga tanno iini, aya tunggeene aco tanadene ana eema tiya iini. ⁶ A kadu könö tümü kadu na agürünüdene no katabbü eege kadakalinggo tatoroko ana eege kagirina eege. ⁷ I'i yungngo uugaara kagoroo'bo agürünü nasigira niini ka-teefe tagirina kadu na kiidi kadu no, kinyogo anya meene. ⁸ İkirī ka tiki a kadu tanno alinggo no, 'Kuri unnggo akindinaana njaana anaku'bu, illi kadu na kümmünüdene no taalo eege kamiini. ⁹ Agolo a nafiini na falangnga no, aaga tümünü kadu, ömö'di yaada ka aduna i'i ka nafiini ya aaga tö'dö ana i'i ka tarna.' ¹⁰ Kikiri kadu na linggo no kaco nafiini ka awagaana kadu neene ka tuna eege no, na na'diila no nja tanno oroko no, a 'buugu ma tarna tadigine a kadu tanno akümmünüdene no.

11 “Aga uugaara ka co 'bügöörī ma co tassa ka kadu tanno kagümmünüdene no ikiri ka tasala ömö'di öccö a'da taalo en'di ma tarna iini ka oona. 12 İkiri ka tiki iini, 'Nö'dö o'o kita nya teefe ma a'a? En'di ma tarna saga titaalo üdü ka oona?’ Ömö'di ya miini ya takī'döönö. 13 İkiri uugaara ka tiki a kadu tanno alinggo no, ‘Aaga imi'di i'i ka iisine nja uune aaga tapügü i'i co kürö ka ndüüli afara abbünaana igini ka oona.’ 14 Kudumma a kadu tanno akümmünüdene no kadhabbu, lakiini na agessedene no kidhilli.”

Tamana tulu'ba a uugaara
(*Murkus 12.13-17; Lüüka 20.20-26*)

15 İkiri naFariisi ka tunggeene kateefe tema ana ka oona ma tümmü Yasu a 'bandumma ndama niinö tanno iini. 16 Kikiri ka kürünü kadalaadene neene nja kadu tanno Hirüdüs kiki iini, “Ka Tatalaana, kussu ungngo a'da tumma dhorro eege kungngo üüdü nalaana kadu ka fiini ma Masala tiya dhorro ya, na o'o taalo nalinggo a tumma tanno ömö'di na o'o taalo nari'ba iyye ma kadu. 17 Tirina ungngo, niki o'o nya? A'diila aja kara tamana tulu'ba a Kayisar alla taalo a'diila?”

18 İkiri Yasu ka tussu ünggü meene, ikiri ka tiki eene, “Aaga na 'dinigi oona coo'do no, minna agu aaga aaga tasaasa takinne a'a? 19 Aaga ala gürüüsi ma tulu'ba a'a,” kikiri ka anangnga jine iini. 20 İkiri ka tiki eene, “Koronggore ya mada i'i yungngo a tarigiri tanno?”

21 Kiki a'da, “Na Kayisar.”

İkiri ka tiki eene, “Aaga nangnga niimö ya Kayisar a Kayisar, aya Masala aaga tanangnga a

Masala.” ²² Kene ka taföönyö tumma no, kadhere ka tumma tanno iini. Kikiri ka tunggeene kinyi i'i ku'bu.

Tafiki'dö ka inde

(Murkus 12.18–27; Lüüka 20.27–40)

²³ Ka uuru tanno miini no köö'dö Sadügiin eege no iki a'da kitaalo tafiki'dö ka inde kindini i'i. ²⁴ “Ka Tatalaana, Müüsa iki a'da ömö'di kara teyi a'da taalo 'bii'bala kini, örre yiini ta'duga aka ma örre tiya iini ya eyi ya, amang kini teene ada laala iini. ²⁵ Kaganna nagöre kide ka iidümmü kafünü eera, aya dhidha ya tarna eyi a'da taalo laala kini inyi aka ka örre ku'bu. ²⁶ Eyi afe'de aya iidoona ya teyi afe'de nja tiya iidümmü afünü eera ya. ²⁷ Keere kungngo aka teyi afe'de. ²⁸ Mara ta aka tammo mada ana kene ka uuru ma kadu ka tafiki'dö ka inde? Kudumma oono kada aka tammo eene nye'd'de kungngo.”

²⁹ İkiri Yasu ka tiki eene, “Kaama aaga, aaga taalo kussu niimö ya tumma ka sorne nja türü ma Masala. ³⁰ Taalo kadu karnadene kitaalo karna ajeene ka uuru ma tafiki'dö ka inde, lakiini eege kara tafeene nja kadhangga ka 'dotombo'do. ³¹ A kudumma ma tafiki'dö ka inde no, taalo aaga kagüiri tumma na Masala ka tiki aaga ka sorne? ³² ‘A'a na Masala tammo Abrahiim, Masala ma Ishak nja Masala tammo Yaguub,’ ” taalo Masala ma kadu tanno aaya no lakiini oogo ma Masala ma kadu tanno efe ka 'di no.

³³ A kadu taföönyö tumma niini kadhere ka talaana tanno iini.

Tumma na dhorro
(*Murkus 12.28-34; Lüüka 10.25-28*)

³⁴ Aga naFariisi ka taföönyö a'da Yasu agii'bi Sadügiin ya kümmüünü ana oona, a tumma ta unggodho kene. ³⁵ İkirı tatalaana ma seriye ka tindini i'i, ³⁶ "Ka Tatalaana, tumma öjö eege kungngo kïdhindhı ka seriye ma Masala unngo?"

³⁷ İkirı Yasu ka tiki iini, " 'Asaasa Masala Uugaara müüdü ana eedi tiya yüüdü nye'd'de nja oona tanno üüdü nye'd'de nja üüdü tiya üüdü.'

³⁸ Tumma na dhidha no na idhindhı no eege kungngo. ³⁹ A tumma na asigi kide afe'de no nggeege afe'de, 'Asaasa ömö'dı ya akete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.'

⁴⁰ Tumma na eere no eege kungngo kama seriye nja talaana ma nagane'bi."

Almasiıhi nja Dawud
(*Murkus 12.35-37; Lüüka 20.41-44*)

⁴¹ Aga naFariisi ka tümünü ana oona, İkirı Yasu ka tindini eege. ⁴² "Kiki aaga a'da Almasiıhi aminna? I'i ya 'bi'bala tiya mada 'do?"

Kiki iini, "'Bii'bala ya Dawud."

⁴³ İkirı ka tiki eene, "Dawud sa agala köö'dö nya ümmünü i'i a'da 'Uugaara' eema a türü ma Koronggore?"

⁴⁴ 'Iki Uugaara Uugaara tiya eede,
Emmi kede ka nıısö ma kuri

ara a'a ka anangnga diidi yüüdü küdü ka uune ka teene.'

⁴⁵ Üürü Dawud ka tümmünü i'i a'da, 'Uugaara,' assa kara tö'dö nya ada 'bii'bala tiya iini?"

⁴⁶ A ömö'di ana kene unggodho kungngo taalo kara tapadaga tumma iini, ömö'di ma tana rüsü ka eedi ma tindini i'i kungngo titaalo.

23

Yasu eema tumma ma katalaana ma seriye nja naFariisi

(Murkus 12.38-40; Lüüka 11.37-52; 20.45-47)

¹ A Yasu tageema nja kadu nja kadalaadene tanno iini. ² Iki, "Kemmi katalaana ma seriye nja a naFariisi ka kööyö tiya Müüsa. ³ Nii mö yeene kara tiki aaga a'da aaga talinggo ya, aaga linggo, lakiini aaga fa talinggo afa meene kungngo, kudumma eene kadeema kassa taalo kalinggo iini. ⁴ Kudumma eene kimi'dinaana eema ka tindhi kamana ka kadu ka na'dakeyi, lakiini eege taalo kara ta'dina ko'do a 'baniišo. ⁵ Kalinggo eema amang ka kadu tadino kene kamana na'dugiisine ma en'di tiya eene kada kad-honggoro. ⁶ Kasaasa temmiimi ka nagöyö ma kadu tanno iifi no ka na'buugu ma taanyara nja na'buugu tanno kidha no ka naala ma talaana, ⁷ kasaasa tööjülü kadu ka namansala, amang ka kadu tümmünü eege a'da, 'Tatalaana.' ⁸ Lakiini aaga ya aaga fa tamma ka kadu kümmünü aaga a'da, 'Tatalaana,' kudumma aaga in'dili kungngo aaga ka nagöre a Tatalaana unngongo

ada unggodho. ⁹ Aaga tafa tümünü ömö'di ka 'büdihülü a'da pupa tiya ada, kudumma Pupa tiya ada unggodho ka 'dotombo'do. ¹⁰ Aaga tafa tamma ka ömö'di ka tümünü aaga a'da dhabbu, kudumma dhabbu ma aaga unggodho, Almasihi. ¹¹ Ömö'di ya dhabbu ana kada ya, i'i yungngo ara talinggo ada aaga. ¹² Ömö'di ya 'dinigi eyi yiini coo'do ya ara tapadaga keere, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tiicolo ya ara ta'diniginja ko'do.

¹³ “Am'ba kada ya aaga ka katalaana ma seriye no nja naFariisi na 'dinigi nanggeyi naada coo'do no, keere aaga ka inye ma tauugaara ma 'dotombo'do ka kadu kidha aaga, ka eyi tiya ada alla aaga coo'do alla aaga tafa ka kadu tanno asaasa coo'do no kaco.

¹⁴ “[Am'ba kada ya aaga ka katalaana ma seriye no nja naFariisi na 'dinigi nanggeyi naada coo'do no, küsini iya ma nagüüme kaama eema yeene, kafara ka Masala tafifinni amang ka kadu tiki a'da eege ka'diila, eege no miini no, tapusu adene neene kara tatoroko dhindho.]

¹⁵ “Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye no nja naFariisi no an'dinigi nanggeyi naada coo'do no, kata'da aaga dhiile nja naato amang kada taluna ömö'di unggodho, a niimö yaada ka talaana i'i kide ya atanangnga i'i aco ka issi ma Jahanam teera adhabbu atiya ada.

¹⁶ “Am'ba kada ya aaga no naguugaara kada kisinsoro no, kiki aaga, 'Ömö'di ya aküdöönö ka la ma Masala taalo tafa ka taküdöönö niini

dhorro, lakiini ömö'di ya aküdöönö ana dahaba ma la ma Masala ya, afa ka taküdöönö tanno iini.' ¹⁷ Aaga kanagaaga aaga takisinsoro minna i'i yungngo idhindhī? Dahaba alla la ma Masala ya amana dahaba ka tinsili ya? ¹⁸ Aaga tiki a'da, 'Ömö'di ya aküdöönö ana eere ma misī ma tirri ya, taalo tafa ka taküdöönö tanno iini dhorro, lakiini ömö'di ya aküdöönö ana nīimö ka misī ma tirri ya, ara tafa ka taküdöönö tanno iini.' ¹⁹ Öjö i'i yungngo idhindhī aaga na kisinsoro no? Tirri alla misī ma tirri ma amana nīimö ma tirri ka tinsili mo? ²⁰ Taalo aaga kussu a'da ömö'di ya aküdöönö ana eere ma misī ma tirri ya ara taküdöönö ana eema tiya inggide ya nye'd'de? ²¹ Ömö'di ya aküdöönö ana eere ma la ma Masala, aküdöönö iini nja Masala tammo anna kide mo. ²² Ömö'di ya aküdöönö ana eere ma 'dotombo'do ya, aküdöönö ana eere ma 'buugu ma temmi ma Masala nja ömö'di tiya emmi kide ya.

²³ "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye nja naFariisi no an'dinigi nanggeyi neene coo'do no, kamana aaga faana ma naana ku'bu, kondho nja mürteega. Lakiini aaga sa kadüünī tö'bö a nīimö tiya a'diila ka seriye ya, tadho ka nafiünī dhorro nja 'bangnga nja tindinaana kadu ku'bu, eema ya miini ya yungngo ada kara tagalinggo iini aaga tafa tüürü ma töccö. ²⁴ Aaga na naguugaara na kisinsoro no, ka'duga aaga aruuge ka 'biidī lakiini aaga ka 'duuru malaga.

²⁵ "Am'ba kada ya aaga na katalaana ma seriye no nja naFariisi na an'dinigi nanggeyi neene

coo'do no, kagunu aaga 'dugeere ma ker'de nja 'dugeere ma dho lakiini teene miini adigine ana eema, ma nyooro nja tallogo. ²⁶ O'o na taga Fariisi na soro no, aagala teene ma ker'de nja teene ma dho, amang kene tinsili afa 'dugeere miini.

²⁷ “Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye no nja naFariisi aaga no an'dinigi nanggeyi naada coo'do no, kafeene aaga nja naala ma oofa ka'diila ndama kürö lakiini ndama teene miini kadigine a ku'buuni ma kadu tanno aaya no kada nyoro katunya. ²⁸ Aaga kafiigi nggeege ndama kürö kafeene aaga nja kadu tanno a'diila no lakiini nanggeedi naada ka teene nye'd'de kungngo, tadigine ana eema ma korokoro nja tatoroko.

²⁹ “Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye no nja naFariisi aaga no 'dinigi nanggeyi naada coo'do no, karü'bü aaga naala ma oofa ma nagane'bi aaga tindinaana naala ma oofa ma kadu tanno 'diila no. ³⁰ Aaga teema aaga tiki a'da, 'Kaja kara taganeene ka naguuru tanno kafaafa ma angnga no, taalo angnga kara tagosso ka tagirina nagane'bi eene.' ³¹ Aaga tussu nanggeyi tanno ada a'da aaga ka laala ma kadu tanno agirina nagane'bi no, ³² Aaga tiiimö eema ya toroko ya kafaafa ma aaga ka tagüünü ya.

³³ “Aaga ka nöönü aaga ta laala ma nöönü ara aaga sa karünö ka tapusu adene ma issi ma Jahanam nya? ³⁴ I'i yungngo eede kara sa kürünü nagane'bi kada nja kadu tanno 'dara no nja katalaana, aaga tagirina könö aaga tabünnü no ka salii'bi, aaga tabbü könö ka naala ma

talaana aaga tasoro eege ka naanya kadara co anya tökömö. ³⁵ Amang ka eriidö tiya kadu tanno agirinadene na adho ka fiini no ya uurunja ka 'bühülü ya, ndama eriidö tiya Habiil tiya a'diila ya nja eriidö tiya Sakariya 'bii'bala ya Barkiya yaada ka tagiidi i'i ka söödö ma la ma Masala nja misì ma tirri. ³⁶ Ara a'a tadirina tumma aaga, eema ya in'dilì kungngo ara tö'dö ka sere tiya.

*Yasu asaasa Örsaliim
(Lüüka 13.34-35)*

³⁷ “Örsaliim, Örsaliim, o'o no kirina nagane'bi na tiidiri kadafiini na Masala ka tagürünü eege kono no taanya nasaasa a'a tawaana laala yüüdü ka oona afa koogoro ka tawaana laala yoono ka tüm'bü ma egedhe tiya oono, aaga tanu. ³⁸ Aaga assa ka 'dì tiya ada ungnngo ara tinyi kada ku'bu. ³⁹ Ara a'a tiki aaga, taalo aaga kara tassa kede afe'de illi ada kara tiki, 'Baraka ka ömö'di tiya öö'dö ana eere ma Uugaara ya.' ”

24

Yasu eema tumma ma taga'dadene ma la ma Masala

(Murkus 13.1-2; Lüüka 21.5-6)

¹ İkirì Yasu ka öö'dö kürö ndama la ma Masala ya, İkirì kadalaadene niini kalaga i'i ka tarü'böönö ma la ma Masala. ² İkirì ka tiki eene, “Kiji aaga eema ya nye'd'de ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo misì ma ungnodho

kungngo mara türeene ka ma tööje ko'do kara türrüdü nye'd'de kungngo.”

³ Aga Yasu ka temmi ka Anya ma 'Dikidiyö ya, a kadalaadene niini tindini i'i ka unggondho kiki iini a'da, “Tirina ungnö 'ba, tumma no kara talinggo adene aada, a niimö i'i yungngo iidi kara tussu iini a'da ara o'o tö'dö nja titaalo ma 'bühülü?”

⁴ A Yasu tiki eene, “Aaga adinö ko'do ii'di ömö'di öccö tüpü aaga ka taama. ⁵ Ara kadu sa köö'dö kada kadhabbu ana eere tiya eede kiki, 'A'a na Almasihi,' iisini kadu kadhabbu. ⁶ Ara aaga sa kaföonyö tumma ma kadu kadeema koro'bo, aaga taföonyö tumma ma koro'bo ka teemadene ku'b'ba, lakiini aaga fa tari'ba aaga ta'deedene ka oona, tafigi miini i'i ya miini lakiini taalo titaalo ma 'bühülü eege kamiini. ⁷ Ara koro'bo tanna ka anya nja anya tökönö, a tauugaara no teema koro'bo nja tauugaara töccö, a 'buugu ka oona ta iire a 'bühülü ta'digi'di ajeene ka oona nye'd'de. ⁸ Tatta tüm'bü ma tin'di ma teene.

⁹ “Ka naguuru tanno miini no ara aaga tümününja a kadu kapusu aaga kagirina aaga a kadu ma 'bühülü nye'd'de tanu kada kudumma eere tiya eede. ¹⁰ Ka uuru tanno miini no, ara kadu kadhabbu ka tapadaga oona keere ka tamma ma Masala kummünü kadu töccö a kadu töccö kakirimi ajeene unggodho eege ömö'di ya tanu ka tööje. ¹¹ A nagane'bi na iisini kadu no, tabbü 'dala kadhabbu kaama kadu kadhabbu. ¹² Kudumma tadhabbu ma eema ya toroko ya a tasaasa ajeene tiicolo kadu

ka nangeedi kadhabbu. ¹³ Ömö'di ya idhi oona ku'bu ya ara toolonadene. ¹⁴ Ara tamma ma İnjılı ma tauugaara teemadene ka 'bühülü in'dili amang ka kadu nye'd'de tussu uuru na eere no sa köö'dö keere.

*Taga'dadene na dhorro no
(Murkus 13.14-23; Lüüka 21.20-24)*

¹⁵ “Kada kara tiji tatoroko ma 'buugu na ne'bi Danial ka tageema a'da kara tö'dö ka 'buugu tiya insili ya, fa ka ömö'di ya iröönö ya ussu. ¹⁶ A kadu na ka Yahüüdiya no tarünö kaco na'dikinya. ¹⁷ Ömö'di ya ka la ko'do ya taalo atö'dö ku'bu ma co tindi eema ka 'bügöörü. ¹⁸ A ömö'di ya ka siga ya taalo ara tapadaga oona keere aco 'di ta'duga en'di yiini. ¹⁹ Am'ba kada aaga na iya na agüröönö no nja tanno indine no ka naguuru tanno miini no. ²⁰ Aaga fara ka Masala amang kada tafa tarünö feele kungngo nja uuru ma Sa'bidü. ²¹ Ara tagoroo'bo tö'dö ka 'buugu katoroko taalo agöö'dö ka 'bühülü jiddi ma Masala ka tadina i'i ta'bitingngö taalo agalinggo adene a'da taalo talinggo adene afe'de. ²² Ka Masala kara tafa tanangnga naganuuru na miini no kadhügüdhügü ya taalo ömö'di ma ta koolonadene 'do, lakiini kudumma kadu tanno Masala ka tagesse eege no i'i yungngo, oono kanangnga naganuuru no miini no kadhügüdhügü. ²³ Aga ömö'di töccö kara tiki aaga a'da, 'Almasiihi ungnö kita,' alla, 'Inni kannu,' aaga fa tamma kini kide. ²⁴ Ara kadu kadhabbu sa köö'dö, kiki a'da eege ka Almasiihi na iisini kadu no

nja nagane'bi tanno korokoro no tabbü 'dala kalinggo eema keefe kale'bele eema kamana i'i ka tîdhindhî ma taga'da kadu ka nanggüüdü iini, üürü kaluna fiini miini nja kadu tanno Masala ka tagesse eege no. ²⁵ Aaga föönyö, nilli a'a ka tirina tumma no aaga 'bitingngö.

²⁶ “Üürü ömö'di ka tiki aaga a'da, 'Ti inni ka dhiile kanna,' aaga fa co, üürü kiki a'da, 'Ungngo ka 'bügöörî kita,' aaga tafa tamma kide. ²⁷ Kudumma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü no, kafeene nja talimaana ma tombo'do na alimaana ndama fiini ma ndanaaya, öyeene ka niimö ma ndanaaya. ²⁸ 'Buugu ya niimö ka teyi kide ya ara nagolo tarügü kide.

*Tö'dö ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü
(Murkus 13.24-27; Lüüka 21.25-28)*

²⁹ “Ka tatoroko ma 'buugu ka naganuuru tanno miini no,
'ara ndanaaya talifi
a tere taalo ara töyeene,
a midigi ta'dinggeene ndama 'dotombo'do,
a türü ma 'dotombo'do tatinggi'di.’

³⁰ “Ka uuru tanno miini no ara koola ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tabbü 'dala ka 'dotombo'do a kadu tafara ka naanya ka oona nye'd'de kungngo, a kadu tiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggunu tö'dö ndama tülüügü ka 'dotombo'do a türü a tîdhindhî miini. ³¹ Assa ka kürünü kadhangga niini a tîniidö kafara ko'd'do ka na'buugu tanno egüisö no ma tawagaana kadu niini ka tagesse eege no koonna ndama 'dotombo'do koonna nye'd'de kungngo.

Talaana ma indüye

(Murkus 13.28-31; Lüüka 21.29-33)

³² “Aaga 'duga talaana ma indüye no amang kada tussu iini kada katiji naseldhe miini kanda dhaaru ka kirikiri ya aaga tussu a'da kooro ka ndakete. ³³ Kadu kara tiji eema ya nye'd'de kungngo afe'de ya, aaga tikiri ka tussu a'da 'buugu andakete kara tö'dö. ³⁴ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara eema talinggo adene a'da alefe sere ya kide. ³⁵ Ara 'dotombo'do titaalo nja 'büdhlü, lakiini tumma neede taalo kara titaalo.

Tadinö ko'do

(Murkus 13.32-37; Lüüka 17.26-30, 34-36)

³⁶ “Lakiini uuru no miini no nja ndanaaya tanno miini no taalo ömö'di ma tara tussu ungodho kungngo salla kadhangga ka 'dotombo'do alla 'Bii'bala illi Pupa ungodho i'i. ³⁷ Afa ma tiya agalinggo adene ka uuru ma Nööh, nggeege afe'de ka uuru ma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. ³⁸ Ka uuru tanno 'biidi ka tüfürü taga'duga 'büdhlü ya kaguri kadu, kooye karnajeene idhi uuru na Nööh kaco a mürkabü no tö'dö. ³⁹ Kitaalo kussu tumma no, idhi a 'biidi tö'dö a 'duga kadu nye'd'de kungngo, ara tafiigi nggeege ka uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö no. ⁴⁰ Ka uuru tanno miini no ara kadu tanna ka siga keera akonadene ungodho, aya türeene. ⁴¹ A iiya tawöönö keera ka 'doonya ma tawöönö ammo tagonadene ammo tütü.

⁴² “Aaga adini ko'do so, kudumma ada taalo ka tussu uuru ma Uugaara ka tö'dö kide no.

⁴³ Aaga ussu tumma no, ka ömö'di ma 'di kara

tussu a'da ara tanyooro tö'dö aada ya, ara tadinö ko'do, taalo ara tarigide taalo tafa ka 'dī tiya iini anyoorodene. ⁴⁴ Aaga indinaana oona ku'bu dhorro, kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö ka uuru tanno ada katitaalo kindhigi i'i kide no.

*Ömö'di ma linggo ya adho ka fūni ya
(Lüüka 12.41–48)*

⁴⁵ “Ömö'di ma linggo öjö i'i yungngo odho ta'dara ka ömö'di ma 'dī, kanangnga i'i ka amana eema ma kuri a kadu ka uuru miini. ⁴⁶ A'diila nja ömö'di ma linggo tiya miini ya, ömö'di tiya iini ka tö'dö aduna i'i ka talinggo kungngo. ⁴⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tanangnga i'i kafa ka eema tiya iini nye'd'de kungngo. ⁴⁸ Uuru ömö'di ma linggo ya miini ya atoroko ka eedi ya, iki ka eyi tiya iini a'da, 'Ara ömö'di ma 'dī tadoono ku'bu taalo ara tö'dö areere,' ⁴⁹ ikiri ka abbü köje na linggo nja iini no, a kuri ooye nja kadu tanno nake ka ngeeli no. ⁵⁰ İkiri ömö'di ma 'dī ka öö'dö ka uuru tanno iini ya, taalo ussu a'da ara tö'dö kide no. ⁵¹ İkiri ka ta'dekeraana i'i ku'bu anangnga i'i ka afeene nja kadu tanno oroko no, afara abbünaana igini ka oona.

25

Tafeene ma tumma ma lömü na ada'baaga no

¹ “Ka naguuru tanno miini no, tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja lömü na ada'baaga ka'duga nagalamba kunggeene ma tara co toreene nja tatarna. ² A könö ka inggide ka iidümmü kanagaaga ka oona, anno iidümmü no

ka'dara. ³ Anno nagaaga no tadhifi nagalamba, illi eege kitaalo kagufu uu'ba miini nja eene. ⁴ Anno na 'dara no, ta'duga ügü'de ka tigine ana uu'ba ma nagalamba tanno eene. ⁵ A tatarna tadoono ku'bu taalo ö'dö areere a lömü tanyege'de ku'bu karigide eege in'dili.

⁶ “Ooso ka teene ya, asa ndhiidhe tafara, ‘Assa tatarna tö'dö, aaga ö'dö kürö aaga toreene nja iini.’

⁷ “İkiri lömü kafiki'dö nye'd'de ma tindinaana nagalamba neene ku'bu. ⁸ İkiri na nagaaga no ka tiki a tanno 'dara no, ‘Aaga inyi uu'ba yaada unngo kudumma nagalamba nüidi ka tadhülü ku'bu.’

⁹ “İkiri na 'dara no ka tiki eene, ‘Taalo ara ta'dimo kaja in'dili lakiini agolo ka kadu tanno anadene iini no aaga co tana yaada.’

¹⁰ “A kene ka ndunggeene ma tara co tana uu'ba ya, a'da adhe tatarna. A lömü na kindinaana eema yeene ku'bu no kaco 'buugu ma tarna nja iini keere ka inye.

¹¹ “Amussu kungngo ya asa türeene ma lömü tö'dö afe'de kiki, ‘Ka Uugaara, ka Uugaara, fa'da inye unngo.’

¹² “İkiri ka tiki eene, ‘Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro a'da, taalo a'a nussu aaga.’

¹³ “Nggeege aaga adini ko'do. Kudumma ada katitaalo kussu uuru nja ndanaaya tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö iini.

*Tafeene ma tumma ma gürüüsi ma linggo
(Lüüka 19.11-27)*

¹⁴ “A tauugaara ma 'dotombo'do kafeene afa ömö'di asaasa tunggeene, assa ka tagümmünü

kadu ma linggo niini asümünaana gürüüsi ma linggo eene ku'bu. ¹⁵ Adakinaana kene ku'bu, tamana ma türü tanno iini, anangnga a tiya eema iidümmü, anangnga a tiya eera, anangnga a tiya ungodho. Assa ka tunggeene. ¹⁶ A ömö'di ya 'duga eema iidümmü ya, tunggeene ateefe talinggo iini, aduna ada kide iidümmü afe'de. ¹⁷ A ömö'di ya a'duga eera ya, tagalinggo nggeege aduna kide eema eera. ¹⁸ Lakiini ömö'di ya a'duga niimö ungodho ya, eefe tasigi'di ööye ka 'büdhülü atü'bü eema ya uugaara tiya iini ya kide.

¹⁹ “Kene ka ndagu'du dhabbu ya, ikiri uugaara ka öö'dö ma ta'duga eema yiini kene. ²⁰ Ömö'di ya aga'duga eema iidümmü ya, tö'dö adhifi eema ya agusunja kide iini iidümmü afe'de, iki iini, 'Ka uugaara, naganangnga o'o gürüüsi a'a ma linggo iidümmü, na a'a tagalinggo nagusu kide iidümmü afe'de assa kide.’

²¹ “Ikiri uugaara yiini ka tiki iini, 'Nagalinggo o'o ka'diila na o'o nadho ka fiini no nagaafa o'o ka ligeema tiya dhilli ya nara tanangnga o'o kafa ka tiya adhabbu ya, aayu kico ka dhodho tanno uugaara tiya yüüdü.’

²² “A ömö'di ya aga'duga eema eera ya tö'dö iki, 'Ka uugaara, nakadhifi o'o gürüüsi ma linggo a'a eera naduna kide eera, eede ka tagusu kide afe'de assa kide.’

²³ “Ikiri ka tiki iini, 'Nagalinggo o'o ka'diila na o'o nadho ka fiini no nagaafa o'o ka ligeema tiya idhilli ya nara tanangnga o'o kafa ka tiya adhabbu ya, aayu kico ka dhodho tanno uugaara tiya yüüdü.’

²⁴ “A ömö'di ya a'duga niimö ungodho ya tö'dö iki, ‘Nussu a'a a'da o'o na ömö'di tiya toroko ya, naraana o'o a'da taalo o'o naleele nawaana eema koona a'da taalo o'o nadinīgi. ²⁵ Nari'ba a'a na teefe tatü'bü eema yüüdü ka 'bühülü assa kide la niimö yüüdü.’

²⁶ “İkiri uugaara yiini ka tiki iini, ‘O'o no toroko nadhunu! Nussu o'o a'da a'a naraana a'da taalo a'a nadinīgi nawaana eema koona a'da taalo a'a naleele? ²⁷ O'o nama tanangnga gürüüsü yeede ka benki, eede ka töö'dö naluna niimö kide.’

²⁸ “İkiri ka tiki a kadu ma linggo, ‘Aaga 'duga eema ya kini, aaga tanangnga ömö'di tiya ana eema ada'baaga ya. ²⁹ Kudumma ömö'di tiya ana niimö agusunja kini kide adhabbu, aya niimö ka titaalo kini ya 'bantiya unngo kini ya ara ta'dugadene. ³⁰ A ömö'di ya toroko ya aaga pügü i'i co kürö ka ndüüli aaco afara abbünaana igini ka oona.’

Tahükümü na eere no

³¹ “Ka uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö ka tidhindhü tanno iini nja kadhangga tanno iini, emmi ka kööyö ma tauugaara tiya iini ya idhindhü ya ka 'dotombo'do. ³² A kadu ka 'bühülü nye'd'de kungngo tö'dö karügü kini kidha ikiri ka tagedhaana eege ku'bu afa tadasaana ka tagedhaana kidheefe ku'bu nja ki'biini kungngo. ³³ Uuru kidheefele kini ka niisö ma kuri, uuru ki'biini kini ka niisö ma küüle.

³⁴ “İkiri Uugaara ka tiki a kadu tanno iini ka niisö ma kuri no, ‘Aaga kö'dö aaga na Pupa tiya eede ka anangnga baraka aaga no, aaga

takarna ka tauugaara tanno, akindinaana kada ku'bu a'da üfürü 'büdhlü tagarü'bü adene. ³⁵ Kudumma iire ka tagu a'a aaga tinyi eema ma kuri a'a, a tenege tagu a'a aaga tinyi 'biidi a'a, na taga töölöge aaga tagamma kede ka nöö'di tanno ada. ³⁶ A en'di titaalo kede ka oona aaga tagona en'di a'a, na a'a tagamaara aaga tanaana iye kede, nadaganna ka pabuusu aaga tö'dö tassa kede.'

³⁷ "A kadu na adho ka fiini no tindini i'i, 'Ka Uugaara, kaduna unngo o'o kiga iire kagu o'o, unngo tinya kuri o'o nja tenege ka tagu o'o unngo tinyi 'biidi o'o? ³⁸ Ungngo taduna o'o kada töölöge kiga unngo tamma küdü ka nöö'di tanno idi, nja en'di ka titaalo küdü ka oona unngo tagona o'o, nagirni küdü ka oona? ³⁹ Ungngo taluna o'o ka tamaara kiga, nja üüdü ka tanna ka pabuusu unngo teefe tassa küdü?'

⁴⁰ "I'i yungngo Uugaara ka tiki eene, 'Ara a'a tadirina tamma aaga dhorro, eema yaada ka küüni a nagöre tanno eede no dhiidhi no, aaga kagüüni ana a'a.'

⁴¹ "Ikirü ka tiki a kadu tanno iini ka niisö ma küüle no, 'Aaga sigi co kanna eede ka oona aaga na aga'dadene no, agolo ka issi ta'billi, na akindininja ka Ebliisi ku'bu nja kadhangga tanno iini. ⁴² Kudumma iire ka tagu a'a aaga taalo kinya kuri a'a, a tenege tagu a'a aaga taalo kinya 'biidi a'a. ⁴³ Na a'a taga töölöge taalo aaga kamma kede ka nöö'di tanno ada, a en'di titaalo eede ka oona taalo aaga kanangnga a'a nagirni kede ka oona, na a'a tagamaara nadaganna ka pabuusu aaga taalo kanana iye kede.'

44 “A kadu na miini no tikiri ka tiki iini, ‘Ka Uugaara, kaduna ungngo o'o kiga iire kagu o'o nja tenege, na taga tooöloge, en'di titaalo küdü ka oona, na o'o tagamaara na o'o taganna ka pabuusu ungngo saga taalo kamünügü o'o ko'do?’

45 “I'i ara sa katiki eene, ‘Ara a'a tadirina tumma ma timin'da aaga, niimö yaada ka titaalo kagüüni ada a kadu tanno dhiidhi no aaga taalo kagüüni ada a'a.’

46 “A kadu na miini no kaco ka tapusu adene ta'billi, ara na 'diila no kaco ka tefe ka 'di ta'billi.”

26

Kadu keemaana ka oona ma tümmü Yasu
(*Murkus 14.1-2; Lüüka 22.1-2; Yühanna 11.45-53*)

¹ Aga Yasu ka ndatüimö tumma niini nye'd'de kungngo ya, ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, ² “Kussu aaga a'da Taanyara ma Tada'da ka Erüüdö ka ndöreene füngngö eera, 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tahükümüdene abünnünja ka salii'bi.”

³ A ka uuru tanno miini no kemmi naguugaara ma ka'boge nja kadüüfi ma anya ka 'di tiya Kiyaaafa ya uugaara ma ka'boge ya. ⁴ Kada keemaana ka oona ma tümmü Yasu ana ünggü kiidi i'i. ⁵ Lakiini eege kiki, “Kada fa talinggo tumma no ka Taanyara ma Tada'da ka erüüdö ii'di kadu co ka muli muli.”

Aka muuru kondho ka Yasu ka oona
(*Murkus 14.3-9; Yühanna 12.1-8*)

⁶ Aga Yasu ka taganna ka Beet Aniya ya ka 'di tiya Samaan ya akaana kutukunya ya, ⁷ aka tō'dō a sūgū'de adigine a kondho tammo agu'daana mo marooro ka tuuru kini ka üüdü a'da agu eema. ⁸ İkirī kadalaadene niini ka tasala linggo no ya, kagoroo'bo kiki, “Minna agu kondho maga'dadene ün'dügüngngö. ⁹ Taalo ama aja kara tagatenege iini ka agu'daana a gürüüsü miini tananja kadu tanno eema ka titaalo kene no.”

¹⁰ İkirī Yasu ka tussu iki eene, “Minna agu aaga, aaga tanyamanya aka mo ka oona? Oogo magalinggo nīimö ya a'diila ya ana a'a. ¹¹ Kadu na eema ka titaalo kene no kaneene nja aaga turi, lakiini taalo a'a nara taneene nja aaga turi kungngo. ¹² A kono ka 'bunaana kondho kede ka oona ya, oogo mindinaana a'a ku'bu ma tatü'büdene. ¹³ Ara a'a tadirina tumma dhorro, ka kadu kara tadünügü tumma ma injüüli co a kadu ka 'buugu koona in'diili kadünnü tumma na aka tammo afe'de amang kene tagiigü oogo iini.”

*Yahüüsa amma ka tūmmünü Yasu a kadu
(Murkus 14.10-11; Lüüka 22.3-6)*

¹⁴ A tatalaadene könö ana kada no ada'baaga kafünü eera no ya ana eere a'da Yahüüsa Askaryüüti ungeene aaco ka naguugaara ma ka'boge. ¹⁵ İki eene a'da, “Ara aaga tanangnga minna a'a ara a'a ka tūmmünü Yasu aaga?” Kikirī ka anangnga gürüüsü iini ukumu ömō'di aco iisine. ¹⁶ Ndama uuru tanno miini no, andawwa fiini ma tara tūmmünü i'i eene.

Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene tanno iini

(Murkus 14.12-21; Lüüka 22.7-14, 21-23; Yühanna 13.21-30)

¹⁷ Ka uuru ma Taanyara ma Dheedhifi na dhidha no, ikiri kadalaadene ka öö'dö ka Yasu kiki iini, "Kiga i'i yungngo üüdü kasaasa a'da unngo co tindinaana kuri ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö?"

¹⁸ Ikiri ka tiki eene, "Agolo ka ömö'di ka anya aaga tiki iini, 'Tatalaana, asa uuru neede tö'dö nara co tagu eema ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ka 'di kita üüdü nja kadalaadene tanno eede.' " ¹⁹ Ikiri kadalaadene ka tagüüni afa ma tiya Yasu ka tirina eene ya, kikiiri ka takindinaana eema ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ku'bu.

²⁰ Aga 'buugu kanda siiya ya, ikiri Yasu ka temmi ka tarabeesa ma kuri nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no ma tara tagu eema. ²¹ A kene ka ndaguri ya, ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di öccö ana kada ara tümünü a'a a kadu."

²² A kadalaadene tamüürü kindini i'i ka ungondho kiki, "A'a no miini, Uugaara?"

²³ Ikiri ka tapadaga tumma eene iki, "Ömö'di ya ara tunggu niisö ka dho nja a'a ya, i'i yungngo ara tümünü a'a a kadu. ²⁴ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara teyi afa ma sorne ka tiki, lakiini am'ba ka ömö'di tiya ara tümünü 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a kadu ya. A'diila kini kara tafa tageenedene."

²⁵ İkirı Yahüüsa ya ara tımmünü i'i a kadu ya ka tapadaga tumma iini indini i'i iki iini, "Ka Tatalaana, timin'da taalo a'a na miini?"

İkirı ka tiki iini, "İi, O'o na miini."

Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya
(*Murkus 14.22-26; Lüüka 22.15-20; 1 Kürünsüs 11.23-25*)

²⁶ A kene ka ndagu eema ya İkirı ka 'duga miteene anangnga ta'diila a Masala asümünaana ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini iki, "Aaga la aaga kuri, tuu'da neede eege kamiini."

²⁷ A'duga ker'de ma ngeeli anangnga ta'diila a Masala anangnga eene iki, "Aaga ooye kide aaga in'dili kungngo. ²⁸ Kudumma eriüdö tiya eede i'i yungngo, eriüdö ma timi'di tumma, ya uurunja co ka üüdü ma kadu kadhabbu ma toolona tatoroko neene. ²⁹ Ara a'a tiki aaga, ndama uuru tanno taalo a'a nara tooye ngeeli na edhe no, ara uuru ka öö'dö na a'a sa tooye i'i kada issi nja aaga ka tauugaara tanno Pupa tiya eede."

³⁰ Kikirı ka tüwe tüüsü kö'dö kürö ka co Anya ma 'Dikidiyö.

Yasu ussu ara Bütrüs ara ta'düsünü i'i
(*Murkus 14.27-31; Lüüka 22.31-34; Yühanna 13.36-38*)

³¹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Ka ooso tanno ara aaga tinyi a'a ku'bu, kudumma sorne ka tiki, 'Ara a'a tabbü tadasaana

a kidheefele tarünö kasananjaana ku'bu.'

³² Lakiini kede kara tafiki'dö ka inde ya, ara a'a tadhe aaga naco Jaliil."

³³ İkirı Bütürs ka tiki, “Üürü kadu kinyi o'o ku'bu nye'd'de ya, taalo a'a nara tinyi o'o ku'bu.”

³⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, “Tumma eege kungngo eede kara tadirina o'o, ka ooso tanno ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona a'da üfürü dhimbı tafara.”

³⁵ A Bütürs tiki iini, “Assa kada inde ara a'a teyi nja o'o, taalo a'a nara ta'düsünü o'o.” A kadalaadene tatiraana nggeege nye'd'de kungngo.

*Yasu afara ka Masala ka Jetsemaani
(Murkus 14.32-42; Lüüka 22.39-46)*

³⁶ İkirı ka öö'dö nja kadalaadene tanno iini ka 'buugu inggide ana eere a'da Jetsemaani, İkirı ka tiki eene, “Aaga emmi kita ara a'a ka co tafara ka Masala.” ³⁷ A'duga Bütürs nja laala tiya Za'bedi keera nja iini, a müürü tümümü i'i kada inde. ³⁸ İkirı ka tiki eene, “Namüürü a'a 'do afa meede kara teyi kungngo, aaga öödhı kita aaga adınö ko'do nja a'a.”

³⁹ İkirı ka tasigi keere kene ka oona idhilli kungngo iti dhugudha ku'bu ka 'büdhülü eema nja Masala iki, “Pupa yeede, üürü nasaasa 'duga ker'de ma tadhügürü mo kede, lakiini taalo a'da a'a nasaasa lakiini ndama eedi tiya üüdü ka asaasa kungngo.”

⁴⁰ Apadaga ka kadalaadene aduna eege ka tarigide, İkirı ka tiki a Bütürs, “Taalo aaga kambaanya tadınö ko'do nja a'a ana ndanaaya ka unggodho kungngo? ⁴¹ Aaga adını ko'do aaga tafara ka Masala, İi'di aaga ta'b'badene a

tatoroko. Koronggore ana türü illi tuu'da ka ki'di.”

⁴² Afada asigi keere afe'de eema nja Masala iki, “Pupa yeede, üürü taalo o'o nasaasa ta'duga ker'de ma dhügürü mo kede ka oona illi na a'a tooye, fa kide ada tumma tanno üüdü eege kamiini.”

⁴³ Afada öödö aduna eege ka tarigide kudumma tarigide ka talinggo eege dhorro.

⁴⁴ İkirî ka tinyi eege ku'bu apadaga ka fara ka Masala asa tiidoona ütü ka tema tumma na unggodho no.

⁴⁵ Afada apadaga ka kadalaadene tanno iini iki eene, “Aaga kaleefe tafüngngö aaga tarigide? Aaga assa, uuru ma tahükümü tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü miini kara tahükümüdene ananja ka iisine ma kadu tanno oroko no. ⁴⁶ Aaga fiki'dö, angnga tunggeene, asa ömö'di ya ara tümünü a'a a kadu ya andö'dö.”

Tümmöönö ma Yasu

(Murkus 14.43-50; Lüüka 22.47-53; Yühanna 18.3-12)

⁴⁷ Ka Yasu ka taleefe tema kungngo ya, a'da adhe Yahüüsa tatalaadene ana kadu tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no, nja kadu kungngo iini kadhabbu a magulu'ba na kadhonggoro no a maguufi, a naguugaara ma ka'boge nja kadıifi ma anya ka kürünü eege. ⁴⁸ A ömö'di ya ara tümünü i'i a kadu tiki eene, “Ömö'di yeede kara tööjülü i'i ya i'i ya miini aaga ümmü i'i.”

⁴⁹ İkirî Yahüüsa ka tasigi ka Yasu kete iki iini, “Tatalaana! Aa nööjülü o'o.”

⁵⁰ İkirî Yasu ka tiki iini, “Ömö'di eede, alinggo nîimö yüüdü ka öö'dö kide ya,” kikirî ka öö'dö kümmü i'i. ⁵¹ İkirî ömö'di könö ana ka kadu tanno Yasu ka afanna kulu'ba ma dhonggoro mo armuna ömö'di ya alinggo ada uugaara ma ka'boge ya ka neeso iini.

⁵² İkirî Yasu ka tiki iini, “Padaga kulu'ba müüdü mo dhonggoro mo co 'buugu miini, ömö'di ya tafanna kulu'ba ma dhonggoro mo ya, ara tiididene iini. ⁵³ Kiki aaga kide a'da taalo nara tambaanya tiki a Pupa tiya eede akinyi a'a ma tagürünîgî a nasigira ma kadhangga kadhabbu kada'baaga kafünü eera ö'dö iini a'a? ⁵⁴ Ara tumma na ka sorne no co ööye miini nya, iki a'da eema ya 'do ya ara talinggo adene nggeege.”

⁵⁵ Ka uuru tanno miini no ageema Yasu nja kadu kadhabbu, “A'a na tataga'da 'buugu yunggo ada köö'dö a magulu'ba tammo kadhonggoro mo nja maguufi? Nagemmi a'a ka 'booro ma la ma Masala nalaana aaga, aaga taalo kümmü a'a. ⁵⁶ Tumma nye'd'de kunggo no, kö'dö amang ka tumma tanno nagane'bi co ööye miini.” İkirî kadalaadene ka rünö nye'd'de kinyi i'i ku'bu.

Yasu unngö kidha ma naguugaara ma Yahüüdü

(Murkus 14.53-65; Lüüka 22.54-55, 63-71; Yühanna 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ A kadu na ümmü Yasu no keefe tunggu i'i co Kiyaaafa, ya uugaara ma ka'boge ya, a'da katalaana ma seriye nja kadüüfi ma anya kinggide

kemmi nja iini. ⁵⁸ A Bütrüs tako'd'do kene keere ndama ku'b'ba kadara co öö'di tiya uugaara ma ka'boge aco a 'bügöörī ka teene emmi nja kadu tanno afa ka 'di tiya Kiyaafa, iiri niimö ya ara talinggo adene ya.

⁵⁹ A naguugaara ma ka'boge nja naguugaara tanno emmi no tagawwa niimö ma korokoro ma tafünü ka Yasu ka oona amang kene tiidi i'i. ⁶⁰ Kitaalo kaduna niimö a'da kö'dö kadu kadhabbu kataküüfü korokoro illi kadu keera kafiki'dö küfü korokoro kiki, ⁶¹ "Ömö'di ya iki a'da, 'Ara a'a tambaanya türrüdü 'di ma Masala nassa ka arü'bü i'i a füngngö iidoona.' "

⁶² İkirī uugaara ma ka'boge ka fiki'dö iki a Yasu, "Taalo o'o na tadiri niimö 'do? Tumma öjö eege kungngo a kadu tanno kadeema küdü ka oona ungngo?" ⁶³ A Yasu taki'döönö dhore, İkirī uugaara ma ka'boge ka tiki iini, "Aküdüönö ana eere ma Masala tammo adinö mo tirina tumma ungngo üürü o'o na Almasihi 'Bii'bala ma Masala."

⁶⁴ İkirī Yasu ka tiki iini, "İi, o'o niki. Lakiini ara a'a tiki aaga, aaga nye'd'de kungngo ndama uuru tanno ara aaga sa kiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka temmi ka niisö ma kuri ma Masala tammo ana türü mo ka tunggunu aku'bu ka tülüügü ndama 'dotombo'do."

⁶⁵ İkirī uugaara ma ka'boge ka tarisina en'di ku'bu iini ka oona iki, "Eela Masala! Kasaasa angnga taföönyö minna afe'de? Ka föönyö aaga teelaana ma Masala niini. ⁶⁶ Kiki aaga nya ka tumma tanno?"

Kikirī ka tiki iini, "Fa kini eyi."

⁶⁷ Karooro ka'binynyi alaaga kini ka dhugudha kabbü i'i ka karama. ⁶⁸ Kiki iini, “O'o na Almasihi no, tirina ungngo, mada i'i yungngo abbü o'o?”

Bütrüs a'düsünü Yasu

(Murkus 14.66-72; Lüüka 22.56-62; Yühanna 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ A Bütrüs ungngo ka 'booro ma 'dī, a 'badaada ma linggo mo tö'dö kini kete miki, “Naganeene o'o nja Yasu ya ma Jaliil ya.”

⁷⁰ Lakiini a'düsünügī ka kadu kidha nye'd'de kungngo iki, “Taalo a'a nussu nīmō yūüdū ka teema ya.”

⁷¹ A Bütrüs tunggeene aco ñnye, a 'badaada kōmō tasala i'i miki a kadu tanno kete kono no, “Ömō'dī ya aganeene nja Yasu ya ma Nasira ya.”

⁷² A Bütrüs ta'düsünügī afe'de andeera aküdüönö iki, “Taalo a'a nussu ömō'dī ya.”

⁷³ Amussu kungngo ya, a kadu na 'dingnge ana ko'do no tö'dö ka Bütrüs kiki iini, “O'o dhorro ya o'o na ma kadu tanno, tumma nüüdū kafeene nja tanno eene.”

⁷⁴ A ndeela 'buugu aküdüönö, “Taalo a'a nussu ömō'dī ya!” İkirī dhimbī ka tagolo fara. ⁷⁵ İkirī Bütrüs ka tagügī tumma na Yasu, “A dhimbī ka tūfürü tafara ya ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona.” İkirī ka co akürö afara fara ya dhiiri ya.

27

Yasu kidha ma Bilatus

(Murkus 15.1; Lüüka 23.1-2; Yühanna 18.28-32)

¹ Ligitaka so'd'do kungngo ya, ikiri naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya ka teema ana ka oona ma tiidi Yasu. ² Kikiri ka timi'di i'i küügü i'i kümmünü uugaara Bilatus.

*Inde na Yahüüsa
(Kadafüni 1.18-19)*

³ Aga Yahüüsa ya agümmünü Yasu a kadu ya ka tasala eege katümmü Yasu ya, a tagussu tümümü i'i, afada ana gürüüsü ya ö'dö ukumu ömö'di aco iisine ya, anangnga a naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya. ⁴ Iki eene, "Tatoroko neede eede ka tümünü ömö'di ya insili ka eedi ya aaga."

Kikiri ka tiki iini, "Minna yüüdi iiri tussu kide nüüdü."

⁵ İkiri Yahüüsa ka tadhifi gürüüsü co la ma Masala. Ara ka tunggeene ateeffe tamir'di eyi yiini.

⁶ İkiri naguugaara ma ka'boge ka 'duga gürüüsü kiki a'da, "Eema ma erüüdö i'i yungngo taalo ama aja ka'duga angnga tanangnga ka la ma Masala." ⁷ Kadimi'di tumba kadaana 'buugu ka ömö'di ya adina nadhafala ya ma tatü'bü kölöge kide. ⁸ I'i yungngo a kadu ka tümünü siga na miini no Lodho ma Erüüdö ta'bitingngö. ⁹ Amang ka tumba tanno ne'bi Armiya co ööye miini iini ka tiki a'da, "Ka'duga gürüüsü ukumu ömö'di aco iisine, i'i yungngo kadu ma Israyil ka takiki a'da faana miini i'i ya miini, ¹⁰ kadaana siga ma ömö'di tiya adina nadhafala ya afa ma tiya Uugaara ka tiki a'a ya kungngo."

Bilatus indini Yasu
(*Murkus 15.2-5; Lüüka 23.3-5; Yühanna 18.33-38*)

¹¹ İkirı Yasu ka 'dingnge ka uugaara kidha, uugaara tindini i'i iki, "O'o na uugaara ma Yahüüdü?"

İkirı Yasu ka tiki iini, "İi, O'o niki."

¹² A naguugaara ma ka'boge nja kadııfi ma anya ta'buna tumma iini ka oona assa ki'döönö taalo adiri nıimö. ¹³ İkirı Bilatus ka tiki iini, "Taalo o'o naföönyö eema yeene ka teema küdü ka oona ya?" ¹⁴ A Yasu taki'döönö taalo adirina nıimö iini, idhi uugaara tadhere 'do.

Yasu ümmününja ka inde
(*Murkus 15.6-15; Lüüka 23.13-25; Yühanna 18.39-19.16*)

¹⁵ Katadaada uugaara amanaga ömö'di ma pabuusu kürö unggodho ndama pabuusu ya kadu kasaasa ya ka uuru ma taanyara. ¹⁶ A ömö'di aganna kide ussudene 'do ana eere a'da Barabas. ¹⁷ Ka kadu kandarügü ya ikirı Bilatus ka tiki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da nuurugu mada aaga? Barabas alla Yasu ya ana eere a'da Almasiıhi ya?" ¹⁸ Kudumma iini ka tussu a'da kirımi i'i yungngo anangnga eege katümmü Yasu.

¹⁹ Aga Bilatus ka ndemmi ka kööyö ma tauugaara ya, mikirı aka miini ka kürünü kini miki, "Ömö'di ya a'diila ya i'i yungngo, İi'di o'o tüüni nıimö ana i'i, nadhügürü a'a ka uuru tanno 'do ana kümböödö kudumma iini."

²⁰ Lakiini naguugaara ma ka'boge nja kadııfi ma anya kafünü kadu a'da kasaasa Barabas ka

öö'dö kürö kara katiidi Yasu. ²¹ İkirî uugaara ka tindini eege iki eene, “Kasaasa aaga a'a a'da nuurugu mada ada kürö?”

Kiki a'da, “Barabas.”

²² A Bilatus tiki eene, “A'a nara tönynyö ana Yasu tiya ana eere a'da Almasihi ya?”

Kikirî ka tiki eege in'dilî kungngo, “Bünnü i'i ka salii'bi!”

²³ İki eene, “T'i agalinggo minna ya toroko ya?”

Kakogoona ma tiidhe ko'd'do, “Bünnü i'i ka salii'bi!”

²⁴ Ka Bilatus ka tasala tumma no ya, taalo ka tö'dö keere a niimö ya, adha ara tö'dö a talumuli kadhabbu, indi 'büidî agala iisine iini ka kadu kidha iki, “Nagu'b'ba a'a ka eriidö ma ömö'dî tiya, aaga iiri yaada kara tüüni ya.”

²⁵ İkirî kadu nye'd'de ka tiki, “Erüidö yiini ungnö iidi ka oona nja laala tiya iidi.”

²⁶ İkirî ka tuurugu Barabas eene kürö ara ka tabbü Yasu assa ka anangnga eene a'da kaco tabünnü i'i ka salii'bi.

Nasigira kamidhi Yasu

(Murkus 15.16-20; Yühanna 19.2-3)

²⁷ İkirî nasigira na uugaara ka a'duga Yasu kaco 'dî ma uugaara, a nasigira kakedhe i'i ko'do nye'd'de kungngo. ²⁸ Kakirnö en'di iini ka oona kara kagirni ten'di ma öödhe mo kini ka oona.

²⁹ Ka'duga immî kataküüfü niimö ma tu'daana kini ka üüdü afa uugaara kanangnga tam'bala iini ka niisö ma kuri, kamidhi i'i küürü kini kidha, kiki, “Ungngo kööjülü o'o na uugaara ma Yahüüdü no.” ³⁰ Kümümü tam'bala kabbü i'i ka üüdü iini ka'binynyi alaaga kini ka oona. ³¹ Kene

kandagüüni midhi ku'bu ana i'i kikirī ka kīrnī ten'di kini ka oona ma öödhe mo iini ka oona ka'duga i'i ma taco tabünnü i'i ka salii'bi.

Yasu ungnö ka salii'bi

(Murkus 15.21-32; Lüüka 23.26-43; Yühanna 19.17-27)

³² Kene ka ndöö'dö kürö ndama anya ana i'i, kikirī ka toreene nja ömö'di tiya ana eere a'da Samaan ya ma Kerivan ya, kadagapusu i'i kanangnga i'i katümmü salii'bi ya Yasu. ³³ Kene ka ndala 'buugu ya ana eere a'da Jüljüsa (Dho ma Üüdü). ³⁴ Kanangnga ngeeli ka tatonggoonyo a kembelö, ikirī ka tagolo aanu ka tooye. ³⁵ Kabünnü i'i ka salii'bi kafanna muduru kasümünaana en'di yiini kene ku'bu. ³⁶ Kemmi kanna kafa kini. ³⁷ Kanangnga niimö kini ka üüdü kakiri tumma, ma tümmü adene niini kide, "YASU YA UUGAARA MA YAHÜÜDÜ YA I'I YUNGNÖ." ³⁸ Kabünnü i'i ku'bu nja kanyooro keera, ya ndama niisö ma kuri aya ndama niisö ma küüle. ³⁹ A kadu na ungnö ka fiini no teela i'i ka'digi'di nanggüüdü kiki, ⁴⁰ "Tataga'da la ma Masala arü'böönö a füngngö iidoona, üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya oolona eyi yüüdü nöö'dö ku'bu ndama salii'bi."

⁴¹ A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadüüfi ma anya kamidhi i'i, ⁴² kiki, "I'i ya oolona kadu öccö assa ka titaalo ambaanya toolona eyi yiini. Üürü i'i ya Uugaara ma Israyil ya tö'dö ku'bu ndama salii'bi amang kidi tamma kini. ⁴³ Agümmünü eyi yiini a Masala iki a'da i'i ya 'Bii'bala tiya Masala moolona i'i 'bitingngö

үүрү oogo mamma kini.” ⁴⁴ A kanyooro na bunnünja ku'bu nja iini no teela i'i keema nggeege.

Inde na Yasu

(Murkus 15.33–41; Lüüka 23.44–49; Yühanna 19.28–30)

⁴⁵ A 'buugu ka nduuru ka teene a 'büd'hülü nye'd'de talifi ada ndüüli ndanaaya tidhi ka öö'dö kiidoona amuru ma siiya. ⁴⁶ Ka ndanaaya ka ndö'dö kiidoona ya, ikiri Yasu ka tadhiya ko'd'do iki, “Iili, Iili, lima sabaktani?” a'da, “Masala meede, Masala meede, minna agu o'o ninyi a'a ku'bu?”

⁴⁷ A kadu könö na kanna kide no taföönyö kiki a'da, “Ti ümmünü İliya.” ⁴⁸ A ömö'di könö tarünö areere a'duga sifinja anyo'do ka ngeeli ka tonggoonyo a kembelö ka tam'bala amünügü a Yasu a'da ooye. ⁴⁹ A kadu könö tiki, “Aaga öödhi angnga takassa kini ara İliya tö'dö toolona i'i!”

⁵⁰ İkiri Yasu ka tadhiya ko'do dhindho afe'de assa ka teyi. ⁵¹ A ten'di ma la ma Masala töörese ndama üüdü miini alla aco aa'bu, a 'büd'hülü tatinggi'di ka oona a nüigisi türrüdü kasana njaana ku'bu. ⁵² A naala ma oofu tatanfa'da a kadu na insili na kaaya no tafiki'dö kadhabbu a tuu'da tanno eene keefe ka 'di. ⁵³ Ka Yasu ka fiki'dö ka inde kaco anya tammo insili mo kala oona a kadu kadhabbu.

⁵⁴ A uugaara ma nasigira na ö'dö a kadu ka iidümmü no (100) nja kadu tanno iini na afa ka Yasu no ka tasala 'büd'hülü ka tingingi'di nja eema

tiya agüüni adene ya nye'd'de ari'ba tümmü eege kiki, “Tumma dhorro ömö'di ya 'Bii'bala ma Masala i'i ya miini.”

⁵⁵ Iiya kinggide kadhabbu kiiiröönö ndama ku'b'ba eege kungngo kunggeene nja Yasu ndama Jaliil kalinggo ada iini. ⁵⁶ Eege kinggide nja Mariyom Almajdaliya nja Mariyom nümö ma Yaguub nja Yüüsü, nja nümö tammo laala tiya Za'bedi.

Tatü'böönö ma Yasu
(*Murkus 15.42–47; Lüüka 23.50–56; Yühanna 19.38–42*)

⁵⁷ Ömö'di inggide ana almaala dhabbu ana eere a'da Yüüsif, ö'dö ndama Raama a 'buugu kanda siiya, i'i aga tatalaadene tiya Yasu afe'de. ⁵⁸ Inynyo ka Bilatus asaasa oofu ya Yasu, ikiri Bilatus ka tiki a kadu a'da kanangnga iini. ⁵⁹ Ikiri Yüüsif ka 'duga oofu ya Yasu a'bürü i'i ka oona a ten'di tammo insili mo. ⁶⁰ Unggu i'i co la ma oofu tiya iini ka taleefe takii'dödene ka 'dakamba agürü dhembeliili ma dhabbu aküdhü ka la ma oofu ara ka tunggeene. ⁶¹ A Mariyom Almajdaliya nja Mariyom tökömö temmi kadinö co la ma oofu.

Tafa ka la ma oofu

⁶² A taka ka ndaadha ya, kindinaana oona ku'bu ma uuru ma Sa'bidi, ikiri naguugaara ma ka'boge nja naFariisi kico ka Bilatus. ⁶³ Kiki iini, “Ka uugaara, kagüigü ungnö tumma no ta korokoro tiya iini ka takaleefe tadinö iki, ‘Ara a'a tafiki'dö ka inde a füngngö iidoona.’ ⁶⁴ Nggeege nangnga kadu kafa ka la ma oofu idhi a füngngö

tö'dö iidoona kudumma a kadalaadene tanno iini kara tanggaaga tanyooro i'i, kassa ka tiki a'da i'i afiki'dö ndama inde a tumma no takogoono ma tatoroko dhindho adagii'bi korokoro ya dhidha ya.”

⁶⁵ İkirî Bilatus ka tiki eene, “Kadu ma tafa ka 'buugu kungngo ada, agolo aaga co tafa kide ungodho aaga.” ⁶⁶ Kikirî ka co kateefe tafa ka la ma oofu kabünnü hitimi ka dhembeliili kanangnga kadu kafa kide.

28

Tafiki'dö na Yasu

(Murkus 16.1-8; Lüüka 24.1-12; Yühanna 20.1-10)

¹ Ka uuru ma Sa'bidi kanco a taka taadha so'd'do ma uuru ma Lahada ya, İkirî Mariyom Almajdaliya nja Mariyom tökömö tö'dö tassa co la ma oofu. ² A 'buugu tatınggi'di dhindho kudumma tadhangga ma Masala ö'dö ku'bu agürü dhembeliili ka la ma oofu emmi kide. ³ Alimaana ka oona afeene nja ten'di tiya a'bassa afa köröörö. ⁴ Ari'ba tımmü kadu na afa kini no kafeene nja kadu tanno aaya no kene ka tasala i'i.

⁵ İkirî tadhangga ka tiki iya tanno eera no, “Aaga fa tari'ba, nussu a'a a'da aaga kasaasa Yasu ya abünnünja ka salii'bi ya. ⁶ İtaalo kita kudumma iini ka fiki'dö afa miini ka takiki, aaga assa ka 'buugu tiya iini ka taganna kide ya. ⁷ Aaga unggeene areere aaga co ka kadalaadene tanno iini aaga tiki eene a'da, 'İi afiki'dö ndama inde, i'i ara tadhe aaga aco Jaliil ara aaga

taluna i'i kannu,' a'a nungngo nadirina aaga 'bitingngö."

⁸ İkirı iıya ka öö'dö kürö ndama la ma oofu küsö ari'ba kagu eege, küsö kadhodho 'do kateefe tadirina eema a kadalaadene tanno iini. ⁹ İkirı Yasu ka toreene nja eene iki eene, "A'a nööjülü aaga," kö'dö kini kete küürü kini kidha kümümü i'i ka uune. ¹⁰ İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga fa tari'ba agolo tiki a nagöre tanno eede a'da kaco Jaliil kaco toreene nja a'a kide."

Korokoro ma kadu ma Yahüüdü

¹¹ Kene ka ndunggeene ya, a kadu na kaafa ka 'buugu no kaco anya kateefe tadirina eema a naguugaara ma ka'boge ma eema tiya agalinggo adene ya nye'd'de kungngo. ¹² A naguugaara ma ka'boge nja kadııfi ma anya tageema ana ka oona, kanangnga gürüüsü a nasigira adhabbu. ¹³ Kiki eene a'da, "Kadünügü eema a kadu a'da, 'Kadalaadene na Yasu köö'dö ooso kungngo a'da karigide ungnko kadaganyooro i'i.'" ¹⁴ Ka uugaara Bilatus kara taföönyö tumma no ya, ara ungnko teema nja iini amma a nıimö ya toroko taalo ara tö'dö kada 'do.'" ¹⁵ A nasigira ta'duga gürüüsü kadagüünı afa ma tiya kadu ka tiraana ya kungngo, a tumma no tanyala ku'bu ka Yahüüdü ta'bitingngö.

Yasu adele oona a kadalaadene tanno iini

(*Murkus 16.14-18; Lüüka 24.36-49; Yühanna 20.19-23; Kadafıni 1.6-8*)

¹⁶ İlli kadalaadene na ada'baaga kafünü ungnodho no kunggeene kaco Jaliil ka sirö anya kita a Yasu ka takiki eene ya. ¹⁷ Kene ka tasala i'i ya

küürü ku'bu ana küüge kini kidha. Lakiini öccö ana kene a'doore ka nanggeedi miini, ¹⁸ İkiri Yasu ka öö'dö kene iki eene, "Manangnga Masala tauugaara a'a nye'd'de ndama 'dotombo'do nja 'büdhülü. ¹⁹ Aaga ungeene aaga co talaana kadu ka na'buugu nye'd'de, aaga tambeese eege ana eere ma Pupa nja 'Bii'bala nja Koronggore tiya Insili ya. ²⁰ Aaga laana eege a'da kalinggo a tumma tanno eede ka tadirina aaga iini no, tumma dhorro a'a nungngo naneene nja aaga a naganuuru ta'billi idhi a 'büdhülü titaalo."

Katcha

Katcha-Kadugli-Miri: Katcha (Old Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Katcha-Kadugli-Miri)

Contributor: ECS Diocese of Khartoum Translation Department

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

bc98a4a0-1c85-5c7a-932a-7dcefd213f80